

หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช ๒๕๖๗

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พุทธศักราช ๒๕๖๗

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗
วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒

หนังสือที่ระลึก

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช ๒๕๖๗

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง

ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒

ปีที่พิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๖๗

พิมพ์ที่ สันติศิริการพิมพ์

๑๓๑๖ ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ ๕๗ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๔-๓๙๗๕ e-mail : santipress@yahoo.com

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานผ้าพระกฐินให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัญเชิญ ไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ผู้จำพรรษากาล ณ วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒ นั้น ปวงข้าพระพุทธเจ้ามีความปลื้มปิติ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

โดยที่กฐินเป็นทั้งกาลทานคือทานที่กำหนดด้วยกาล และสังฆทานที่ถวายแด่พระสงฆ์โดยมิได้จำเพาะ เจาะจง จึงเป็นทานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงยกย่องว่าเป็นทานที่มีผล มีอานิสงส์สูงสุด

ในการรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปทอดถวายในครั้งนี้ จึงเป็นการบำเพ็ญกฐินอันเป็นมหากุศลอย่างยิ่ง ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขวามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและผู้มีจิตอันเป็นกุศล ซึ่งมีความจงรักภักดีในใต้ฝ่าละออง รุลีพระบาท ได้พร้อมใจกันจัดให้มีพิธีบำเพ็ญกุศลสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน แล้วจึงอัญเชิญ ผ้าพระกฐิน พระราชทานไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ต่อจากนั้นจะมีการมอบทุนการศึกษา มอบหนังสือ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติแห่งใต้ฝ่าละอองรุลีพระบาท

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบุญกฐิน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๗

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานผ้าพระกฐินให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้น้อมนำอัญเชิญไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษา ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง เดิมเป็นวัดร้างตั้งอยู่บริเวณบ้านไผ่ มีชื่อเรียกกันว่าวัดผีผิว ไม่ปรากฏหลักฐานเมื่อแรกสร้าง สันนิษฐานว่าเป็นพระอารามสำคัญของเวียงจันทน์มาแต่เดิม ภายในประดิษฐานพระธาตุเจดีย์ลาวโบราณที่งดงาม แต่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา จึงมีมติในการบูรณะวัดและเปลี่ยนนามใหม่เป็นวัดโพธิ์ชัย พระปฐมเทวาภิบาล (บุญมา) เจ้าเมืองหนองคาย ได้นำความเข้าปรึกษากับท่านญาคูหลักคำ พระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่สุดของเมืองหนองคาย ในปี ๒๓๘๒ เจ้าเมืองหนองคาย ได้เป็นประธานฝ่ายฆราวาสโดยมีท่านญาคูหลักคำเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ทำการยกวัดโพธิ์ชัยจากวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาให้เป็นวัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา พร้อมกับบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่เป็นที่จำพรรษาของพระภิกษุและสามเณรขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๓๘๒ เมื่อทำการบูรณะและยกวัดเสร็จแล้ว ได้นิมนต์ท่านญาคูหลักคำมาเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย และได้ประกอบพิธีอัญเชิญพระเสริมจากวัดหอก่องมาประดิษฐานที่สิม (พระอุโบสถ) แต่นั้นมาวัดโพธิ์ชัยจึงกลายมาเป็นวัดหลวงประจำเมืองหนองคาย เนื่องจากเจ้าเมืองเป็นผู้สร้างหรือบูรณะขึ้น วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง จึงถือเป็นวัดสำคัญแห่งเมืองหนองคาย

ในนามพระภิกษุสงฆ์ และพุทธบริษัทวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ขออนุโมทนาในจิตที่เป็นมหากุศลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ນ้อมนำผ้าพระกฐินพระราชทานมาถวายพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาคบถ้วนไตรมาศ ณ อาวาสแห่งนี้ ขอผลานิสงส์แห่งการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัย รวมถึงศรัทธาจากสาธุชนทั่วสารทิศจงมารวมกันเป็นมหากุศลน้อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชาินี ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ และขอให้อธิการบดี ข้าราชการ พนักงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และครอบครัว จงประสบแต่ความสุขความเจริญ สมความมุ่งมั่นปรารถนาทุกประการเทอญ

พระเทพวชิรคุณ (รองศาสตราจารย์ ดร.พิศิษฐ์ สุวีโร)

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง

สารผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย

พระกฐินพระราชทาน เป็นพระกฐินที่ถือว่าเป็นของหลวง เปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานราชการ ตลอดจนคณะบุคคลที่สมควรขอรับพระราชทานอัญเชิญไปถวายยังพระอารามหลวงต่าง ๆ นอกจากพระอารามหลวงสำคัญ อีกทั้งผู้ที่ได้รับพระราชทานสามารถเพิ่มไทยธรรมที่เป็นของส่วนตน และองค์กร โดยเสด็จพระราชกุศลด้วยกำลังศรัทธาก็ได้ โดยผ้าพระกฐินและบริวารพระกฐินจากกองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา เพื่อนำไปทอด ณ พระอารามที่ขอรับพระราชทานไว้

วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เดิมเป็นวัดร้างตั้งอยู่บริเวณบ้านไผ่ มีชื่อเรียกกันว่า วัดผีผิว ไม่ปรากฏหลักฐานเมื่อแรกสร้าง สันนิษฐานว่าเป็นพระอารามสำคัญของเวียงจันทน์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จเป็นองค์ประธาน ยกขบวนผ้าพระอัฐกฐินวัดโพธิ์ชัยในปี ๒๕๒๒ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในปี ๒๕๒๓ ประกอบพิธีผูกพัทธสีมาในปี ๒๕๒๔ ยกฐานะขึ้นเป็น พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอดพระพุทธรูปสำคัญของวัด จัดสร้างขึ้นโดยพระราชบิดาพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์แห่งล้านช้าง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและจังหวัดหนองคาย ขออนุโมทนาขอบคุณผู้มีจิตศรัทธาทูทุกท่าน ทั้งจากส่วนราชการ ภาครัฐ และเอกชน ที่ได้มีส่วนร่วมโดยเสด็จพระราชกุศล นำผ้าพระกฐินพระราชทานทอดถวาย ณ พระอารามหลวงเป็นประจำทุกปี สำหรับปี ๒๕๖๗ ได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายพระสงฆ์ ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗ จึงขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญในครั้งนี้ โปรดอำนวยการอำนวยผลให้ท่านและครอบครัว จงประสบแต่สรรพสิ่งมงคล สมบูรณ์พูนผลในสิ่งดีอันพึงปรารถนา โดยทั่วกัน

นายสมภพ สมิตะสิริ

ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย

สารอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประเพณีการทอดกฐิน เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เสริมสร้างความสามัคคี โดยในปีพุทธศักราช ๒๕๖๗ พระบาท สมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเจ้าภาพถวายผ้าพระกฐินพระราชทานในกฐินกาล ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิต นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนชาวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงมีจิตศรัทธา การมหากุศล ร่วมปวารณาตน ตั้งมั่นในการสุจริตและประกอบกิจชอบ เพื่อน้อมถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้พระองค์ทรงมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

ในโอกาสอันเป็นมงคล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขออานิสงส์แห่งกฐินกาล จงดลบันดาลให้ทุกท่านและครอบครัวที่ร่วมกันถวายผ้าพระกฐินด้วยจิตกุศล ได้สัมผัสพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ตลอดจนความดีงามทั้งปวง ประสบแต่ความสุขความเจริญ ประกอบด้วยจตุรพิธพรชัย ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ สมความมั่งมั่นปรารถนา ส่งผลไปสู่สังคมแห่งสันติสุขสืบไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

สารจากประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ประเพณีทอดกฐินเป็นประเพณีสำคัญที่พุทธศาสนิกชนชาวไทย ยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาอย่างยาวนาน เพื่อทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยจัดทำขึ้นตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ วัดหนึ่ง ๆ จะรับกฐินเพียง ๑ ครั้ง ในรอบปีการทอดกฐินเป็นการถวายทาน โดยมีเจ้าจงบุคคลโดยเฉพาะ แต่ถวายแต่หมู่สงฆ์เป็นส่วนรวมจึงเข้าลักษณะเป็นสังฆทาน และพิธีกรรมการทอดกฐินเป็นมหากุศลสำหรับร่วมบุญ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้สืบสานประเพณีทอดกฐินต่อเนื่องมาตลอดทุกปี โดยในปี ๒๕๖๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระมหากุณณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานผ้าพระกฐิน ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

ในนามของประธานดำเนินงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอกราบนมัสการ พระเทพวชิรคุณ (รองศาสตราจารย์ ดร.พิศิษฐ์ สุวีโร) เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน ทำให้การเตรียมงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และขอขอบคุณ ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย วัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย แยกผู้มีเกียรติและประชาชนจังหวัดหนองคาย พร้อมทั้ง คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ผู้ปกครอง นักเรียน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชน บริษัท ห้างร้าน ที่มีส่วนร่วมทำให้งานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ท่าน และครอบครัว ประสบแต่ความสุขความเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ และประสบสิ่งอันพึงปรารถนา ทุกกาลเทอญ

ว่าที่ร้อยตรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง)

ประธานดำเนินงาน

ที่ วธ ๐๓๐๘/ ๒๕๕๕

กรมการศาสนา
๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร
เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินพร้อมเครื่องบริวารพระกฐิน พุทธศักราช ๒๕๖๗

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ อว ๘๗๒๓.๒/ว ๓๔๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาประกาศกรมการศาสนา จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์จะขอรับพระราชทาน
ผ้าพระกฐินพร้อมเครื่องบริวารพระกฐินเพื่อนำไปทอดถวายพระสงฆ์จำพรรษากาลถ้วนไตรมาสในเทศกาลกฐิน
พุทธศักราช ๒๕๖๗ ณ วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในวันเสาร์ที่ ๒
พฤศจิกายน ๒๕๖๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมการศาสนาได้ทราบแล้ว และทูลเกล้าฯ ถวายรายงานผู้ขอรับพระราชทานผ้าพระกฐิน
พร้อมเครื่องบริวารพระกฐิน พุทธศักราช ๒๕๖๗ ให้ตามความประสงค์เรียบร้อยแล้ว ตามประกาศกรมการศาสนา
ที่แนบส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีทัต พิมพ์หา)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการศาสนา

กองศาสนพิธี

โทร. ๐ ๒๒๐๙ ๓๗๒๒

โทรสาร ๐ ๒๒๐๒ ๙๖๓๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@dra.mail.go.th

ที่ อว ๘๗๒๓.๑/๕๘

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

๓๐ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง กำหนดวัน เวลา ถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๗
นมัสการ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย

ตามที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ดำเนินการขอรับพระราชทานผ้าพระกฐิน เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์
จำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๗ ณ วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย นั้น

การนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กำหนดวันถวายผ้าพระกฐิน คือวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗
ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒ เวลา ๑๐.๐๐ น. และได้มีหนังสือแจ้งให้กรมการศาสนาทราบอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครั้งที่ ๑	วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖	ณ วัดชินวราราม อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ครั้งที่ ๒	พ.ศ. ๒๕๑๗	หลักฐานยังไม่แน่ชัด
ครั้งที่ ๓	วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๘	ณ วัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๔	วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ พ.ศ. ๒๕๒๐	ณ วัดอัมพวันเจติยาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่ปรากฏหลักฐาน
ครั้งที่ ๕	วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๑	ณ วัดกลางมิ่งเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ครั้งที่ ๖	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๒	ณ วัดมิ่งมิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ครั้งที่ ๗	วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๓	ณ วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๘	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๔	ณ วัดกลางวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ครั้งที่ ๙	วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๕	ณ วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๑๐	วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๑	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๗	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๑๒	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๘	ณ วัดพระบาทมิ่งเมืองวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ครั้งที่ ๑๓	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๙	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๑๔	วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๐	ณ วัดเกตการาม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
ครั้งที่ ๑๕	วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๑	ณ วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๖	วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๒	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๗	วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๑๘	วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๑๙	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕	ณ วัดวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๒๐	วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๖	ณ วัดมิ่งมิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ครั้งที่ ๒๑	วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๗	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๒๒	วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๘	ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
ครั้งที่ ๒๓	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๙	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๒๔	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐	ณ วัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ครั้งที่ ๒๕	วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๑	ณ วัดเสนาสนาราม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๒๖	วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ณ วัดเจษฎาราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ครั้งที่ ๒๗	วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๓	ณ วัดอุดมธานี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
ครั้งที่ ๒๘	วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๔	ณ วัดอาวุธวิกสิตาราม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๒๙	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕	ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวิหาร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๓๐	วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๖	ณ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ครั้งที่ ๓๑	วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗	ณ วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง
ครั้งที่ ๓๒	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๘	ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ครั้งที่ ๓๓	วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๙	ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ครั้งที่ ๓๔	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐	ณ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๓๕	วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑	ณ วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
ครั้งที่ ๓๖	วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๒	ณ วัดสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
ครั้งที่ ๓๗	วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ณ วัดบรมวงศ์อัครวรากรมวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๓๘	วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๔	ณ วัดสุทิวาตุวราราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ครั้งที่ ๓๙	วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕	ณ วัดมณีบรรพตวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ครั้งที่ ๔๐	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖	ณ วัดศรีเสียดา พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ครั้งที่ ๔๑	วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗	ณ วัดพระธาตุหลวงเหนือ นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ครั้งที่ ๔๒	วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระอารามหลวง อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ครั้งที่ ๔๓	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๙	ณ วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ครั้งที่ ๔๔	วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐	ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ครั้งที่ ๔๕	วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑	ณ วัดพระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ครั้งที่ ๔๖	วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๒	ณ วัดสุปฏิภูมิรามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ครั้งที่ ๔๗	วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	ณ วัดมิ่งมิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ครั้งที่ ๔๘	วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๔	ณ วัดสัตตนารถปริวัตรวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ครั้งที่ ๔๙	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕	ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ครั้งที่ ๕๐	วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖	ณ วัดเทวสังฆาราม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ครั้งที่ ๕๑	วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗	ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

กำหนดการ
พิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทานและพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช ๒๕๖๗

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
วันศุกร์ที่ ๑ ถึงวันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

พิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

(ณ พระอุโบสถ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง)

วันศุกร์ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ (วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๒)

- เวลา ๐๘.๓๐ น. • ตั้งองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ พระอุโบสถ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
- เวลา ๑๖.๐๐ น. • ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน
บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดหนองคาย แขกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงานพร้อมกันบริเวณพิธีสมโภช
องค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ พระอุโบสถ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
- เวลา ๑๖.๓๐ น. • เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พร้อม
คณะสงฆ์ ๑๐ รูป เดินทางมาถึงบริเวณพิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เจ้าหน้าที่นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นนั่งบนอาสนสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป
 - อธิการบตีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
 - อธิการบตีถวายความเคารพ ถวายดอกไม้ธูปเทียนแพหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระ
พระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณที่ตั้งองค์ผ้า
พระกฐินพระราชทาน ถวายความเคารพ
 - เจ้าหน้าที่จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกล่าวนำบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล
 - พระสงฆ์ให้ศีล
 - เจ้าหน้าที่ฯ อาราธนาพระปริตร
 - พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ / อธิการบตีจุดเทียนน้ำมันต์
 - อธิการบตีและคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยถวายจุดปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำรับพร
ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
 - อธิการบตีกราบลาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาท
สมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - เสร็จพิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

**งานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
(ณ ศาลาอเนกประสงค์ พุทธบารมีหลวงพ่อพระใส)**

- เวลา ๑๘.๐๐ น. • การบรรเลงวงดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน โดย โรงเรียนยุวบูรณ์บำรุง (เทศบาล ๓)
- เวลา ๑๘.๑๐ น. • ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย กล่าวต้อนรับ
- เวลา ๑๘.๑๕ น. • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง รองอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนากายภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวรายงานพิธีสมโภช และงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เวลา ๑๘.๒๐ น. • รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวเปิดงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เวลา ๑๘.๒๕ น. • อธิการบดีมอบทุนการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา ๒ โรงเรียน
๑. โรงเรียนเทศบาล ๑ สว่างวิทยา
 ๒. โรงเรียนเทศบาล ๓ ยุวบูรณ์บำรุง
- อธิการบดีมอบเงินสนับสนุนวงดุริยางค์ ๑ โรงเรียน
๑. โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร
- อธิการบดีมอบหนังสือให้กับสถาบันการศึกษา ๓ โรงเรียน
๑. โรงเรียนเทศบาล ๑ สว่างวิทยา
 ๒. โรงเรียนเทศบาล ๓ ยุวบูรณ์บำรุง
 ๓. โรงเรียนบ้านโคกก่อง
- เวลา ๑๘.๓๕ น. • การแสดงชุดที่ ๑ การแสดงชุดน้อมสักการะโพธิ์ชัยมงคล โดย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- การแสดงชุดที่ ๒ การแสดงชุดแผ่นดินของเรา โดย โรงเรียนชำนาญอุณหะระห์ (เทศบาล ๒)
- การแสดงชุดที่ ๓ การแสดงชุดนาฏตะยะนาคา ๔ ตระกูล โดย โรงเรียนสว่างวิทยา (เทศบาล ๑)
- การแสดงชุดที่ ๔ การแสดงชุดลมเพลมพัด โดย โรงเรียนฉลองรัตน (เทศบาล ๔)
- การแสดงชุดที่ ๕ การแสดงชุดพื้นเวียงเมืองหล้า โดย โรงเรียนสว่างวิทยา (เทศบาล ๑)
- การแสดงชุดที่ ๖ การแสดงบาสโลบ โดย ชุมชนบ้านปะโค
- เวลา ๒๐.๐๐ น. • เสร็จงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- การแต่งกาย** ผู้บริหารมหาวิทยาลัย กรรมการดำเนินงาน ผู้แทนจากหน่วยงาน ชมรมผู้สูงอายุ บุคลากร ผู้ร่วมงาน แต่งชุดไทย ผ้าไทย ผ้าพื้นเมืองหรือชุดสุภาพ

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วันเสาร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ (วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒)

- เวลา ๐๗.๐๐ น. • ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดหนองคาย แขกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงานพร้อมกัน ณ ถนนประจักษ์ ศิลปาคม
- เวลา ๐๘.๐๐ น. • พิธีแห่องค์ผ้าพระกฐินพระราชทานจากถนนประจักษ์ศิลปาคม
- อัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานวางบนโต๊ะหมู่บูชาหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว บริเวณหน้าพระอุโบสถ
- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดหนองคาย แขกผู้มีเกียรติและผู้ร่วมงาน พร้อมกันในพระอุโบสถ และบริเวณรอบพระอุโบสถ
- เวลา ๑๐.๐๙ น. • อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้รับพระราชทานให้ถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน เป็นประธานในพิธีเดินทางมาถึงบริเวณพิธีหน้าพระอุโบสถ (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- อธิการบดีถวายความเคารพ ถวายดอกไม้ธูปเทียนแพหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
- อธิการบดีรับผ้าพระกฐินจากพานแว่นฟ้าหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และอัญมประคองผ้าพระกฐินพระราชทาน ยืนตรง ถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
- อธิการบดีอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทาน เดินเข้าสู่พระอุโบสถ
- อธิการบดีวางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าหน้าพระสงฆ์รูปที่สอง
- อธิการบดีจุดธูปเทียนบูชาพระประธานในพระอุโบสถ และกราบ ๓ ครั้ง
- อธิการบดีไปที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานมอบให้เจ้าหน้าที่หรือไวยาวัจกร
- อธิการบดียกผ้าพระกฐินพระราชทานขึ้นอ้อมประคอง ประนมมือ ผินหน้าไปทางพระประธานในพระอุโบสถ กล่าวคำนมัสการ นะโมฯ (๓ จบ)
- อธิการบดีผินหน้าไปทางพระสงฆ์กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- อธิการบดีวางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าและยกทั้งพานพระเศวตรูปที่สอง
- อธิการบดีประเคนพานเทียนพระปาฏิโมกข์ กลับไปนั่ง ณ เก้าอี้ที่จัดไว้
- พระสงฆ์ทำพิธีอุปโลกน์

- อธิการบดีถวายเครื่องบริวารกฐินพระราชทานแก่เจ้าอาวาส (เครื่องกฐินพระราชทานทั้งหมด)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม ที่มหาวิทยาลัยจัดหามาแต่พระสงฆ์ทั้งหมด
- พิธีประกาศจำนวนเงินที่ถวายให้ทราบทั่วกัน
- อธิการบดีถวายใบปวารณาจตุปัจจัยตามที่ประกาศแก่ประธานสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานสงฆ์ถวายอดิเรก
- อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดหนองคาย แขกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงานกรวดน้ำรับพร
- อธิการบดีกราบลาพระรัตนตรัย กราบลาพระสงฆ์
- ประธานสงฆ์มอบของที่ระลึกให้แก่อธิการบดี
- เสร็จพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

- เวลา ๑๑.๐๐ น. • อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ ณ พระอุโบสถ
- เวลา ๑๑.๓๐ น. • อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดหนองคาย แขกผู้มีเกียรติและผู้ร่วมงานรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ณ ศาลาหลวงพ่อพระใส
- เวลา ๑๓.๐๐ น. • อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้แทนจากหน่วยงาน คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ และบุคลากรเดินทางออกจากวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง จังหวัดหนองคาย

- การแต่งกาย**
๑. ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ข้าราชการ กรรมการดำเนินงาน ผู้แทนจากหน่วยงาน แต่งเครื่องแบบปกติขาว พนักงานมหาวิทยาลัยแต่งกายชุดพนักงานมหาวิทยาลัย แต่งกายชุดสากลนิยม หรือชุดสุภาพ
 ๒. คณาจารย์ บุคลากรและแขกผู้มีเกียรติ ที่เดินทางไปร่วมพิธี แต่งกายชุดสากลนิยม หรือชุดสุภาพ

สารบัญ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๒๕
กฐิน	๒๙
จังหวัดหนองคาย	๔๓
ประวัติวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง จังหวัดหนองคาย	๕๒
พหุวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย	๖๔
สถานที่ท่องเที่ยวและร้านอาหารน่าสนใจ	๗๕

พระเทพวชิรคุณ (รองศาสตราจารย์ ดร.พิศิษฐ์ สุวีโร)
เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง

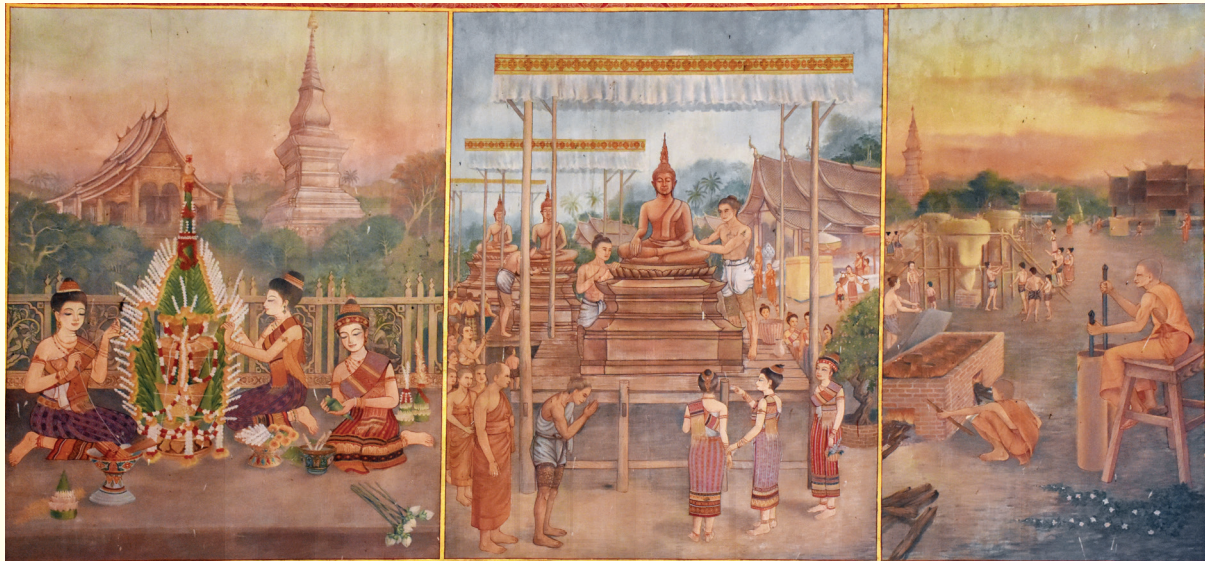
หลวงพ่อพระใส

เจตีย์พระธาตอรหันต์

จิตรกรรมฝาผนัง พุทธประวัติ

จิตรกรรมฝาผนัง ประวัติหลวงพ่อพระใส

จิตรกรรมฝาผนัง ประวัติหลวงพ่อพระใส

จิตรกรรมฝาผนัง เทศกาลแข่งเรือยาวและบั้งไฟพญานาค

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พัฒนามาจาก โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และวิทยาลัยวิชาการศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง สถาปนาเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๒ ยกฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๖ และสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๗

โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ถือกำเนิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในกระแสสังคมที่เริ่มคลี่คลายจากการตื่นตระหนกภัยสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม หลังจากที่ยอดการสหประชาชาติได้ก่อกำเนิดขึ้น เพื่อมุ่งเน้นความสมานฉันท์และผลักดันความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ รวมทั้งการผลักดันทางการศึกษา เพื่อให้โลกใบนี้เจริญก้าวหน้าและมีสติปัญญามากขึ้น “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๒ ณ ถนนประสานมิตร กรุงเทพมหานคร เพื่อผลักดันการศึกษาทางด้านวิชาชีพครู ในช่วงเวลาที่วิชาชีพครูขาดแคลนและไม่สอดคล้องกับการขยายตัวของสังคม และศาสตร์ทางการศึกษายังใหม่ต่อสังคมในขณะนั้น เป็นการเริ่มต้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประกาศนียบัตรครูประถมศึกษา และประกาศนียบัตรครูมัธยมศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงถือกำเนิดขึ้นจากการผลักดันของ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในขณะนั้น และท่านก็ได้มีบทบาททางด้านการศึกษาทั้งที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง วิทยาลัยวิชาการศึกษา และสังคมไทย

เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้กำเนิดขึ้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งให้หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๒ - ๒๔๙๗ ท่านเป็นผู้นำและผู้วางรากฐานระเบียบแบบแผนของการฝึกหัดครู เป็นผู้บุกเบิกงานวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบแผนของปวงชนียบุคคลในวิชาชีพครู

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

เมื่อถึงพุทธศักราช ๒๔๙๖ ปัญหาการขาดแคลนครูและนักศึกษาเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นในสังคมไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกๆ ด้าน ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้นำการศึกษาสมัยใหม่หรือผู้นำการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) ในสังคมไทย ได้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการให้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา

(College of Education) ขึ้นเพื่อพัฒนาปรัชญา แนวคิด และความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาศาสตร์ใหม่ ให้สอดคล้องผสมผสานสัมพันธ์กับสังคมประชาธิปไตย รวมทั้งการพัฒนาการศึกษาศาสตร์ให้เป็นวิชาชีพที่ระบบแบบแผน และมีความลุ่มลึกในสังคมไทย พร้อมกับการประสพทวิปัญญาทางด้านศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต เมื่อแรกเริ่มการสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษาศาสตร์ขึ้นแทนโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนั้น (๑๖ กันยายน ๒๔๙๗) ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งอธิการในระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๗ - ๒๔๙๙ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะวิชาการศึกษา หลังจากนั้นจึงได้รับตำแหน่งอธิการวิทยาลัย วิชาการศึกษา จนถึงพุทธศักราช ๒๕๑๒

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายใต้แนวคิด ระบบโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) เพื่อให้โรงเรียนสาธิตเป็นแปลงทดลองค้นคว้า ในระบบการศึกษา พื้นฐานสมัยใหม่ วิทยาลัยวิชาการศึกษาระบบการศึกษาแบบวิทยาเขต โดยขยายวิทยาเขตปทุมวัน (๒๔๙๘) วิทยาเขตบางแสน (๒๔๙๘) วิทยาเขตพิษณุโลก (๒๕๑๐) วิทยาเขตมหาสารคาม (๒๕๑๑) วิทยาเขตสงขลา (๒๕๑๑) วิทยาเขตพระนคร (๒๕๑๒) และวิทยาเขตพลศึกษา (๒๕๑๓) โดยมีวิทยาเขตประสานมิตรเป็นศูนย์กลางการบริหาร

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ภายใต้การนำของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในฐานะที่ท่านเป็นนักวิชาการ และนักการศึกษาสมัยใหม่ ได้พัฒนาแนวคิดพัฒนาการนิยมและการเรียนการสอนสมัยใหม่จากสังคมตะวันตก นำมาวาง หลักปักฐานไว้ในสังคมไทย ไม่ว่าจะระบบห้องสมุด ระบบคะแนน ระบบการวัดผล รวมทั้งวิชาการศึกษาศาสตร์ใหม่ที่ ก้าวหน้าที่สุดในสังคมไทยขณะนั้น นอกจากนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษายังได้รับการช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร หนังสือ และทุนการศึกษามากมาย จนอาจกล่าวได้ว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีระบบการศึกษาที่ก้าวหน้าที่สุดในช่วงเวลานั้น ตราหรือเครื่องหมายของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งเป็นสมการทางด้านคณิตศาสตร์ $y = e^x$ (Exponential Curve) เส้นกราฟของการขยายเพิ่มขึ้น มีความหมายสอดคล้องกับปรัชญาที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” หรือ “ศึกษา วิรุฬหิ สมุปตดา” หรือ “Education is Growth” รวมทั้งสอดคล้องกับ “สีเทา - แดง” ซึ่งสีเทาเป็นสีของสมอง หมายถึง “ความคิด” และสีแดงเป็นสีของเลือด หมายถึง “ความกล้าหาญ” สีเทา - แดง จึงหมายถึง “คิดอย่างกล้าหาญ”

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช ๒๕๑๖ ก่อนหน้าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ในช่วงเวลาที่ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เหล่าสุนทร ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา คณาจารย์ นิสิต และข้าราชการ ได้ร่วมกันเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ปรับฐานะ วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย และย้ายสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการไปขึ้นกับทบวงมหาวิทยาลัย ท่ามกลางการปกครองที่เข้มงวดรุนแรงของรัฐบาลทหารในขณะนั้น เพื่อความคล่องตัวในการพัฒนาโครงสร้างการบริหาร และการเรียนการสอนที่จำกัด ไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยและการขยายตัวที่มีความหลากหลายวิชาชีพ ทำยที่สุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ “มหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร” ก็ได้รับการสถาปนาขึ้นในปีถัดมา (๒๙ มิถุนายน ๒๕๑๗) โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เหล่าสุนทร เป็นอธิการบดี (พุทธศักราช ๒๕๑๖ - ๒๕๒๑)

มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการในรูปแบบวิทยาเขตมาจนถึงพุทธศักราช ๒๕๓๓ รวมเวลา ๑๖ ปี วิทยาเขตจึงเริ่มแยกออกไปเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ โดยมีการบริหารจัดการและงบประมาณเป็นของตนเอง ดังนี้ พุทธศักราช ๒๕๓๓ วิทยาเขตบางแสน ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตพิษณุโลก ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร พุทธศักราช ๒๕๓๖ ยุบรวมวิทยาเขตปทุมวัน บางเขน และประสานมิตรเข้าเป็นวิทยาเขตกลาง พุทธศักราช ๒๕๓๗ วิทยาเขตมหาสารคาม ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พุทธศักราช ๒๕๓๙ วิทยาเขตสงขลา ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ และมีการขยายพื้นที่ออกไปที่อำเภอศรีสะเกษ จังหวัดนครนายก ในพุทธศักราช ๒๕๓๕

จากอดีต (พุทธศักราช ๒๔๙๗ - ๒๕๑๘) ที่มีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา สำนักงานอธิการบดี สำนักหอสมุดกลาง คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพลศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๕ (พุทธศักราช ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ได้จัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๗ (พุทธศักราช ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) จัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์* สำนักคอมพิวเตอร์ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม* สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา* คณะเภสัชศาสตร์ และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๘ (พุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ได้จัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์* สถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร* สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ* ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา* ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๙ (พุทธศักราช ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ได้จัดตั้งวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน* วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม* ศูนย์บริการวิชาการ*** สำนักงานบริหารกิจการหอพัก ศูนย์กีฬา มศว*** แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๑๐ (พุทธศักราช ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ได้จัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย* อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และขยายบทบาทไปที่จังหวัดตาก เชียงใหม่ น่าน เลย สุพรรณบุรี และสตูล ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการต้นแบบของมหาวิทยาลัยชุมชนกระบวนทัศน์หนึ่งที่มีความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่เน้นการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักการสำคัญ จัดตั้งสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ* คณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร* และรับโอนคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากการรวมสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร และสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ จัดตั้งสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย และจัดตั้งสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๑๑ (พุทธศักราช ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ได้จัดตั้งสถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิตการศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๔๙ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีแนวคิดในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านคุณภาพมาตรฐานวิชาการที่เป็นเลิศด้านกายภาพ ด้านศักยภาพของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตตลอดจนเชื่อมโยงกับชุมชนสังคม โดยเปิดพื้นที่มหาวิทยาลัยออกสู่ถนนอโศกมนตรีโดยจัดซื้อที่ดินจำนวน ๓ แปลง คือ ที่ดิน ๒ แปลง พื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน ๒๘ ตารางวา ติดกับถนนอโศกมนตรีเพื่อก่อสร้างอาคารสูง ๑๗ ชั้น (อาคารบริการ : ศาสตราจารย์หม่อมหลวง

ปีน มาลากุล) และอาคารสูง ๒๒ ชั้น (อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี) ที่ดินแปลงที่ ๓ พื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ริมคลองแสนแสบ

พุทธศักราช ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยเกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล มีจุดประสงค์เพื่อการบริหารงานที่คล่องตัวมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย โดยให้ศูนย์กีฬา มศว อยู่ภายใต้การดูแลของคณะพลศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของคณะวิทยาศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษอยู่ภายใต้การดูแลของคณะศึกษาศาสตร์ ศูนย์บริการวิชาการและสำนักบริหารกิจการหอพักที่ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์บริหารกิจการหอพัก เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานอธิการบดี เปลี่ยนชื่อหน่วยงานบางแห่ง คือ คณะสหเวชศาสตร์เป็นคณะกายภาพบำบัด สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะเป็นคณะเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ - ๑๑ และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนความเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยจึงได้ตั้งคณะขึ้นมาอีก ๒ แห่ง คือ วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคมที่ยั่งยืนตลอดไป

หมายเหตุ * เป็นส่วนงานในกำกับของมหาวิทยาลัยโดยมิตสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** เป็นหน่วยงานในสังกัดคณะแพทยศาสตร์

*** เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยมิตสภามหาวิทยาลัยให้มีการบริหารจัดการที่ต่างไปจากส่วนในกำกับ
ฐานะไม่เทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก

กฐิน

๑. ความหมาย

๑.๑ คำว่า กฐิน มีความหมายเกี่ยวข้องกันถึง ๔ ประการ คือ

เป็นชื่อของกรอบไม้ อันเป็นแม่แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่าสะดึง ก็ได้

เป็นชื่อของผ้า ที่ถวายแก่พระสงฆ์เพื่อทำจีวรตามแบบหรือกรอบไม้นั้น

เป็นชื่อของบุญกิริยา คือการทำบุญ ในการถวายผ้ากฐินเพื่อให้สงฆ์ทำเป็นจีวร

เป็นชื่อของสังฆกรรม คือกิจกรรมของสงฆ์ที่จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมของสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

กฐินที่เป็นชื่อของกรอบไม้

หมายถึง กรอบไม้แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่าสะดึงก็ได้ เนื่องจากในครั้งพุทธกาล การทำจีวรให้มีรูปลักษณะตามที่กำหนดกระทำได้โดยยาก จึงต้องทำกรอบไม้สำเร็จรูปไว้ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำเป็นผ้านุ่งหรือผ้าห่มหรือผ้าห่มซ้อนที่เรียกว่าจีวรเป็นส่วนรวม ผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ในภาษาไทยนิยมเรียกผ้านุ่งว่า สบง ผ้าห่มว่า จีวร และผ้าห่มซ้อนว่า สังฆาฏิ การทำผ้าโดยอาศัยแม่แบบเช่นนี้ คือทาบผ้าลงไปกับแม่แบบแล้วตัดเย็บย้อมทำให้เสร็จในวันนั้นด้วยความสามัคคีของสงฆ์ เป็นการร่วมใจกันทำกิจที่เกิดขึ้นและเมื่อทำเสร็จหรือพ้นกำหนดกาลแล้ว แม่แบบหรือกฐินนั้นก็รื้อเก็บไว้ใช้ในการทำผ้าเช่นนี้อีกในปีต่อ ๆ ไป การรื้อแบบไม้นี้เรียกว่า เตาะ ฉะนั้นคำว่า กฐินเตาะ หรือ เตาะกฐิน จึงหมายถึงการรื้อแม่แบบเก็บไว้ใช้ในโอกาสหน้า

กฐินที่เป็นชื่อของผ้า

หมายถึง ผ้าที่ถวายให้เป็นกฐินภายในกำหนดกาล ๑ เดือน นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ผ้าที่ถวายนั้นจะเป็นผ้าใหม่ หรือผ้าเทียมใหม่ เช่น ผ้าฟอกสะอาด หรือผ้าเก่า หรือผ้าบังสุกุลคือผ้าที่เข้างั้วแล้ว และเป็นผ้าเขื่อนฝุ่นหรือผ้าตกตามร้านก็ได้ ผู้ถวายจะเป็นคฤหัสถ์ก็ได้ เป็นภิกษุหรือสามเณรก็ได้ ถวายแก่พระสงฆ์แล้วก็เป็นอันใช้ได้

กฐินที่เป็นชื่อของบุญกิริยาคือการทำบุญ

หมายถึง การถวายผ้ากฐินเป็นทานแก่พระสงฆ์จำพรรษาอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งครบ ๓ เดือน เพื่อสงเคราะห์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้มีผ้านุ่งหรือผ้าห่มใหม่ จะได้ใช้ผลัดเปลี่ยนของเก่าที่จะขาดหรือชำรุด การทำบุญถวายผ้ากฐิน

หรือที่เรียกว่า ทอดกฐิน คือทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำถวายในท่ามกลางสงฆ์เรียกได้ว่าเป็นกาลทาน คือ การถวาย ก่อนหน้านั้น หรือหลังจากนั้นไม่เป็นกฐิน ท่านจึงถือว่าหาโอกาสทำได้ยาก

กฐินที่เป็นชื่อของสังฆกรรม

หมายถึง กิจกรรมของสงฆ์ที่จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อทำจิวรสำเร็จแล้วด้วยความร่วมมือของภิกษุทั้งหลาย ก็จะได้เป็นโอกาสให้ได้ช่วยกันทำจิวรของภิกษุรูปอื่น ขยายเวลาทำจิวรได้อีก ๔ เดือน ทั้งนี้เพราะในสมัยพุทธกาล การหาผ้าทำจิวรทำได้โดยยาก ไม่ทรงอนุญาตให้เก็บสะสมผ้าไว้เกิน ๑๐ วัน แต่เมื่อได้ช่วยกันทำสังฆกรรมเรื่องกฐินแล้วอนุญาตให้แสวงหาผ้าและเก็บผ้าไว้ทำเป็นจิวรได้จนตลอดฤดูหนาวคือ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกัน ๔ ประการ เมื่อสงฆ์ทำสังฆกรรมเรื่องกฐินเสร็จแล้ว และประชุมกัน อนุมัติกฐิน คือแสดงความพอใจว่าได้กรานกฐินเสร็จแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

๑.๒ คำว่า **กรานกฐิน** คือการลาดผ้า หรือทาบผ้าลงไปกับกรอบไม้แม่แบบเพื่อตัดเย็บย้อม ทำเป็นจิวรผืนใดผืนหนึ่ง

๑.๓ คำว่า **การจงกฐิน** คือการแสดงความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวาจาต่อทางวัดว่าจะนำกฐินมาถวายเมื่อนั้น แล้วแต่จะตกลงกัน แต่จะต้องภายในเขตเวลา ๑ เดือน ตามที่กำหนดในพระวินัย (นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒)

๑.๔ คำว่า **อปโลกน์กฐิน** คือการที่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเสนอขึ้นในที่ประชุมสงฆ์ถามความเห็นชอบว่าควรมีการกรานกฐินหรือไม่ เมื่อเห็นชอบร่วมกันแล้ว จึงหารือกันต่อไปว่าผ้าที่ทำสำเร็จแล้วควรถวายแก่ภิกษุรูปใด การปรึกษาหารือ การเสนอความเห็นเช่นนี้เรียกว่า อปโลกน์ (อ่านว่า อะ - ปะ - โลก) หมายถึง การช่วยกันมองดูว่าจะสมควรอย่างไร เพียงเท่านั้นยังไม่ได้ เมื่ออปโลกน์เสร็จแล้วจึงต้องสวดประกาศเป็นการสงฆ์ จึงนับว่าเป็นสังฆกรรมเรื่องกฐินดังกล่าวไว้แล้วในตอนต้น

ในปัจจุบันมีผู้ถวายผ้ามากขึ้น มีผู้สามารถตัดเย็บย้อมผ้าที่จะทำเป็นจิวรได้แพร่หลายขึ้น การใช้ไม้แม่แบบอย่างเก่าจึงเลิกไป เพียงแต่รักษาชื่อและประเพณีไว้โดยไม่ต้องใช้กรอบไม้แม่แบบ เพียงถวายผ้าขาวให้ตัดเย็บย้อมให้เสร็จในวันนั้น หรืออีกอย่างหนึ่งนำผ้าสำเร็จรูปมาถวายก็เรียกว่า ถวายผ้ากฐินเหมือนกัน และเนื่องจากยังมีประเพณีนิยมถวายผ้ากฐินกันแพร่หลายไปทั่วประเทศไทย จึงนับว่าเป็นประเพณีนิยมในการบำเพ็ญกุศล เรื่องกฐินนี้ยังขึ้นหน้าขึ้นตาเป็นสาธารณประโยชน์ ร่วมกับการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามไปในขณะเดียวกัน

๒.ตำนาน

ครั้งพุทธกาล มีเรื่องเล่าไว้ในคัมภีร์พระวินัยปิฎกกฐินขันธกะว่า ครั้งหนึ่งภิกษุชาวเมืองปาฐาประมาณ ๓๐ รูป ซึ่งถือธุดงค์ตัวอย่างยิ่งยวด มีความประสงค์จะเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งขณะนั้นประทับอยู่ กรุงสาวัตถี แคว้นโกศล จึงพากันเดินทางมุ่งหน้าไปยังเมืองนั้น พอถึงเมืองสาเกตซึ่งอยู่ห่างจากกรุงสาวัตถีประมาณ ๖ โยชน์ ก็เป็นวันเข้าพรรษาพอดี

เดินทางต่อไปไม่ได้ต้องจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตตามพระวินัยบัญญัติ ขณะที่จำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต เกิดความร้อนรนอยากเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง ดังนั้น พ้อออกพรรษาปวารณาแล้วก็รีบเดินทาง แต่ระยะนั้นยังมีฝนตกมากหนทางที่เดินชุ่มไปด้วยน้ำเป็นโคลนเป็นตม ต้องบุกต้องลุยมาจนกระทั่งถึงกรุงสวตถ์ได้เข้าเฝ้าสมความประสงค์

พระพุทธเจ้าจึงมีปฏิสันถารกับภิกษุเหล่านั้นถึงเรื่องการจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต และการเดินทางภิกษุเหล่านั้น จึงกราบทูลถึงความตั้งใจความร้อนรนกระวนกระวายและการเดินทางที่ลำบากให้ทรงทราบทุกประการ

พระพุทธเจ้าทรงทราบและเห็นความลำบากของภิกษุ จึงทรงยกเป็นเหตุและมีพระพุทธาอนุญาตให้พระภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนแล้วกรานกฐินได้ และเมื่อกรานกฐินแล้วจะได้รับอานิสงส์บางข้อตามพระวินัยต่อไป

๓. ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐิน

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐินมีดังต่อไปนี้

๓.๑ จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้ ถ้ากล่าวตามหลักฐานในพระไตรปิฎก (เล่ม ๕ หน้า ๒๕๘) ซึ่งเป็นพระพุทธภาษิตกล่าวว่า สงฆ์ ๔ รูป ทำกรรมได้ทุกอย่างเว้นการปวารณา คือ การอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนได้ การอุปสมบทและการสวดถอนจากอาบัติบางประการ (อภักข) จึงหมายถึงว่า จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่ทอดกฐินได้จะต้องมีตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป แต่หนังสืออธิบายชั้นหลังที่เรียกว่า อรรถกถากล่าวว่า จะต้อง ๕ รูปขึ้นไป เมื่อหนังสืออธิบายชั้นหลังขัดแย้งกับพระไตรปิฎก จึงต้องถือพระไตรปิฎกเป็นสำคัญ

๓.๒ คุณสมบัติของพระสงฆ์ที่มีสิทธิรับกฐิน คือ พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดนั้นครบ ๓ เดือน ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอยู่ว่าจะนำพระสงฆ์วัดอื่นมาสมทบ จะใช้ได้หรือไม่ ตอบว่าถ้าพระสงฆ์วัดที่จะทอดกฐินนั้น มีจำนวนครบ ๔ รูปแล้วจะนำพระสงฆ์ที่วัดอื่นมาสมทบก็ได้ แต่จะอ้างสิทธิไม่ได้ ผู้มีสิทธิเฉพาะผู้จำพรรษาครบ ๓ เดือนเท่านั้น การนำพระภิกษุมาจากวัดอื่น สิทธิเฉพาะที่ทายกจะถวายอะไรเป็นพิเศษเท่านั้น ไม่มีสิทธิในการออกเสียงเรื่องจะถวายผ้าแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้

๓.๓ กำหนดกาลที่จะทอดกฐิน การทอดกฐินนั้นทำได้ภายในเวลากำหนด คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนหรือหลังจากนั้นไม่นับเป็นกฐิน

๓.๔ ข้อควรทราบเกี่ยวกับกฐินไม่เป็นอันทอดหรือเป็นโมฆะ เรื่องนี้สำคัญมาก ควรทราบทั้งผู้ทอดและทั้งฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับ เพราะเป็นเรื่องทางพระวินัย (วินัยปิฎกเล่ม ๕ หน้า ๑๓๗) คือมักจะมีพระในวัดเที่ยวขอโดยตรงหรือโดยอ้อม ด้วยวาจาบ้าง ด้วยหนังสือบ้าง เชิญชวนให้ไปทอดกฐินในวัดของตน การทำเช่นนั้นผิดพระวินัย กฐินไม่เป็นอันกรานนับเป็นโมฆะ การทอดที่ไม่เป็นอันทอด พระผู้รับก็ไม่ได้อานิสงส์ จึงควรระมัดระวังทำให้ถูกต้องและแนะนำผู้เข้าใจผิดปฏิบัติผิด ทำให้ถูกต้องเรียบร้อย

๔. ประเภทของกฐิน

การทอดกฐินที่ปฏิบัติกันมาในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ

- กฐินหลวง
- กฐินราษฎร์

กฐินหลวง

ประวัติมีว่า เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้ามาประดิษฐานในประเทศไทย และประชาชน คนไทยที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว การทอดกฐินได้กลายเป็นประเพณีของบ้านเมืองมาโดยลำดับ พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองบ้านเมือง ได้ทรงรับเรื่องกฐินนี้ขึ้นเป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งทรงบำเพ็ญเป็นการประจำเมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเกี่ยวกับกฐินเป็นพระราชพิธีดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้เรียกกันว่า กฐินหลวง วัดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ หากพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินแล้ว เรียกว่า กฐินหลวง ทั้งสิ้น มิใช่กำหนดว่าทอดที่วัดหลวงเท่านั้นจึงจะเรียกว่า กฐินหลวง

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ราชประเพณีของหลวงนั้นพระมหากษัตริย์ จะเริ่มเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามหลวงในวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันแรม ๙ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยเสด็จ ทั้งทางบกและทางเรือ หากเสด็จทางเรือจะมีกระบวนพยุหยาตราชลมารค พระมหากษัตริย์ประทับในเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญมากขึ้น จึงเปลี่ยนเป็นเสด็จพระราชดำเนินโดยรถม้าพระที่นั่งและรถยนต์พระที่นั่ง

และสมัยต่อมา เรื่องของกฐินหลวงได้เปลี่ยนไปตามภาวะการณ์ของบ้านเมือง เช่น ประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดิน ได้รับพระมหากุณาธิคุณให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะ เป็นต้น เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภท ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ดังนี้

๑. กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี

กฐินดังกล่าวนี้พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เองเป็นประจำ ณ วัดสำคัญ ๆ ซึ่งทางราชการกำหนดขึ้น มีหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไว้อย่างเรียบร้อย ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ๑๖ วัด คือ

๑. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๑)
๒. วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร (เป็นวัดคู่พระบรมราชวงศ์จักรี)
๓. วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๘)
๔. วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๖)
๕. วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๕)
๖. วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๗)
๗. วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลที่ ๔)
๘. วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร (รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างอุทิศถวายพระบรมราชชนนี)
๙. วัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสิริราชกาลสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

และพระบรมราชสิริราชกาลสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า)

๑๐. วัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชานุสรณ์รัชกาลที่ ๔)
๑๑. วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๒)
๑๒. วัดราชโอรสาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๓)
๑๓. วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๖)
๑๔. วัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เป็นวัดที่สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก สร้างขึ้นไว้

ณ นิवासสถานเดิม)

๑๕. วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เป็นวัดที่รัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชดำริให้สร้างเป็น
วัดประจำพระราชวังบางปะอิน)

๑๖. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุจังหวัดพิษณุโลก (เป็นวัดในประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ ถือเป็นราชประเพณี
เมื่อพระมหากษัตริย์เสวยราชย์บรมราชาภิเษกแล้วต้องเสด็จฯ ไปถวายสักการะพระพุทธชินราช)

วัดหลวงทั้งหมดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เอง
เพียงปีละ ๘ - ๙ วัดเท่านั้น นอกนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ หรือองคมนตรี หรือผู้ที่ทรงเห็น
สมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปถวาย

กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการเป็น
ประจำทุกปี จึงไม่มีการจองล่วงหน้า

แนวปฏิบัติ

การเฝ้าฯ รับเสด็จฯ งานถวายผ้าพระกฐินหลวงประจำปีที่สำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการ
และกำหนดการแต่งกายเฝ้าฯ รับเสด็จฯ

ผู้ที่เฝ้าฯ รับเสด็จฯ ตามหมายกำหนดการ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้รับรองเชิญให้นั่งพัก ณ ที่ซึ่งจัดไว้
นอกพระอุโบสถตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

งานเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินตามราชประเพณีประจำปีที่สำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการ
แต่งเครื่องแบบเต็มยศ จะมีกองเกียรติยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ พร้อมทั้งแถวประจำกองและทหารมหาดเล็ก
รักษาพระองค์ตั้งแถวรับเสด็จฯ

เมื่อใกล้เวลาเสด็จฯ ประมาณ ๕ หรือ ๑๐ นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองของสำนักพระราชวังจะได้เชิญข้าราชการ
ผู้มีเกียรติที่มาเฝ้าฯ ไปยืนเรียงแถวรอรับเสด็จฯ ตามแนวทางลาดพระบาท (ถ้าสถานที่ไม่มีพื่อจะเข้าแถว ก็คงรอเฝ้าฯ
ณ ที่ซึ่งจัดไว้)

ได้เวลาเสด็จฯ มีแถววงกองทหารเกียรติยศบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ที่นั่งพักยืนถวาย
ความเคารพ ผู้มาเฝ้าฯ ที่เข้าแถวรับเสด็จฯ ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์ จนสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีและถวาย
ความเคารพเมื่อเสด็จฯ ผ่าน

เสด็จฯ เข้าสู่พระอุโบสถ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญและนำเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ เข้าไปเฝ้าฯ ในพระอุโบสถ เมื่อเข้าไปจะต้องถวายคำนับ แล้วยืนอยู่ ณ เก้าอี้ที่จะนั่งเฝ้าฯ ตามยศและตำแหน่ง เมื่อทรงปฏิบัติในการถวายพระกฐิน ประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯ ถวายคำนับแล้วนั่งได้ เมื่อเสด็จฯ กลับก็ปฏิบัติทำนองเดียวกับเมื่อเสด็จฯ มาถึง

ราชประเพณีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ถ้าพระอารามหลวงหรือวัดใดมีโรงเรียนตั้งอยู่ยอมจัดลูกเสือหรือนักเรียนตั้งแถวรับเสด็จฯ ถ้ามีแถววงลูกเสือด้วยให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเสด็จฯ ถึงและเสด็จฯ กลับ

โรงเรียนที่จัดลูกเสือนักเรียนรับเสด็จฯ ตามระเบียบจะต้องจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ แทนพระพุทธรูป มีแจกัน พานดอกไม้ธูปเทียนพร้อม แต่ไม่ต้องจุดธูปเทียนหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ควรมีธูปเทียนแพ กระถางดอกไม้ใส่พานตั้งไว้ เป็นการถวายเคารพสักการะ ในการรับเสด็จฯ

ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ ยืนที่ข้าง ๆ โต๊ะหมู่หน้าแถวนักเรียนและลูกเสือ เมื่อเสด็จฯ ถึง ณ ที่นั้น ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ก้าวออกมาถวายความเคารพ (ถ้าเป็นครูผู้ชายสวมหมวก ทำวันทยหัตถ์ ถ้าเป็นครูหญิงถวายความเคารพด้วยการถอนสายบัว) แล้วกราบบังคมทูลรายงานจำนวนอาจารย์ ครู นักเรียน จบแล้ว ถอยออกไปถวายคำนับก่อนที่จะกลับไปยืนเฝ้าฯ ณ ที่เดิม

๒. กฐินต้น

กฐินดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพราะพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดที่มีใช้วัดหลวง และมีได้เสด็จไปอย่างเป็นทางการหรืออย่างเป็นทางการพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศล ส่วนพระองค์อีกด้วย พลตรีหม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์ (ม.ร.ว.เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) ได้เล่าประวัติเรื่องการเกิดขึ้นของกฐินต้นนี้ไว้ว่า “กฐินส่วนพระองค์นี้ ในสมัยก่อนรัชกาลที่ ๕ จะเรียกว่าอย่างไรนั้น ยังไม่พบหลักฐาน มาเรียกกันว่ากฐินต้นในรัชกาลที่ ๕ ภายหลังที่ได้มีการเสด็จประพาสหัวเมืองต่าง ๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ การเสด็จประพาสครั้งนั้น โปรดให้จัดให้ง่ายกว่าการเสด็จประพาสเพื่อสำราญพระราชอิริยาบถอย่างสามัญ คือ โปรดไม่ให้มีท้องตราสั่งหัวเมืองให้จัดทำที่ประทับแรม ณ ที่ใด ๆ พอพระราชหฤทัยจะประทับที่ไหน ก็ประทับที่นั่น บางคราวก็ทรงเรือเล็กหรือเสด็จรถไฟไปโดยมิให้ใครรู้ การเสด็จประพาสครั้งนั้นเรียกว่าเสด็จประพาสต้น เหตุที่เรียกว่าประพาสต้นก็เพราะเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เสด็จทรงเรือมาด ๔ แจว ประพาสในแม่น้ำอ้อม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อเรือมาดแจว ๔ แจว เพิ่มขึ้นอีกลำหนึ่งลำ สำหรับแจวตามเรือพระที่นั่งเวลามีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จพระราชดำเนิน โดยมิให้ใครรู้จักพระองค์ เมื่อซื้อเรือมาดได้ตั้งพระราชประสงค์แล้วก็พระราชทานชื่อเรือลำนั้นว่า “เรือต้น” ในวันนั้นกว่าจะเสด็จพระราชดำเนินกลับถึงที่ประทับแรมที่เมืองราชบุรีเกือบ ๓ พุ้ม เพราะน้ำเชี่ยวผู้คนในขบวนเสด็จฯ เหนื่อยหอบตามกัน จึงเป็นมูลเหตุให้เรียกการเสด็จประพาสอย่างในวันนี้ว่า ประพาสต้น และยังเป็นมูลเหตุให้เรียกการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ว่า พระกฐินต้น เรียกแบบเรือนไทยที่ทรงสร้างสำหรับประทับอย่างชาวบ้านว่า เรือนต้น กันต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงดำเนินตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินต้นเป็นประจำทุกปี การจะเสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินต้นที่วัดใดมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. เป็นวัดที่ยังไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินมาก่อน
๒. ประชาชนมีความเลื่อมใสในวัดนั้นมาก
๓. ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการถวายผ้าพระกฐินพระบาท เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปจะได้มีโอกาสเข้าถวายผ้าพระกฐินพระบาทอย่างใกล้ชิดด้วย

แนวปฏิบัติ

ในกรณีที่เสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ที่เรียกกันว่า พระกฐินต้น ส่วนมากจะเป็นวัดในต่างจังหวัด สำนักพระราชวังจะออกเป็นหมายรับสั่ง ส่วนมากจะแต่งเครื่องแบบปกติขาวเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เฝ้าฯ เจ้าหน้าที่ นอกนั้นหรือข้าราชการในท้องถิ่น แต่งกายเครื่องแบบปกติ กากีคือตั้งแบบข้าราชการ หรือกากีคือพับผูกผ้าผูกคอ การเฝ้าฯ รับเสด็จ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองข้าราชการและผู้มีเกียรติรอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถ

การเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินในต่างจังหวัดนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดข้าราชการเข้าแถวรับเสด็จฯ ณ ที่ซึ่งรถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเข้าไปเฝ้าฯ ถวายคำนับ (ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์) แล้วกราบบังคมทูลรายงานตนเองและเบิกข้าราชการผู้ใหญ่ที่เฝ้าฯ เช่น ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อมข้าพระพุทธเจ้า..... ผู้ว่าราชการจังหวัด..... ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเบิกผู้เฝ้าฯ ถวายผ้าพระกฐินพระบาท (ในกรณีที่ภริยาเฝ้าฯ อยู่ด้วย) นาง..... ภริยาข้าพระพุทธเจ้า (จะทูลเกล้าถวายดอกไม้ด้วยก็ได้) แล้วต่อไป ควรจะกราบบังคมทูลเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ระดับสูง เช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด นายอำเภอของท้องถิ่นที่เสด็จฯ เท่านั้น

๓. กฐินพระราชทาน

เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานผ้าของหลวง แก่ผู้ที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อไปถวายยังวัดหลวง นอกจากวัดสำคัญที่ทรงกำหนดไว้ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง (๑๖ วัด ดังที่กล่าวมาแล้ว) เหตุที่เกิดกฐินพระราชทานเพราะว่าปัจจุบันวัดหลวงมีจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนคณะบุคคลหรือบุคคลที่สมควรรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายได้ และผู้ที่ได้รับพระราชทานจะเพิ่มไทยธรรมเป็นส่วนตน โดยเสด็จพระราชกุศลด้วยตามกำลังศรัทธาก็ได้

ปัจจุบันกระทรวง ทบวง กรม คณะบุคคลหรือบุคคลใดมีความประสงค์จะรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวงวัดใดก็ติดต่อไปยังกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมตามระเบียบซึ่งเท่ากับเป็นการจองกฐินไว้ก่อนนั่นเอง

แนวปฏิบัติ

ขั้นตอนของกฐินพระราชทานมีดังนี้

๑. เมื่อได้รับผ้าพระกฐินพระราชทานจากกรมการศาสนาแล้ว ควรถวายหลังวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระกฐินวันแรกแล้ว

๒. ให้ติดต่อกับวัดโดยตรง เพื่อแจ้งวัน เวลา และขอให้เจ้าอาวาสส่งไวยาวัจกรเตรียมสถานที่และสิ่งจำเป็น ที่มีบูชาพระรัตนตรัยมีเครื่องบูชาพร้อมอาสน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์อนุโมทนาพระกฐิน ใ้ตะขนาดกว้างพอสมควรสำหรับ วางพานแว่นฟ้า ผ้าไตรพระกฐินและพานเทียนพระปาติโมกข์ ใ้ตะวางเครื่องบริวารพระกฐินและเครื่องไทยธรรม ใ้ตะ แก้อื้อสำหรับผู้เป็นประธานและผู้ร่วมพิธีตาม สมควร

๓. เมื่อถึงวันกำหนด ก่อนผู้เป็นประธานจะไปถึงหรือก่อนเริ่มพิธี ให้เจ้าหน้าที่เชิญเครื่องพระกฐินจัดไว้ บนโตะ วางเทียนปาติโมกข์ไว้บนพาน และให้เจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบ หรือแต่งสากลนิยมคอยส่งให้ผู้เป็นประธาน ที่เชิงบันไดหรือประตูเข้าสถานที่ประกอบพิธี

๔. ประธานรับผ้าพระกฐินจากเจ้าหน้าที่ที่เชิงบันไดพระอุโบสถ อุ่มประคองยืนตรง ถวายความเคารพพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะดนตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วจึงเข้าสู่พระอุโบสถตรงไปวางไว้ที่พานแว่นฟ้า ซึ่งตั้งอยู่ หน้าอาสน์สงฆ์ (ถ้ามีปีพาทย์หรือเครื่องดนตรีให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ขณะผู้เป็นประธานรับผ้าไตรจากเจ้า หน้าที่หรือรับที่ใ้ตะหมู่ในกรณีที่ตั้งไว้ ต่อจากนั้นจึงบรรเลงเพลงช้า ขณะประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธีจนถึงเวลาจุด รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วจึงส่งเทียนชนวนคืน ให้หยุดบรรเลงทันทีแม้จะยังไม่จบเพลงก็ตาม และควรมีเจ้าหน้าที่ คอยให้สัญญาณเวลาให้เริ่มเพลงหรือให้หยุดบรรเลง)

๕. เมื่อวางผ้าพระกฐินแล้ว จุดรูปเทียนเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย แล้วกราบ ๓ หน

๖. เมื่อกราบพระรัตนตรัยแล้ว ไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มพระประธานส่งให้เจ้าหน้าที่นำไปมอบแก่ไวยาวัจกร แล้วยกผ้าพระกฐินขึ้นประคอง พนมมือหันไปทางพระประธานว่า นะโม ๓ จบ ต่อจากนั้นหันไปทางพระสงฆ์ว่า คำถวายพระกฐิน ดังนี้

“ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอาสน์สงฆ์บริวารทั้งปวงนี้ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐอุปถัมภ์ด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้า* น้อมนำมาถวายแด่พระสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลด้วยไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำ กฐินตถการกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ” (*ถ้าเป็นกระทรวง ทบวง กรม องค์การ สมาคม บริษัท ห้างร้าน ให้เปลี่ยน คำว่า ข้าพเจ้า เป็นชื่อหน่วยงานนั้น ๆ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน)

กล่าวถวายผ้าพระกฐินทานจบแล้ว ประเคนพร้อมด้วยเทียนพระปาติโมกข์ เสร็จแล้วเข้านั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในระหว่าง ที่ผู้เป็นประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี ผู้อยู่ในพิธีทั้งหมดยืนแสดงความเคารพจนกว่าประธานจะนั่งลง จึงนั่งลงพร้อมกัน

๑. พระสงฆ์ทำพิธีกรรม

๒. เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีเสร็จออกไปครองผ้า (ปีพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ ถ้ามี) ครองผ้าเสร็จกลับ เข้านั่งยังอาสน์สงฆ์ (ปีพาทย์หยุดบรรเลง) ผู้เป็นประธานและผู้ไปร่วมพิธีถวายเครื่องพระกฐินแก่องค์ครอง เริ่มตั้งแต่บาตร เป็นต้นไปจนถึงเครื่องมือก่อสร้าง ถ้าจัดเครื่องไทยธรรมถวายเพิ่มเติม ควรถวายภายหลังเครื่องพระกฐินหลวง

๓. ถ้ามีผู้บริจาคร่วมโดยเสด็จพระราชกุศล ควรประกาศให้ที่ประชุมทราบ

๔. พอพระสงฆ์อนุโมทนา ผู้เป็นประธานกรวดน้ำแล้วพระสงฆ์ถวายอดิเรกจบ ประธานกราบพระรัตนตรัย เป็นอันเสร็จพิธี (ปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ ถ้ามี)

๕. กรมการศาสนาเป็นผู้จัดสรรและดำเนินการขอพระราชทาน จึงขอให้รายงานถวายผ้าพระกฐิน พระราชทานและยอดเงินโดยเสด็จพระราชกุศลไปยังกรมการศาสนา หลังจากถวายผ้าพระกฐินเสร็จแล้ว เพื่อจะได้ รวบรวมดำเนินการกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานถวายพระราชกุศลโดยพร้อมเพรียงกัน

กฐินราษฎร์

กฐินราษฎร์ เป็นกฐินที่ประชาชนหรือราษฎรที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีกำลังศรัทธานำผ้ากฐิน ของตนไปทอดถวาย ณ วัดต่าง ๆ (เว้นไว้แต่วัดหลวงที่กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหลวง) การทอดกฐินของราษฎรตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบันมีการเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปตามลักษณะวิธีการทอดถึง ๔ รูปแบบ คือ

กฐิน หรือ มหากฐิน

จุลกฐิน หรือ กฐินแล่น

กฐินสามัคคี

กฐินตกค้าง

กฐิน หรือ มหากฐิน

เป็นกฐินที่ราษฎรนำไปทอด ณ วัดใดวัดหนึ่ง ซึ่งตนมีศรัทธาเป็นการเฉพาะ กล่าวคือท่านผู้ใดมีความศรัทธาจะทอดกฐิน ณ วัดใด ก็ให้ทำใบพวาราจองกฐินติดใบบอกไว้ ณ เขตวัดนั้นๆ เมื่อถึงเวลากำหนดก็นำผ้ากฐิน บางครั้งเรียกว่า ผ้าที่เป็น องค์กฐิน ซึ่งจะเป็นผ้าผืนเดียวก็ได้ หลายผืนก็ได้ เป็นผ้าขาว ซึ่งยังมีได้ดัดก็ได้ ตัดออกเป็นชิ้น ๆ พอที่จะประกอบเข้าเป็นจีวร ผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ทำเสร็จแล้วยังมิได้ย้อมหรือย้อมแล้วก็ได้ดัดอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดเป็นองค์กฐินนำไปทอด ณ วัดที่ได้จองไว้

นอกจากองค์กฐินแล้ว เจ้าภาพบางรายอาจศรัทธาถวายของอื่น ๆ ไปพร้อมกับองค์กฐินเรียกกันว่า บริวารกฐิน ตามที่นิยมกันนั้นมีปัจจัย ๔ คือ

๑. เครื่องอาศัยของพระภิกษุสามเณร มี ไตร จีวร บริวารอื่น ๆ ที่จำเป็น

๒. เครื่องใช้ประจำปี มีมุ้ง หมอน กลาด เตียง ตั่ง โต๊ะ เก้าอี้ โองน้ำ กระจ่าง กระจทะ กระจโถง เต่า ภาพชนะ สำหรับใส่อาหารคาวหวาน

๓. เครื่องซ่อมเสนาสนะ มี มีด ขวาน สิว เลื่อย ไม้กวาด จอบ เสียม

๔. เครื่องคิลานเภสัช มียารักษาโรค ยาสีฟัน แปรงสีฟัน อุปกรณ์ซักล้าง เป็นต้น

หรือจะมีอย่างอื่นนอกจากกล่าวมานี้ก็ได้ ขอให้เป็นอย่างที่ควรแก่พระภิกษุ สามเณร จะอุปโภคบริโภคเท่านั้น หากจะมี ของสำหรับแจกจ่ายแก่คนที่อยู่ในวัดหรือคนที่มาร่วมงานกฐินด้วยก็ได้ สุดแต่กำลังศรัทธา และอัธยาศัยไมตรีของเจ้าภาพ

นอกจากนั้นยังมีธรรมเนียมที่เจ้าภาพผู้ทอดกฐินจะต้องมีผ้าห่มพระประธานอีกหนึ่งผืน เทียนสำหรับจุดในเวลาที่พระภิกษุสวดปาติโมกข์ ที่เรียกสั้น ๆ ว่า เทียนปาติโมกข์ จำนวน ๒๔ เล่ม และมีธงผ้าขาวเขียนรูปพระเยซูหรือสัตว์น้ำอย่างอื่น เช่น ปลา นางเงือก สำหรับปักหน้าวัดที่อยู่ตามริมน้ำ เมื่อทอดกฐินเสร็จแล้ว (ถ้าเป็นวัดที่อยู่ไกลแม่น้ำให้มีธงผ้าขาวเขียนเป็นรูปตะขาบปักไว้หน้าวัดแทนรูปสัตว์น้ำ) การปักธงนี้เป็นเครื่องหมายให้ทราบว่ามีวัดนั้น ๆ ได้รับกฐินแล้ว และอนุโมทนาร่วมกุศลด้วยได้ ปัญหาที่ว่าเพราะเหตุไรจึงมีธงระย้าขึ้นในวัดที่ทอดกฐินแล้ว ยังไม่ปรากฏหลักฐานและข้อวิจารณ์อันสมบูรณ์โดยมิต้องสงสัย เท่าที่รู้จักมี ๒ มติ คือ

๑. ในโบราณสมัย การจะเดินทางต้องอาศัยดาวช่วยประกอบเหมือนเช่นการยกทัพเคลื่อนขบวนจะต้องอาศัยดาวจระเข้ที่ขึ้นในตอนจวนจะสว่าง การทอดกฐินบางที่ต้องไปทอด ณ วัดซึ่งอยู่ไกลบ้าน ฉะนั้น การดูเวลาจึงต้องอาศัยดาวจระเข้ พอดาวจระเข้ขึ้น ก็เคลื่อนองค์กฐิน ไปสว่างเอาที่วัดพอดี และต่อมาก็คงมีคิดทำธงในงานกฐิน ในขั้นต้น ก็คงทำธงทิวประดับประดาให้สวยงาม ทั้งที่องค์กฐิน ทั้งที่บริเวณวัด และภายหลังคงหวังจะให้เป็นเครื่องหมาย เนื่องด้วยการกฐิน ดังนั้น จึงคิดทำธงรูปจระเข้ เสมือนประกาศให้รู้ว่าทอดกฐินแล้ว

๒. อีกมตินี้หนึ่งเล่าเป็นนิทานโบราณว่า ในการแห่กฐินในทางเรือของอุบาสกผู้หนึ่ง มีจระเข้ตัวหนึ่งอยากได้บุญ จึงอุตส่าห์ว่ายตามเรือไปด้วย แต่ยังไม่ทันถึงวัดก็หมดกำลัง ว่ายตามต่อไปอีกไม่ไหว จึงร้องบอกอุบาสกว่าเหนื่อยนักแล้วไม่สามารถจะว่ายตามไปร่วมกองการกุศล วานท่านเมตตาช่วยเขียนรูปข้าพเจ้า เพื่อเป็นสักขีพยานว่าได้ไปร่วมการกุศลด้วยเถิด อุบาสกผู้นั้นจึงได้เขียนรูปพระเยซูเป็นธงขึ้นในวัดเป็นปฐม และสืบเนื่องมาจนบัดนี้

นอกจากนี้แล้วยังมีประเพณีนิยมอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเวลาของการทอดกฐิน ถ้าเป็นเวลาเช้าจะมีการทำบุญถวายอาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณร ในวัด

กฐินที่ราษฎรเป็นเจ้าขององค์กฐินและบริวารกฐินไปทอดยังวัดต่าง ๆ นี้เรียกว่า กฐิน หรือ มหากฐิน เหตุที่เรียกว่ามหากฐินอาจเป็นเพราะจะให้เห็นแตกต่างจากกฐินอีกชนิดหนึ่ง คือ จุลกฐิน ก็ได้

จุลกฐิน หรือ กฐินแล่น

เป็นกฐินที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนหมู่มาก ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จ เลยเรียกว่า กฐินแล่น (ความหมายคือเร่งรีบ ฟ้าว ต้องแล่น (วิ่ง) จึงจะเสร็จทันกาล) เป็นงานที่มีพิธีมาก ถือกันมาแต่โบราณ ว่ามีอานิสงส์มากยิ่งนัก วิธีทำก็คือเก็บฝ้ายมากโรเป็นด้าย แล้วทอให้เสร็จเป็นผืนผ้าในวันเดียวกัน และนำไปทอดในวันนั้น กฐินชนิดนี้ ต้องทำแข่งกับเวลา มีผู้ทำหลายท่านแบ่งหน้าที่ไป ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมทำกันแล้ว

เมื่อพระสงฆ์รับผ้านั้นแล้ว มอบแก่พระภิกษุผู้เป็นองค์ครอง ซึ่งพระภิกษุองค์ครองจะจัดการต่อไปตามพระวินัย หลังจากนั้นผู้ทอดต้องช่วยทำต่อ คือ นำผ้านั้นมาขยำ ทูบ ซัก แล้วเอาไปตากให้แห้ง แล้วนำมาตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง แล้วเย็บ ย้อม ตากแห้ง พับ ทับ รีด เสร็จเรียบร้อยนำไปถวายพระภิกษุองค์ครองอีกครั้ง เพื่อให้ท่านทำพินทุอิชฐฐาน เสร็จการพินทุอิชฐฐานแล้วจะมีการประมุขสงฆ์ แจ่งให้ทราบ พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีจุลกฐิน

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ทอดกฐินไม่มีกำลังมากพอ จะตัดพิธีการในตอนต้น ๆ ออกเสียก็ได้ โดยเริ่มด้วยการนำเอาผ้าขาวผืนใหญ่มากะประมาณให้พอที่จะตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งแล้วนำไปทอด เมื่อพระภิกษุสงฆ์ท่านนำไปดำเนินการตามพระวินัยแล้ว ก็ช่วยทำต่อจากท่าน คือ ชัก กะ ตัด เย็บ ย้อม ให้เสร็จ แล้วนำกลับไปถวายพระภิกษุของค์ครอง เพื่อพันทอธัชฐานต่อไปเหมือนวิธีทำที่กล่าวมาแล้วในการทำจุลกฐินเต็มรูปแบบ

ส่วนบริวารของจุลกฐิน ผ้าห่มพระประธาน และเทียนปาติโมกษ์ ตลอดจนธงจระเข้ ธงตะขาบ ก็คงเป็นเช่นที่กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหรือมหากฐิน

กฐินสามัคคี

เป็นกฐินที่มีเจ้าภาพหลายคนร่วมกัน จะบริจาคมากน้อยอย่างไรไม่กำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการก็มักจะตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งแต่มีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่น เมื่อได้ปัจจัยมาก็นำมาจัดหาผ้าอันเป็นองค์กฐินรวมทั้งบริวารต่าง ๆ เมื่อมีปัจจัยเหลือก็นำถวายวัด เพื่อช่วยเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์ กุฏิ โบสถ์ เจดีย์ เป็นต้น กฐินสามัคคีนี้มักนำไปทอดยังวัดที่กำลังมีการก่อสร้างหรือกำลังปฏิสังขรณ์ เพื่อเป็นการสมทบทุนให้สิ่งอันพึงประสงค์ของวัดให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

เรื่องของกฐินสามัคคีเป็นที่นิยมแพร่หลายกันมาก เพราะนอกจากจะถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลแล้ว ยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงวัด ตลอดจนเป็นการสร้างความสมานสามัคคีของชุมชนให้มีความรักมั่นกลมเกลียว อันเนื่องมาจากอาณิสสรของกฐินสามัคคีนั่นเอง

กฐินตกค้าง

กฐินประเภทนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กฐินตก กฐินโจร ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึงเหตุผลที่เกิดกฐินชนิดนี้ตลอดจนชื่อที่เรียกที่ต่างกันออกไปว่า (จากเรื่องเทศกาลออกพรรษา) “...แต่ที่ต่างกันเช่นนี้ ทำกันอยู่ในท้องถิ่นที่มีวัดตกค้างไม่มีใครทอดก็ได้ จึงมักมีผู้ศรัทธาไปสืบเสาะหาวัดอย่างนี้เพื่อทอดกฐินตามปกติในวันใกล้ ๆ จะสิ้นหน้าทอดกฐินหรือในวันสุดท้ายของกาลกฐิน (คือวันก่อนแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒) การทอดกฐินอย่างนี้เรียกว่า กฐินตกค้าง หรือเรียกว่า กฐินตก บางถิ่นก็เรียก กฐินโจร เพราะกิริยาอาการที่ไปทอดอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว จู่ ๆ ก็ไปทอดไม่บอกกล่าวเล่าสืบล่วงหน้าไว้ให้วัดรู้เพื่อเตรียมตัวกันได้พร้อมและเรียบร้อย การทอดกฐินตกถือว่าได้บุญอาณิสสรแรงกว่าทอดกฐินตามธรรมดา บางคนเตรียมข้าวของไปทอดกฐินหลาย ๆ วัด แต่ได้ทอดน้อยวัด เครื่องไทยธรรมที่ตระเตรียมเอาไปทอดยังมีเหลืออยู่ หรือบางวัดทอดไม่ได้ (อาจเป็นที่ไม่ครบองค์สงฆ์) ก็เอาเครื่องไทยธรรมเหล่านั้นจัดทำเป็นผ้าป่าเรียกกันว่า ผ้าป่าแถมกฐิน กฐินประเภทนี้ เรื่ององค์กฐิน บริวารกฐิน ยังคงเป็นเช่นที่กล่าวมาแล้ว ส่วนข้อแตกต่างที่ชัดเจนคือ ไม่มีการจองวัดล่วงหน้า การทอดก็ทอดเฉพาะวัดที่ยังไม่มีใครทอด และเจ้าภาพเดียวอาจจะทอดหลายวัดก็ได้ตลอดจนสามารถนำเอาของไทยธรรมที่เหลือทำเป็นบุญชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ผ้าป่าแถมกฐินได้อีก

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับกฐิน

เมื่องานบุญกฐินเป็นงานมหากุศลที่พุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดงานบุญประเพณีนี้ ต้องทำให้ถูกต้องพระธรรมวินัยจึงจะได้านิสงส์ ข้อปฏิบัติที่น่าสนใจมีดังนี้

๑. การจองกฐิน

การจองกฐิน คือ การแจ้งล่วงหน้าให้ทางวัดและประชาชนได้ทราบว่าวัดนั้น ๆ มีผู้ศรัทธาทอดกฐินกันเป็นจำนวนมาก ถ้าไม่จองไว้ก่อนอาจไม่มีโอกาส จึงเกิดเป็นธรรมเนียมขึ้นว่าจะทอดกฐินต้องจองล่วงหน้าเพื่อให้มีโอกา และเพื่อไม่เกิดการทอดซ้ำ วัดหนึ่งวัดปีหนึ่งทอดกฐินได้ครั้งเดียว และในเวลาจำกัด คือหลังจากออกพรรษาแล้วเพียงเดือนเดียวดังกล่าวมาแล้ว

๒. การทอดกฐิน

เมื่อได้ตระเตรียมพร้อมแล้ว ถึงกำหนดก็นำผ้ากฐินกับบริวารไปยังวัดที่จองไว้ การนำไปนั้น จะไปเจียบ ๆ หรือจะแห่แหกันไปได้ เมื่อไปถึงแล้ว พักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งสะดวก เช่น ที่ศาลาท่าน้ำ ศาลาโรงธรรม โรงอุโบสถ หรือที่ใดที่หนึ่งซึ่งทางวัดจัดไว้ เมื่อพระสงฆ์พร้อมแล้วก่อนถวายกฐิน อาราธนาศีล รับศีล เมื่อรับแล้ว ทายกประกาศให้รู้พร้อมกัน หัวหน้าผู้ทอดกฐินหันหน้าไปทางพระพุทธรูป ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์กล่าวคำถวายเป็นภาษาบาลี ภาษาไทย หรือทั้งสองภาษาก็ได้ ว่าคนเดียวหรือว่านำ แล้วคนทั้งหลายว่าตามพร้อมกันก็ได้ การกล่าวคำถวายจะกล่าวเป็นคำ ๆ หรือจะกล่าวรวมกัน เป็นวรรค ๆ แล้วแต่ความสะดวกของผู้กล่าวนำและผู้กล่าวตาม

านิสงส์หรือผลดีของการทอดกฐิน

๑. ผลดีฝ่ายผู้ทอดและคณะ อานิสงส์หรือผลดีของฝ่ายผู้ทอดและคณะมีดังนี้

(๑) ชื่อว่าได้ถวายทานภายในกาลเวลาที่เรียกว่ากาลทาน คือในปีหนึ่งถวายได้เพียงในระยะเวลา ๑ เดือนเท่านั้น ในข้อถวายทานตามกาลนี้มีพระพุทธรักษาไว้ผู้ให้ทานตามกาลความต้องการที่เกิดขึ้นตามกาลของผู้นั้น ย่อมสำเร็จได้

(๒) ชื่อได้ว่าสงเคราะห์พระสงฆ์จำพรรษาให้ได้ผลดีเปลี่ยนผ้านุ่มใหม่ แม้ผ้ากฐินนั้นจะตกแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็ชื่อว่าได้ถวายแก่สงฆ์เป็นส่วนรวม มีพระพุทธรักษาไว้ผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ผิวพรรณ

(๓) ชื่อว่าได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้เป็นหลัก เป็นตัวอย่างแห่งคุณงามความดีของประชาชนสืบไป

(๔) จิตใจของผู้ทอดกฐินทั้ง ๓ กาล คือก่อนทอด กำลังทอดและทอดแล้ว ที่เลื่อมใสศรัทธา และปรารถนาดีนั้นจัดเป็นกุศลจิต คนที่มีจิตเป็นกุศलय่อมได้รับความสุขความเจริญ

(๕) การทอดกฐินทำให้เกิดสามัคคีธรรม คือการร่วมมือกันทำคุณงามความดี และถ้าการทอดกฐินนั้นมีส่วนได้บุญประสิทธิ์ดวงจิตดวงอารามด้วย ก็เป็นการร่วมสามัคคี เพื่อรักษาศาสนวัตถุ ศาสนสถานให้ยั่งยืนสถาพรสืบไป

๒. ผลดีฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและภรรยานกฐิน อานิสสงฆ์หรือผลดีของฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและภรรยานกฐินมีดังนี้
 พระพุทธเจ้าตรัสไว้ (ในวินัยปิฎก เล่ม ๕ หน้า ๑๓๖) ว่าภิกษุผู้กรานกฐินแล้วย่อมได้รับประโยชน์ ๕ ประการ

(๑) รับนิมนต์ฉันไว้แล้วไปไหนไม่ต้องบอกลาภิกษุในวัดตามความสนธิขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรคปาจิตติย

(๒) ไปไหนไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำหรับ

(๓) เก็บผ้าที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษไว้ได้ตามปรารถนา

(๔) จีวรอันเกิดในที่นั้นเป็นสิทธิของภิกษุเหล่านั้น

(๕) ขยายเขตแห่งการทำจีวร หรือการเก็บจีวรไว้ได้จนถึงสิ้นฤดูหนาว (คือ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันสุดท้าย)

ลักษณะอันเป็นประชาธิปไตยของพิธีกรรมกฐิน

ได้กล่าวแล้วว่าเรื่องของกฐินเป็นสิ่งขมกรม คือการกระทำที่เป็นการสงฆ์ คือพระสงฆ์ทั้งวัด ต้องรับรู้ รับผิดชอบ ร่วมกันในการช่วยกันทำจีวรให้สำเร็จ ในการประชุมกันหาหรือว่า จะควรมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง และแม้เพียง การปรึกษาหารือก็ยังใช้ไม่ได้ต้องมีสวดประกาศเป็นการสงฆ์ เสนอญัตติว่าจะมอบผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้ แล้วสวด ประกาศจบแล้วไม่มีผู้คัดค้านจึงถวายผ้านั้นแก่องค์ครอง คือ ภิกษุผู้ได้รับมติจากที่ประชุมให้เป็นผู้รับผ้านั้นในนามของ สงฆ์ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการสอนให้ถือมติที่ประชุมสงฆ์เป็นใหญ่ ไม่ทำอะไรไปตามอำเภอใจเป็นหลักในการปกครอง คณะสงฆ์ซึ่งเป็นตัวอย่างแก่การปกครองทางโลกด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. พุทธศาสนิกชนควรทอดกฐินให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของกฐิน ได้แก่ การบำเพ็ญกุศลด้วยการถวาย ผ้ากฐินแก่ภิกษุซึ่งอยู่จำพรรษาครบสามเดือนตาพระพุทธานุญาติ (ในข้อนี้โปรดดูข้อความเรื่องการแก้ปัญหาเรื่องกฐินตกค้าง)

๒. การรวบรวมทุนที่มีผู้บริจาคเพื่อบำรุงวัดหรือสถานศึกษาในวัด ควรให้เป็นไปตามความศรัทธาของผู้บริจาค โดยมีเหตุผลอันสมควร เช่น ช่วยปฏิสังขรณ์วัดที่ทรุดโทรมให้มั่นคงถาวรสืบไป

๓. ในการเดินทางไปทอดกฐิน ณ วัดที่อยู่ห่างไกลซึ่งผู้จัดมักจะพ่วงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ด้วยนั้น ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของผู้ที่จะเดินทางไปเป็นหมู่คณะ ทั้งนี้เพื่อความไม่ประมาท

๔. ควรงดเว้นการเลี้ยงสุราเมรัยในระหว่างเดินทางหรือระหว่างที่มีงานกฐิน ทั้งนี้เพื่อให้การบำเพ็ญกุศลเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย

๕. ควรงดการใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น โดยยึดถือการจัดให้ประหยัดเป็นหลักสำคัญ

๖. การฉลองหรือสมโภชกฐินก่อนทอดนั้น ควรทำเพียงเพื่อประโยชน์ของการนัดหมายให้พร้อมเพรียงกัน และเพื่อเป็นการส่งเสริมศรัทธาของผู้ร่วมงานเท่านั้น ไม่ควรมุ่งความสนุกสนาน อันมิใช่วัตถุประสงค์ของการทอดกฐิน

ถ้ามีขบวนแห่เชิญผ้าพระกฐินไป ผู้เข้าขบวนควรแต่งกายให้เรียบร้อย ถ้ามีขบวนพ้อนรำ ควรเลือกการ แต่งกายสุภาพ ชุดสุภาพ เพราะเป็นงานทางศาสนา

๗. การพิมพ์หนังสือแจกในงานกฐินนั้น จะมีหรือไม่ก็ได้ไม่เป็นการบังคับแต่ถ้ามีควรเลือกพิมพ์หนังสือที่มีสาระประโยชน์

๘. ไม่ควรทอดกฐินในวัดที่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดนั้นบอกกล่าวโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ไปทอด เพราะเป็นการผิดพระวินัย และกฐินที่ทอดก็ไม่ใช่กฐิน ถือเป็นโมฆะ (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ หน้า ๑๓๘) แต่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดหนึ่งอาจแนะนำให้ไปทอดในวัดอื่นได้

๙. ในการพิมพ์ใบบอกบุญหรือฎีกาเพื่อเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญนั้น ไม่ควรพิมพ์ ชื่อบุคคลเป็นกรรมการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของก่อน

จังหวัดหนองคาย

คำว่า “หนองคาย” ถูกเรียกเพี้ยนมาจากคำว่า “หนองคาย” ซึ่งมีความหมายโดยตรงว่า “หนองน้ำบริเวณที่ตั้งของค่ายทหาร” ซึ่งคำว่าหนองคายถูกเรียกเพี้ยนเป็นหนองคายในช่วงรัชกาลที่ ๕ และได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นหนองคายตั้งแต่นั้นมา

ตราประจำจังหวัดหนองคาย

รูปกอไม้และหนองน้ำ มีภูเขาหัวน้ำอันอยู่เบื้องหลัง เพราะที่ตั้งเมืองหนองคายนี้เดิมชื่อบ้านไม้เพราะมีกอไม้อยู่ทั่วไป และมีหนองน้ำใหญ่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าหนองคาย

คำขวัญประจำจังหวัดหนองคาย

“วีรกรรมปราบฮ่อ หลวงพ่อพระใส สะพานไทย - ลาว”

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดหนองคายมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๗,๓๓๒ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๔ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใหญ่เป็นอันดับ ๑๒ ของภาค มีความกว้างโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๕ ถึง ๕๐ กิโลเมตร และความยาวจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกประมาณ ๓๒๐ กิโลเมตร

จังหวัดหนองคายตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
ทิศใต้	ติดต่อกับ เขตจังหวัดอุดรธานีและสกลนคร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เขตจังหวัดนครพนม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เขตจังหวัดเลย

ประวัติจังหวัดหนองคาย

บริเวณที่ตั้งเมืองหนองคายหรือจังหวัดหนองคายในยุคก่อนจะตั้งเมืองหนองคายขึ้น แต่เดิมบริเวณพื้นที่แห่งนี้เป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ นามว่า บ้านไผ่หรือบ้านหนองไผ่ ซึ่งไม่ได้มีความสำคัญเท่าไรนักและขึ้นตรงกับนครหลวงเวียงจันทน์ ต่อมาหนองคายเป็นเมืองที่มีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดารล้านช้างตลอดยุคสมัยดังเช่นปรากฏเป็นชื่อเมืองเวียงคุก เมืองปะโค เมืองปากห้วยหลวง และนอกจากนี้ยังปรากฏในศิลาจารึกจำนวนมากที่กษัตริย์แห่งเวียงจันทน์ ได้สร้างไว้ในบริเวณจังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะเมืองปากห้วยหลวงเป็นที่ที่เป็นเมืองลูกหลวง และเมืองหน้าด่านที่สำคัญ ทำให้พบศิลาจารึกเป็นจำนวนมาก ณ ที่แห่งนี้ อันเนื่องมาจากในรัชสมัยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระราชโอรสในพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช มหาราชแห่งลาว ได้ตั้งสมเด็จพระสังฆราชวัดมกุฏกษัตริยารามอยู่ที่เมืองห้วยหลวง ทำให้พบจารึกที่วัดจอมมณี ลงศักราช พ.ศ. ๒๐๙๘ จารึกวัดศรีเมือง พ.ศ. ๒๑๐๙ จารึกวัดศรีบุญเรือง พ.ศ. ๒๑๕๑ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบโบราณสถานอิทธิพลล้านช้างจำนวนมาก เช่น พระธาตุต่าง ๆ โดยเฉพาะพระธาตุบังพวน ที่สร้างก่อน พ.ศ. ๒๑๐๖ จากจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา (อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู) ลงศักราช พ.ศ. ๒๑๐๖ กล่าวถึงพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้อุทิศข้าทาสและที่ดินแก่วัดถ้ำสุวรรณคูหา และได้สร้างพระพุทธรูปไว้ที่พระธาตุบังพวนอีกด้วย รวมถึงศิลปวัตถุ อย่างหลวงพ่อบุญรอด วัดโพธิ์ชัย ก็เป็นพระพุทธรูปหล่ออิทธิพลล้านช้างเช่นกัน

สมัยล้านช้าง

ดินแดนแถบหนองคายเดิมถูกขนานนามว่า “เมืองปากห้วยหลวง ๓ กษัตริย์” บริเวณที่ตั้งอำเภอโพนพิสัยในปัจจุบัน เป็นเมืองเก่าตามพงศาวดารล้านช้างเรียกว่า “เมืองปากห้วยหลวง” พ.ศ. ๑๙๐๑ พระเจ้าฟ้ารุ่งมหาราชเริ่มก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง และตีเมืองนี้ได้ จากนั้นจึงส่งเจ้าชายในราชวงศ์ล้านช้างมาครองเป็น “พญาปากห้วยหลวง” บางพระองค์เมื่อมาเป็นพญาปากห้วยหลวงก็ได้ส่งสมบุญญาบารมีจนมีโอกาสไปครองราชย์ที่นครเชียงใหม่ (หลวงพระบาง) ถึง ๒ พระองค์ด้วยกัน คือ พระเจ้าสามแสนไทสวรรคต และพระเจ้าล้านคำแดง ต่อมาเมืองปากห้วยหลวงเกิดช้างเผือกเชือกหนึ่ง เมื่อหลังสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ ๑ มหาราช พ.ศ. ๒๑๑๔ พระเจ้าบุเรงนองผู้ชนะสิบทิศพิชิตเวียงจันทน์ ได้นำพระหน่อแก้วกุมาร ราชโอรสไปเมืองหงสาวดีเป็นตัวประกันเมื่อพระชันษาเพียง ๕ ปี แล้วให้ตาสำเร็จราชการปกครองอาณาจักรล้านช้างแทน จารึกว่าพระยาแสนสุรินทรขว้างฟ้าสู่มังโกลยโกลยโกลย ผู้เป็นตาอดีตท่านเป็นพญาปากห้วยหลวง ในพงศาวดารว่าท่านเป็นบุตรกวานบ้านฝางขวา (ผู้ใหญ่บ้าน) รับราชการทหารรบเก่งและคงถวายบุตรสาวเป็นสนมด้วย โดยนางสนม (ไม่ทราบชื่อ) อาจมีพระราชธิดาโอรส ๔ พระองค์ คือ “พระสุก พระเสริม พระใส” ส่วนองค์สุดท้ายคือพระราชโอรสชันษา ๕ ปี พระหน่อแก้วกุมาร พม่าจึงต้องให้ตาสำเร็จราชการให้หลานจึงมี “อัยโก” (ตา) ต่อท้าย นับว่าพญาปากห้วยหลวงเป็นกษัตริย์ล้านช้าง (หลวงพระบาง) ๒ พระองค์และผู้สำเร็จราชการ (เวียงจันทน์) อีก ๑ ท่าน รวม ๓ กษัตริย์ จึงเป็นที่มาของการขนานนามเมืองปากห้วยหลวง ๓ กษัตริย์นั่นเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองปากห้วยหลวงที่มีต่ออาณาจักรล้านช้าง ในฐานะเมืองลูกหลวง

แผนที่แสดงเมืองปากห้วยหลวง ในสมัยล้านช้าง บริเวณจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน
ที่มา : นายศุภณัฐ คักดีประหารราษฎร์

หลังจากนั้นเมืองปากห้วยหลวงก็ค่อย ๆ ลดความสำคัญลง คาดว่าเพราะการวิวาทกันภายในราชวงศ์ล้านช้าง ตั้งแต่พระบรมราชาแห่งนครพนม พระราชโอรสพระเจ้านันทราชกรีธาทัพมาปราบ เจ้าไชยองค์เว้ พ.ศ. ๒๒๔๑ ถึงเมืองคุกชายฟอง (ตำบลเวียงคุก - บ้านทรายฟอง) กวาดต้อนผู้คนกลับไปและในปีถัดมา พ.ศ. ๒๒๔๒ พระเจ้านันทราชกรีธาขบถกลับ จากเจ้าองค์หล่อและยึดเมืองเวียงจันทน์ได้สำเร็จ ความขัดแย้งภายในหมู่ชนชั้นสูงของล้านช้างนำมาซึ่งความเสื่อมถอยลงของเมืองปากห้วยหลวงในฐานะเมืองลูกหลวง ต่อมาบริเวณจังหวัดหนองคาย ได้มีกลุ่มผู้คนอพยพมาตั้งชุมชนและเมืองขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ และสำคัญอยู่ ๒ กลุ่ม สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ พ.ศ. ๒๒๕๐ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานุรักษ์ (ญาคูขี้หอม) อพยพคนไปซ่อมพระธาตุพนมครั้งที่ ๔ ล่องเรือไปจนถึงอาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ เมื่อญาคูขี้หอมอพยพผู้คนไปทางใต้นั้น ศิษย์เอกสำคัญท่านหนึ่ง คือ อาจารย์แก้ว หรือ เจ้าแก้วมงคล (เจ้าแก้วบุลม บุษม) ได้ตั้ง “เมืองทุ่ง” (ทุ่ง) หรือ เมืองสุวรรณภูมิ (อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด) เป็นเมืองด่านหน้า ยื่นกับเวียงจันทน์ เชื้อสายของท่านได้แยกย้ายสร้างบ้านแปลงเมืองหรือปกครองเมืองมากมาย เช่น จังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น เป็นต้น และภายหลังกลุ่มพระวอ และพระตา ผู้เป็นเสนาบดีผู้ใหญ่ในราชสำนักเวียงจันทน์ มีความขัดแย้งกับพระเจ้าสิริบุญสาร ด้วยสาเหตุไม่แจ้งชัด ได้พาเอาไพร่พลกองครัวญาติพี่น้อง อพยพหนีจากเวียงจันทน์ไปตั้งเมืองอยู่ที่หนองบัวลำภู และถอยร่นลงไปยังดอนมดแดงและตั้งเป็นจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ เป็นต้น ที่กล่าวถึงกลุ่มเจ้าจารย์แก้วและกลุ่มพระวอพระตา เนื่องจากทั้ง ๒ กลุ่มล้วนมีบทบาทสำคัญในการก่อสร้างเมืองต่าง ๆ ภายในจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน

สมัยกรุงธนบุรี - รัตนโกสินทร์

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๒ กองทัพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมีชัยเหนือกรุงศรีสัตนาคนหุตเวียงจันทน์แล้ว หัวเมืองหนองคายยังอยู่ใต้ความควบคุมของเวียงจันทน์เช่นเดิม รวมเมืองปากห้วยหลวงด้วย ครั้น พ.ศ. ๒๓๖๙ - ๒๓๗๐ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ ๓ (เจ้าอนุวงศ์) แห่งเวียงจันทน์ แข็งเมืองบุกมาถึงนครราชสีมา แต่ถูกยันทัพกลับไป

แผนที่แสดงเมืองปากห้วยหลวงในสมัยรัตนโกสินทร์

ที่มา : นายคุณัญฐ์ ศักดิ์ประชาราษฎร์

ล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ ๓ โปรดให้สมเด็จพระบรมราชาเจ้ามหาศกดิพลเสพ เป็นแม่ทัพหลวง และพระยาราชสุภาวดี (สิงห์ สิงหเสนี) ต่อมาได้รับการพระราชทานอวยยศเป็น เจ้าพระยาราชสุภาวดี ว่าที่อัครมหาเสนาบดีสมุหนายก เป็นแม่ทัพหน้าปราบกบฏเวียงจันทน์ได้ครั้งที่ ๑ แต่เจ้าอนุวงศ์หนีไปได้ ต่อมาสิ้นเกล้ารัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระแสงดาบอาสิทธิ์ให้เจ้าพระยาราชสุภาวดี อัครมหาเสนาบดีสมุหนายก ต่อมาได้รับการพระราชทานราชทินนามเป็นเจ้าพระยาบดินทรเดชา เป็นแม่ทัพยกทัพปราบครั้งที่ ๒ ฝ่ายเจ้าอนุวงศ์ ตั้งทัพอยู่ค่ายพานพร้าว (อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย) ถูกตีค่ายแตกหนีไปเมืองยโสธร คู่อริต่อเวียงจันทน์ดั้งเดิมจึงตามมาสมทบ เช่น บุตรหลานพระวอ - พระตา แห่งอุบลราชธานี และบุตรหลานเจ้าจารย์แก้วแห่งสุวรรณภูมิ ช่วยเจ้าคุณสมุหนายกถล่มเวียงจันทน์จนราบคาบ

หลังศึกเจ้าอนุวงศ์ ฝ่ายกรุงเทพฯ มีนโยบายอพยพผู้คนมาฝั่งภาคอีสานจึงยุบเมืองเวียงจันทน์ปล่อยให้ เป็นเมืองร้าง ชาวเมืองเวียงจันทน์บางส่วนก็อพยพมาภาคกลางและบางส่วนก็อยู่ที่บริเวณเมืองเวียงคุก เมืองปะโค (อำเภอเมืองหนองคายในปัจจุบัน) เมื่อจัดการบ้านเมืองเรียบร้อยแล้ว เจ้าพระยาราชสุภาวดี (สิงห์ สิงหเสนี) จึงกราบบังคมทูลพระกรุณาขอตั้งบ้านไผ่หรือบ้านหนองไผ่ ขึ้นเป็นเมืองหนองคาย (คำว่า “หนองคาย” ถูกเรียกเพี้ยนมาจากคำว่า “หนองคาย” ซึ่งมีความหมายโดยตรงว่า “หนองน้ำบริเวณที่ตั้งของค่ายทหาร”) ซึ่งคำว่าหนองคายถูกเรียกเพี้ยนเป็น “หนองคาย” ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ตั้งแต่นั้นมา ต่อมาโปรดเกล้าให้ ท้าวสุวอธรรม (บุญมา) เป็น พระปฐมเทวาภิบาลที่ ๑ แห่งเมืองหนองคาย ต้นตระกูล ณ หนองคาย และ ท้าวตาดิ บุตรพระยาชาติยวงษา (สีลัง) แห่งเมืองร้อยเอ็ดเชื้อสายเจ้าจารย์แก้ว ได้เป็นเจ้าเมืองโพธิ์สัคนแรก จากความดีความชอบที่ได้รับบัญชาจากเจ้าคุณแม่ทัพมาสังกัดเจ้าอนุวงศ์ เพื่อมิให้หนีไปญวนอีก โดยตั้งทัพอยู่บ้านโพนแพง จึงเรียกกันว่า “เจ้าโพนแพง” ครั้นเสร็จศึกจึงยกเป็น “เมืองโพนแพง” ท้าวตาดิได้เป็น พระยาพิสัยสรเดช เจ้าเมืองคนแรก ต่อมายังรุ่นลูกรุ่นหลาน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๓ ต้นตระกูลพิสัยพันธ์ สิงคศิริ สิมะสิงห์ สิริสิงห์ สืบมาจะเป็นด้วยเหตุใดไม่ชัดแจ้ง พระพิสัยสรเดช (ตาดิ) ได้ย้ายที่ตั้งเมืองจากโพนแพงมาอยู่ ณ เมืองปากห้วยหลวงเก่า ซึ่งคงจะร้างในสมัยนั้น และเอาชื่อเมืองโพธิ์สัคนามาตั้งที่นี่

พื้นที่ตำบลโพนแพงที่ห่างไกล จึงขอยก “บ้านหนองแก้ว” ขึ้นเป็น “เมืองรัตนวาปี” อีกเมืองหนึ่ง หลังจากเสร็จศึก เจ้าอนุวงศ์และก่อตั้งเมืองหนองคายได้ไม่นาน เมืองหนองคายได้รับฐานะเป็นเมืองประเทศราช โดยยุบเมืองเวียงจันทน์ (ร้าง) ซึ่งเพิ่งถูกทัพสยามทำลายไป ให้มาขึ้นกับเมืองหนองคาย และในขณะนั้นทั้งเมืองหนองคายและเมืองโพนพิสัย ไม่ได้ขึ้นตรงต่อกัน แต่ล้วนเป็นเมืองเอกขึ้นกับกรุงเทพทั้งคู่ โดยเมืองโพนพิสัยมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ อำเภอโพนพิสัย อำเภอรัตนวาปี อำเภอเฝ้าไร่ ของจังหวัดหนองคาย อำเภอเพ็ญ อำเภอสร้างคอม ของจังหวัดอุดรธานีและอำเภอโซ่พิสัย อำเภอปากคาด ของจังหวัดบึงกาฬในปัจจุบัน

ต่อมาเมืองหนองคาย มีเจ้าเมืองอีก ๒ คน คือ พระปฐมเทวาทิบาล (เคน ณ หนองคาย) ผู้เป็นบุตรและพระยาปฐมเทวาทิบาล (เสื่อ ณ หนองคาย) ผู้เป็นหลาน พ.ศ. ๒๓๘๐ พระประทุมเทวาทิบาล (ท้าวสุวอ) ผู้เป็นเจ้าเมืองถึงแก่กรรมอุปฮาด (เคน) ได้เป็นเจ้าเมืองหนองคายใน พ.ศ. ๒๓๘๓ และมีบรรดาศักดิ์เป็นพระปฐมเทวาทิบาลเหมือนกัน ทางฝั่งเมืองโพนพิสัยใน พ.ศ. ๒๓๘๙ วันจันทร์ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๓ พระยาขัติยวงษาสีลัง เจ้าเมืองร้อยเอ็ดป่วยและถึงแก่กรรม อุปฮาดสิงห์ ราชวงศ์อินบุตร จึงพาเจ้าเพี้ยลงมากองกรุงเทพฯ พบกับพระยาพิสัยสรเดช (ท้าวตาดิ) เจ้าเมืองโพนพิสัย ซึ่งเป็นพี่ชายของพระขัติยวงษาอินทร์และอุปฮาดสิงห์ และเป็นบุตรของพระยาขัติยวงษาสีลัง พระยาพิสัยสรเดชจึงพาอุปฮาดราชวงศ์ท้าวเพี้ย กรมการเมืองร้อยเอ็ด ลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพิสัยสรเดชเจ้าเมืองโพนพิสัย กลับไปรักษาราชการเมืองร้อยเอ็ด พระยาพิสัยสรเดชจึงให้บุตรหลานรักษาราชการเมืองโพนพิสัยแทน ครั้นพระยาพิสัยสรเดชลงไปถึงเมืองร้อยเอ็ด จัดการเผาศพพระยาขัติยวงษาสีลังพระบิดาเสร็จแล้ว คืนวันหนึ่งอุปฮาดสิงห์ผู้เป็นน้องชายได้ตั้งบ่อนโป นัดให้พระยาพิสัยสรเดชกับพวกนักเลงมาเล่นที่ห้องบ้านพระยาขัติยวงษา ครั้นเวลาตีกล่มมาลอบแทงพระยาพิสัยสรเดชถูกที่สีข้างซ้าย ถึงแก่กรรม ได้ความว่าอุปฮาดสิงห์เกี่ยวข้องในคดีนี้ ครั้นความทราบถึงกรุงเทพฯ จึงมีตราโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าเมืองสุวรรณภูมิมุ่งตัวอุปฮาดสิงห์และบรรดาบุตรหลานของพระยาขัติยวงษา ลงมากองกรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้ตุลาการชำระคดี อุปฮาดสิงห์ พิจารณาได้ความเป็นสัตย์ว่าอุปฮาดสิงห์เป็นผู้ใช้ให้เงินจันมาแทงพระยาพิสัยสรเดช อุปฮาดสิงห์เลยต้องถูกจำคุกตายอยู่ในที่คุมขังพระยาพิสัยสรเดชซึ่งเป็นพี่ชายต่างมารดากับอุปฮาดสิงห์และราชวงศ์อินทร์ ราชวงศ์อินทร์ภายหลังเป็นพระยาขัติยวงษา (อินทร์ ธนสีลังกูร) เจ้าเมืองร้อยเอ็ดท่านที่ ๓ อีกทั้งพระยาพิสัยสรเดช (ท้าวตาดิ) ยังเป็นน้องร่วมมารดากับญาแม่ปฐมมา ซึ่งเป็นย่าของพระเจริญราชเดช (ท้าวอู่ ณ ภูพานนท์) เจ้าเมืองมหาสารคามคนที่ ๓ ต่อมาได้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่ฟังเชื่อถือได้แน่นอน ปรากฏว่าอุปฮาดสิงห์หาได้เป็นผู้วางแผนฆ่าพระยาพิสัยฯ ตามที่เล่ามานั้นไม่ เมื่อพิจารณาจากเหตุผลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แล้ว เห็นว่ามีอยู่หลายกรณีที่อ้างอิงประกอบได้ เช่น คราวที่พระยาพิสัยฯ พร้อมอุปฮาดสิงห์ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูลข่าวการอภัยกรรมของพระยาขัติยวงษาสีลังผู้บิดานั้น อุปฮาดสิงห์ก็ได้กราบบังคมทูลสนับสนุนพี่ชายเป็นอย่างดี จนได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพิสัยสรเดชกลับมารับราชการเมืองร้อยเอ็ด และโดยปกติสองพี่น้องนี้มีความรักใคร่ปรองดองกันดีมาก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเงินจันผู้แทงพระยาพิสัยฯ ก็เคยมีอิริยาบทกันกับพระยาพิสัยฯ มาช้านาน อนึ่งตามเนื้อเรื่องที่ว่า “พิจารณาได้ความเป็นสัตย์ว่าอุปฮาดสิงห์ ได้ให้เงินจันแทงพระยาพิสัยฯ และอุปฮาดสิงห์เลยต้องจำคุกตายอยู่ในที่คุมขัง” จากข้อเท็จจริงโดยคำยืนยันของพระเจริญราชเดช (อู่) หลานญาแม่ปฐมมาซึ่งเป็นพี่สาวของพระยาพิสัยฯ เอง ได้ความชัดว่าอุปฮาดสิงห์

ได้ตั้งยาพิษถึงแก่กรรมในระหว่างทางก่อนจะถึงกรุงเทพฯ ใกล้เมืองนครราชสีมา และญาติได้ค้นพบจดหมายลาตายถึงภรรยาว่า “เราไม่เคยคิดขบถต่อเจ้าพี่โพนแพงเลย ตายเองดีกว่าที่จะถูกคนอื่นประหาร เลี้ยงลูกให้โตจนได้ไปตั้งเมืองใหม่ขึ้นอีก” ส่วนเงินจั้นนั้นรับสารภาพและไม่มีการขัดท้อผู้ใดเลย เป็นอันว่าอุปฮาดสิงห์เป็นผู้บริสุทธิ์โดยแท้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบการพิจารณาคดีของสยามหรือไทยในสมัยก่อนที่ยังมีข้อบกพร่องในการหาหลักฐานและความไม่ชัดเจนในการตัดสินคดีอยู่พอสมควร

สงครามปราบฮ่อ

มาทางฝั่งเมืองหนองคาย ในสมัยที่พระปฐมเทวภิบาล (เคน) เป็นเจ้าเมืองนี้เองก็เกิดศึกสำคัญขึ้นเรียกกันว่าศึกฮ่อ ครั้งแรกเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๒๐ แต่ในระยะนี้พระปฐมเทวภิบาล (เคน) ไม่ได้อยู่ในหนองคาย มีราชการต้องมาต้อนรับพระยามหาอำมาตย์เสียที่เมืองอุบลราชธานีและได้มอบกิจการบ้านเมืองให้ท้าวจันทศรีสุราช (ชื่น) รักษาราชการแทน พวกฮ่อได้ตีหัวเมืองหลายทางเรื่อยมาจนเข้ายึดเอาเวียงจันทน์ไว้ได้ พวกกรมการเมืองหนองคายแทนที่จะหาทางป้องกันเข้าศึกกับคิออพยพหนีพวกฮ่อ โดยท้าวจันทศรีสุราชกับครอบครัวหนีไปอยู่บ้านพรานพร้าวอุดรธานี เมื่อตัวนายไม่คิดสู้พวกราษฎรก็พลอยขวัญเสียอพยพออกจากเมือง เหตุการณ์ในตอนนี้อยู่ถึงกับทำให้เมืองหนองคายตกอยู่ในสภาพเป็นเมืองร้างนอกนี้เมืองใกล้เคียงกันคือเมืองโพนพิสัยก็พลอยไม่คิดสู้ขึ้นมาอีก พระพิไลยศเดข (หนู) เจ้าเมืองอพยพครอบครัวหนีไปอยู่บึงกาฬ ส่วนราชวงศ์เมืองหนองคาย ซึ่งถูกส่งมารักษาการแทนกับพระพิไลยศเดข (หนู) ถูกพวกฮ่อฆ่าตาย ทางกรุงเทพฯจึงได้มีพระบรมราชโองการให้พระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ซึ่งไปราชการ ณ เมืองอุบลราชธานีนั้นเกณฑ์ทัพเข้าปราบฮ่อ กองทัพของพระยามหาอำมาตย์ได้ยกเข้ามาตั้งพักอยู่ที่เมืองหนองคายแล้วก็สั่งให้จับเอาเจ้าจันทศรีสุราชและพระยาพิไลยศเดข (หนู) ไปประหารชีวิตเสียทั้งคู่เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบต่อไป จากนั้นก็เกณฑ์คนในเมืองต่าง ๆ คือ เมืองนครพนม เมืองมุกดาหาร เมืองเขมราฐ เมืองอุบลและเมืองร้อยเอ็ด เข้าสมทบกับกองทัพเมืองหนองคาย รวมพลได้ทั้งสิ้นประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน แล้วยกออกไปตีเมืองเวียงจันทน์แตกและทิ้งกรุงเวียงจันทน์ไป กองทัพของพระยามหาอำมาตย์ก็กลับมาพักที่หนองคายจัดกิจกรรมบ้านเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็กลับกรุงเทพฯ ครั้งนี้พระปฐมเทวภิบาล (เคน) เจ้าเมืองหนองคายได้ติดตามลงมากรุงเทพฯ ด้วย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ เกิดสงครามปราบฮ่อครั้งที่ ๒ ในบริเวณทุ่งไหหิน (ทุ่งเชียงคำ) พวกฮ่อกำเริบตีมาจนถึงเวียงจันทน์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบข่าวศึกฮ่อ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม เป็นแม่ทัพปราบฮ่อครั้งนั้นจนพวกฮ่อแตกหนี และสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อไว้ที่เมืองหนองคาย ส่วนทางฝั่งเมืองโพนพิสัย หลังเสร็จศึกปราบฮ่อ ท้าวคำสิงห์ ซึ่งขณะนั้นมีราชทินนามเป็น พระศรีสุรศักดิ์สุนทรเจ้าเมืองรัตนวาปี อดีตเจ้าเมืองประชุมพนาลัย (เมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ สปป.ลาว) ขึ้นแขวงเมืองโพนพิสัย ซึ่งเป็นบุตรหลานของพระพิไลยศเดขท่านแรก (ท้าวดาดี) ได้รับแต่งตั้งเป็น “พระรัตนเขตรักษา” เจ้าเมืองโพนพิสัยแทนเจ้าเมืองเดิมสืบต่อมา ซึ่งท่านได้แสดงความกล้าหาญรบพุ่งกับฮ่อหลายครั้ง จนได้ราชทินนามเป็น พระยาพิสัยยศเดข (คำสิงห์ สิงหศิริ) เป็นต้นตระกูล สิงหศิริ จึงเห็นได้ว่า ทุกครั้งที่เกิดศึกและเกิดเหตุข้าศึกศัตรูเข้ามารุกราน ทั้งเมืองหนองคายและเมืองโพนพิสัยล้วนเป็นพันธมิตรร่วมกันต่อสู้ เคียงบ่าเคียงไหล่กันมาโดยตลอด

มณฑลลาวพวน (มณฑลอุดร)

แผนที่แสดงเมืองหนองคาย ภายใต้มณฑลลาวพวนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา : นายศุภณัฐ ศักดิ์ประชากรราษฎร์

ระบบมณฑลเทศาภิบาล คือระบบแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการนำแบบอย่างการปกครองของอังกฤษในพม่าและมาเลเซียมาประยุกต์ใช้ในสยามประเทศ เริ่มจัดตั้งขึ้นหลังจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองประเทศให้ทันสมัย เริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยพระดำริของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ มณฑลมีข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้ปกครอง เจ้าเมืองไม่มีอำนาจที่จะปกครอง ตามกระบวนการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง สำหรับมณฑลลาวพวนจะเริ่มก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๓

หน่วยการปกครองเรียงจากใหญ่ไปเล็กได้ดังนี้

มณฑลภาค → มณฑล → เมือง (จังหวัด) → อำเภอ → ตำบล → บ้าน (หมู่บ้าน)

ใน พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าอนงยาเธอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมดำรงตำแหน่งข้าหลวงมณฑลลาวพวน (ภายหลังเปลี่ยนเป็นมณฑลอุดร) ได้ตั้งที่ทำการที่เมืองหนองคาย โดยก่อน พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) เมืองหนองคายเป็นเมืองเอก มีเมืองโท เมืองตรี เมืองจัตวา ขึ้นตรง ได้แก่ เมืองเวียงจันทน์ (ขณะนั้นร้างและไม่มีสภาพความเป็นเมือง) เชียงคาน พานพร้าว อุดมสิงห์สถิตย์ กุมภวาปี (ถูกโอนพื้นที่มาจากเมืองหนองหานซึ่งมีฐานะเป็นเมืองเอก) รัตนวาปี ส่วนเมืองโพนพิสัย มีฐานะเป็นเมืองเอก แต่ไม่มีเมืองขึ้น ดังนั้นเมืองหนองคายจึงกลายเป็นเมืองสำคัญทางการปกครองและยุทธศาสตร์ทางการทหารจนกระทั่งเกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ หรือใน พ.ศ. ๒๔๓๖ ไทยถูกกำหนดเขตปลอดทหารภายในรัศมี ๕๐ กิโลเมตรจากชายแดน จึงย้ายกองบัญชาการมณฑลลาวพวนมาตั้งที่ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีแทน

พ.ศ. ๒๔๕๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีกระแสพระบรมราชโองการให้จัดตั้งเมืองอุดรธานีขึ้นที่บ้านหมากแข้ง เป็นศูนย์กลางของมณฑลอุดร ครอบคลุมจังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร ในสมัยนั้น ซึ่งมณฑลอุดรแบ่งการปกครองเป็น ๕ บริเวณ คือ บริเวณหมากแข้ง บริเวณธาตุพนม บริเวณสกลนคร บริเวณภาศี และบริเวณน้ำเหือง ในปีเดียวกันได้โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงมหาดไทยรวมเมืองต่าง ๆ ในบริเวณบ้านหมากแข้งตั้งเป็นเมืองจัตวา เรียกว่า “เมืองอุดรธานี” ส่วนเมืองในสังกัดบริเวณให้มีฐานะเป็นอำเภอ ได้แก่ เมืองหนองคาย เมืองกุมภราชัย (หนองบัวลำภู) เมืองกุมภวาปี เมืองหนองหาน เมืองโพนพิสัย เมืองรัตนวาปี เป็นอำเภอหนองคาย อำเภอหนองบัวลำภู อำเภอกุมภวาปี อำเภอหนองหาน อำเภอโพนพิสัย อำเภอรัตนวาปี ขึ้นกับเมืองอุดรธานี สังกัดมณฑลอุดร

พ.ศ. ๒๔๕๗ มีการปรับปรุงเขตอำเภอสำหรับการปกครองในมณฑลอุดรได้กล่าวถึง อำเภอไชยบุรี สังกัดเมืองนครพนม ให้ตัดท้องที่ของอำเภอโพนพิสัยบางส่วน ของเมืองอุดรธานี ไปรวมกับท้องที่อำเภอไชยบุรี และให้ย้ายที่ว่าการอำเภอไชยบุรีมาตั้งที่บ้านบึงกาญจนจรดริมแม่น้ำโขง ฝั่งตรงข้ามเมืองบริคันธ์ แขวงเวียงจันทน์ เพราะเป็นศูนย์กลางเหมาะแก่การปกครองท้องที่อำเภอ และอำเภอไชยบุรีก็ยังคงขึ้นเมืองนครพนมตามเดิม

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองพื้นที่ขึ้น โดยให้ยกเลิกระบอบเจ้าปกครองทั่วประเทศ ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งสถาปนาเมืองข้าหลวงปกครอง ซึ่งต่อมาเรียกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด แยกอำเภอหนองคายออกจากเมืองอุดรธานี ตั้งเป็นจังหวัดหนองคาย และโอนอำเภอโพนพิสัยของเมืองอุดรธานี และยุบอำเภอรัตนวาปีเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอโพนพิสัย แล้วจึงโอนมาขึ้นกับจังหวัดหนองคาย (ขณะนั้นมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นจังหวัดและอำเภอแล้ว แต่ยังไม่มีการบังคับใช้และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย) แรกเริ่มจังหวัดหนองคายมีอำเภอขึ้นตรง ดังนี้คือ อำเภอโพนพิสัย อำเภอสังคม อำเภอบ้านผือ อำเภอท่าบ่อ อำเภอพานพร้าว และอำเภอน้ำโสม และมีการปรับยุบเมืองที่เคยเป็นอำเภอลดฐานะลงเป็นตำบลแทน เช่น อำเภอมีชัย เมืองหนองคาย เป็น “ตำบลมีชัย” อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นต้น ในปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๙ โอนอำเภอไชยบุรีของจังหวัดนครพนม มาขึ้นกับจังหวัดหนองคาย เนื่องจาก มีท้องที่และระยะทางห่างไกลจากจังหวัดนครพนมมาก ลำบากต่อการเดินทาง และทั้งไม่เหมาะแก่การปกครอง

ก่อตั้งจังหวัดหนองคายอย่างเป็นทางการ

ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ เปลี่ยนชื่ออำเภอไชยบุรีเป็น “อำเภอบึงกาญจน” และใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภออย่างเป็นทางการ หนองคายจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดอย่างเป็นทางการ เมื่อเส้นเขตแดนของรัฐชาติไทยสมัยใหม่ถูกร่างขึ้นอย่างเป็นทางการ หนองคายกลายเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีที่ตั้งอยู่ติดกับเมืองหลวงของประเทศลาว โดยมีแม่น้ำโขงคั่นกลางระหว่างทั้งสองฝั่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ผู้คนทั้งสองฟากฝั่งเสมือนถูกตัดขาดออกจากกันตั้งแต่การเข้ามาปกครองลาวโดยฝรั่งเศส จนกระทั่งฝรั่งเศสถอนตัวออกไปจากอินโดจีน เกิดสงครามภายในประเทศลาวระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๑๘

ทำให้มีผู้อพยพชาวลาว ชาวหมั่ง และ ชาวไทดำ (หรือที่คนไทยในประเทศไทยมักเรียกว่าชาวลาวโซ่ง) อพยพหนีภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย โดยมีจุดหมายคือจังหวัดหนองคายนั่นเอง ค่ายผู้ลี้ภัยหนองคาย (Nong Khai refugee camp) ถูกสร้างขึ้นหลังจากการลี้ภัยของผู้อพยพชาวลาวยุคสงครามโลกครั้งที่สองและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่หลบหนีเข้าสู่ประเทศไทยหลังจากการล่มสลายของราชอาณาจักรลาว นับตั้งแต่สำนักข่าวกรองกลาง (CIA) ของสหรัฐอเมริกาถอนตัวออกจากลาวเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ค่ายผู้ลี้ภัยถูกสร้างขึ้นโดยแบ่งพื้นที่สำหรับครัวเรือนที่พูดภาษาลาวส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งสำหรับครัวเรือนที่พูดภาษาม้ง หรือภาษาอื่น ๆ โดยมีผู้ลี้ภัยประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ คนอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนระหว่างไทยและลาว ในช่วงเวลาดังกล่าว ถือเป็นบทบาทอันสำคัญทางประวัติศาสตร์ครั้งหนึ่งของจังหวัดหนองคายในยุคสงครามเย็น ที่เป็นที่พักพิงให้กับเพื่อนมนุษย์ได้หนีร้อนมาพึ่งเย็นในค่ายผู้ลี้ภัย และเป็นที่ยึดมั่นในการลำเลียงความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมจากนานาชาติมาสู่ผู้ลี้ภัยในจังหวัดหนองคาย จนกระทั่งสถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศลาวสงบลง ผู้ลี้ภัยก็เดินทางกลับไปพำนักในประเทศของตนตามเดิม หรือบางส่วนก็ตั้งถิ่นฐานภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้จังหวัดหนองคายมีส่วนในการผสมผสานวัฒนธรรมแห่งลุ่มแม่น้ำโขงอันเป็นเอกลักษณ์จากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ใน พ.ศ. ๒๕๓๗ นายสุเมธ พรหมพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเสรีธรรม จังหวัดหนองคาย เสนอให้จัดตั้งจังหวัดบึงกาฬขึ้น โดยกำหนดจะแยกพื้นที่อำเภอบึงกาฬ อำเภอปากคาด อำเภอโซ่พิสัย อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล และอำเภอบึงคล้า ออกจากจังหวัดหนองคาย กระทั่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ นายเทวฤทธิ์ นิกเรตศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย ได้ยื่นกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีเรื่องการจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ โดยนายเทวฤทธิ์ นิกเรตศ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจังหวัดบึงกาฬเข้าสู่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เป็นผลดีต่อการให้บริการแก่ประชาชน กระทรวงมหาดไทยจึงได้นำเรื่องการจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ เสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง เพื่อยกร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ โดยจากผลการสำรวจความเห็นของประชาชนจังหวัดหนองคายในคราวเดียวกัน ปรากฏว่า ร้อยละ ๙๘.๘๓ เห็นด้วยกับการจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ อันนำไปสู่พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยให้แยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอปากคาด อำเภอโซ่พิสัย อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล และอำเภอบึงคล้า ออกจากจังหวัดหนองคาย ไปตั้งเป็นจังหวัดบึงกาฬ

อย่างไรก็ตามจังหวัดหนองคายยังคงเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน เป็นที่ตั้งของสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ๑ (หนองคาย - เวียงจันทน์) ซึ่งทำให้หนองคายเป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้าน มีความสำคัญทั้งในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียมประเพณี และสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทำให้จังหวัดหนองคายเป็นหนึ่งในจังหวัดที่สำคัญของประเทศไทย

ประวัติวัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

วัดโพธิ์ชัยเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญสังกัดมหานิกาย ตั้งอยู่ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๓ งาน ๙๔.๗ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๑๕๓๗ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเป็นองค์ประธานยกข้อฟ้า วัดโพธิ์ชัย ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๕๒๓ และยังเป็นพระอารามที่ประดิษฐานหลวงพ่อ พระใสที่ประชาชนเลื่อมใสอีกด้วย

วัดโพธิ์ชัย เดิมเป็นวัดร้างตั้งอยู่บริเวณบ้านไผ่ มีชื่อเรียกกันว่า วัดผีผิว ซึ่งตามหลักฐานไม่ปรากฏ การสร้างที่ชัดเจน สันนิษฐานว่าเป็นพระอารามสำคัญของเมืองเวียงจันทน์มาแต่เดิม ต่อมาเมื่อทำวสุวธรรมา (บุญมา) ได้มาสร้างเมืองหนองคายขึ้นไปที่บ้านไผ่ จึงมีการอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญของเมืองเวียงจันทน์ที่ยึดมาได้ในครั้งนี้ ปรากฏกบฏเจ้าอนุวงศ์มาไว้ที่วัดหอก่องใน พ.ศ. ๒๓๗๒ แต่ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๗๙ เกิดเหตุแผ่นดินไหวบริเวณ วัดหอก่อง ทำให้เกิดเป็นรอยแยกขนาดใหญ่ต่อหน้าพระเสริม เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของชาวเมืองและขุนนางข้าราชการ บ้างก็ว่าเป็นอาเพศ บ้างก็ว่าเป็นกลางบอกเหตุว่าพระเสริมต้องการเสด็จไปวัดอื่น บ้างก็ว่าวัดหอก่องเป็นวัดเล็กไม่เหมาะสม ที่จะนำพระพุทธรูปที่พระมหาภคคีริย์เวียงจันทน์ทรงสร้างมาประดิษฐานไว้ในที่แคบ ๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น พระปทุมเทวาภิบาล เจ้าเมืองและกรรมการเมืองหนองคายจึงได้ปรึกษากันในที่ลับได้มีมติว่าจะต้องหาสถานที่เพื่อสร้างเป็นวัดใหญ่ และอัญเชิญพระเสริมไปประดิษฐานอยู่ซึ่งสถานที่ดังกล่าวก็คือ วัดผีผิว

วัดผีผิวเป็นวัดร้างที่มีความสำคัญมาแต่ครั้งอดีต ภายในประดิษฐานพระธาตุเจดีย์ลาวโบราณซึ่งงดงาม แต่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ดังนั้น จึงมีมติในการบูรณะวัดผีผิวและเปลี่ยนนามใหม่เป็น วัดโพธิ์ชัย เมื่อกรมเมืองหนองคาย มีมติดังกล่าวแล้ว พระปทุมเทวาภิบาล (บุญมา) เจ้าเมืองได้นำความเข้าปรึกษากับ ท่านญาครุหลักคำ พระเถระ ชั้นผู้ใหญ่สูงสุดของเมืองหนองคาย

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๘๒ พระปทุมเทวาภิบาล (บุญมา) เจ้าเมืองหนองคาย ได้เป็นประธานฝ่ายฆราวาสโดยมี ท่านญาครุหลักคำเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ทำการยกวัดโพธิ์ชัยจากวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาให้มาเป็นวัดที่มีพระสงฆ์ จำพรรษา พร้อมกับบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่เป็นที่จำพรรษาของพระภิกษุและสามเณรขึ้น เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๘๒ ดังปรากฏในพงศาวดารย่อเมืองเวียงจันทน์ว่า

.....ศักราชได้ ๒๐๑ ปีก็ได้ เจ้าเมืองหนองคาย (ยก) วัดโพไชย เดือน ๓ แรม ๔ ค่ำ วัดเสารแล.....

เมื่อทำการบูรณะและยกวัดเสร็จแล้ว พระปทุมเทวาภิบาล (บุญมา) ได้นิมนต์ท่านญาครุหลักคำมาเป็น เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย และได้ประกอบพิธีอัญเชิญพระเสริมจากวัดหอก่องมาประดิษฐานที่สิม (พระอุโบสถ) วัดโพธิ์ชัย แต่เดิณมาวัดโพธิ์ชัยก็กลายเป็นวัดหลวงประจำเมืองหนองคาย เนื่องจากเจ้าเมืองเป็นผู้สร้างหรือบูรณะขึ้น อนึ่ง ภายหลัง

จากประกอบพิธีกวัดโพธิ์ชัยและอัญเชิญพระเสริมมาประดิษฐานยังวัดโพธิ์ชัย ถัดจากนั้นมาอีก ๑๓ วัน คือ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๘๒ ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญคือเกิดสุริยุปราคาขึ้น

หลัง พ.ศ. ๒๓๘๒ เป็นต้นมา พระเสริมและพระใสก็ได้รับการเคารพบูชาจากชาวเมืองหนองคายรวมถึงขุนนางข้าราชการจากกรุงเทพมหานครที่ได้เดินทางมาราชการที่เมืองหนองคายเป็นนิจ สมัยนั้นวัดโพธิ์ชัยมีท่านญาณาคูหลักรักษาเป็นเจ้าอาวาสก็ดำเนินการปกครองและพัฒนาวัดตามสมควร โดยได้รับการอุปถัมภ์บำรุงจากท่านเจ้าเมืองคือพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว (บุญมา) ทำให้วัดได้รับความเจริญ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์นำพระพุทธรูปขนาดใหญ่เพื่อมาประดิษฐานเป็นพระประธานที่บริเวณพระราชวังบวรสถานมงคล และได้ทรงทราบว่ามีพระพุทธรูปล้านช้างที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ ทรงมีรับสั่งให้อัญเชิญมาตั้งครั้งสงครามปราบกบฏเวียงจันทน์แต่ยังคงค้างอยู่ที่เมืองหนองคาย ใน พ.ศ. ๒๓๙๙ พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการให้ขุนวรราชธานี และเจ้าเหม็น (โอรสเจ้าอนุวงศ์) เป็นข้าหลวงขึ้นมาอัญเชิญพระเสริมจากเมืองหนองคายไปกรุงเทพฯ ดังที่ปรากฏในพงศาวดารย่อฯ ความตอนหนึ่งว่า

“เดือน ๓ ขึ้น ๙ ค่ำ มีเจ้าเสียด ขุนวรราชธานีแลเจ้าเหม็น เปนข้าหลวงมาเอาพระเสริม ยกจากเมืองหนองคายไปไทยก็ปีนั้น”

ต่อมาเมื่อขุนวรราชธานีและเจ้าเหม็นได้อัญเชิญพระเสริมลงไปยังกรุงเทพฯ ขุนวรราชธานีจะอัญเชิญพระใสไปพร้อมกับพระเสริม แต่ด้วยปฎิหาริย์ โดยพรหมณ์ผู้อัญเชิญไม่สามารถขับเกวียนนำพระใสไปได้ จนในที่สุดเกวียนได้หักลง จึงหาเกวียนใหม่ก็ไม่สามารถเคลื่อนไปได้อีก จึงตกลงกันว่าให้อัญเชิญพระใสมาไว้ที่วัดโพธิ์ชัยแทนพระเสริม ดังนั้น หลวงพ่อพระใสจึงประดิษฐานที่วัดโพธิ์ชัยมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติหลวงพ่พระใส

หลวงพ่พระใส สร้างขึ้นโดย พระราชธิดาพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์แห่งล้านช้าง ทั้ง ๓ องค์ คือ พระสุก พระเสริม และพระใส พระสุกได้จมลงที่แม่น้ำโขงในขณะที่อัญเชิญลงมายังกรุงเทพฯ บริเวณที่พระสุกจมชาวบ้านเรียกกันว่า เวินพระสุก ซึ่งปรากฏหลักฐานมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนพระเสริมได้อัญเชิญมายังกรุงเทพฯ ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดปทุมวนาราม หลวงพ่พระใสเป็นพระพุทธรูปขัดสมาธิราบ ปางมารวิชัย หล่อด้วยทองสีสุก ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ ศืบ ๘ นิ้ว ส่วนสูงจากพระซงฆ์ เบื้องล่างถึงยอดพระเกศ ๔ ศืบ ๑ นิ้วของช่างไม้ สมเด็จพระนารายณ์ ด้ทรงสร้างฐานภาพ ทรงสันนิษฐานไว้ในหนังสือประวัติพระพุทธรูปสำคัญ ซึ่งพิมพ์แจกในงานทอดกฐินพระราชทาน พ.ศ. ๒๔๖๘ ว่า หลวงพ่พระใส เป็นพระพุทธรูปหล่อในสมัยล้านช้าง และตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาว่า พระธิดา ๓ พระองค์ แห่งกษัตริย์ล้านช้างเป็นผู้สร้าง บางท่านก็ว่าเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้หล่อพระพุทธรูปขึ้น ๓ พระองค์ และขนานนามพระพุทธรูปตามนามของตนเองไว้ด้วยว่า พระเสริมประจำที่ใหญ่ พระสุกประจำคนกลาง พระใสประจำน้องสุดท้องมีขนาดลดหลั่นกันตามลำดับ

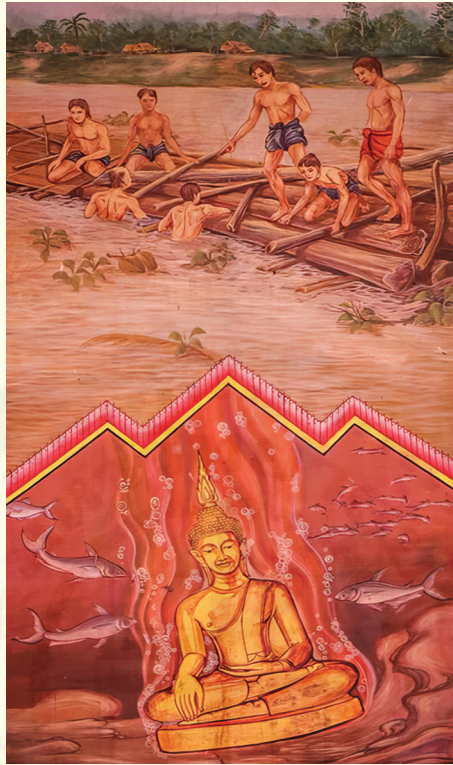

ที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/966000081531>

จิตรกรรมฝาผนังสมัยใหม่เขียนเรื่องราวตำนานต่าง ๆ

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง พระสุกแหกแพจมลงไปใต้น้ำ

เดิมทีนั้นหลวงพ่พระใสได้ประดิษฐาน ณ เมืองเวียงจันทน์ (ประเทศลาว) สมัยกรุงธนบุรีได้อัญเชิญไปไว้ที่เมืองเวียงคำ ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ เจ้าอนุวงศ์ เมืองเวียงจันทน์เป็นกบฏ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงเป็นจอมทัพยกพลมาปราบจึงได้อัญเชิญพระสุก พระเสริม และพระใส ลงมาด้วย โดยประดิษฐานบนแพไม้ไผ่ล่องมาตามลำน้ำจันทน์ เมื่อล่องมาถึงตรงบ้านเวินแท่นในขณะนั้น เกิดอัศจรรย์แท่นของพระสุกได้เกิดแหกแพจมลงไปใต้น้ำ โดยเหตุที่มีพายุพัดแรงจัด และบริเวณนั้นได้นามว่า “เวินแท่น” การล่องแพก็ยังคงมาตามลำน้ำจนถึงน้ำโขง (ปากน้ำจันทน์) เกิดพายุหนัก พระสุกได้แหกแพจมลงไปใต้น้ำบริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่า “เวินสุก” และพระสุกก็จมอยู่ในน้ำตรงนั้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ สุดท้ายเหลือพระเสริม พระใส ที่ได้นำขึ้นมาถึงเมืองหนองคาย พระเสริมนั้นได้ถูกอัญเชิญประดิษฐานไว้ ณ วัดโพธิ์ชัย ส่วนพระใส ได้อัญเชิญประดิษฐานไว้ ณ วัดหอก่อง (ปัจจุบันคือวัดประดิษฐ์ธรรมคุณ) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้อัญเชิญพระเสริม และพระใสจากหนองคายขึ้นมาประดิษฐานไว้บนเกวียนเพื่อที่จะอัญเชิญลงไปกรุงเทพฯ แต่พอมาถึงวัดโพธิ์ชัย หลวงพ่พระใสได้แสดงปาฏิหาริย์จนเกวียนหักจึงอัญเชิญลงไปไม่ได้ มีแต่พระเสริมที่อัญเชิญมาประดิษฐาน ณ วัดปทุมวนาราม ส่วนหลวงพ่พระใสได้อัญเชิญประดิษฐาน ณ วัดโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/9660000081531>

ประวัติเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง

พระญาณครุหลักคำ	พ.ศ. ๒๓๘๒ - พ.ศ. ๒๓๘๘
พระครูฟู	พ.ศ. ๒๓๘๘ - พ.ศ. ๒๔๑๐
พระสังข์	พ.ศ. ๒๔๑๐ - พ.ศ. ๒๔๒๗
พระจันทร์	พ.ศ. ๒๔๒๗ - พ.ศ. ๒๔๔๓
พระเหมื่อย	พ.ศ. ๒๔๔๓ - พ.ศ. ๒๔๕๐
พระม้วย	พ.ศ. ๒๔๕๐ - พ.ศ. ๒๔๖๓
พระอุ้น	พ.ศ. ๒๔๖๕ - พ.ศ. ๒๔๗๕
พระครูใบฎีกาเมือง	พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๔๗๙
พระอ่าง คมนธมโน	พ.ศ. ๒๔๗๙ - พ.ศ. ๒๔๘๖
พระครูปลัดเมือง	พ.ศ. ๒๔๘๖ - พ.ศ. ๒๔๘๙
พระมหานวน เขมจारी ป.ธ.๔	พ.ศ. ๒๔๘๙ - พ.ศ. ๒๔๙๑

พระเวทิวุฒิกกร (ชัชวาลย์ ชุตินฺธโร)

พ.ศ. ๒๔๙๑ - พ.ศ. ๒๕๑๕

สถานะเดิม

นามเดิม ชัชวาลย์ นามสกุล บุญยิ้ม บิดา นายจอม มารดา นางสน เกิด วันพุธ ที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ปวอก ตรงกับวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ เวลา ๐๖.๐๐ น. ณ บ้านหัวบึงท่า ตำบลธาตุนวม อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม

มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๔ คน คือ

๑. นายบุญ บุญยิ้ม ถึงแก่กรรมแล้ว
๒. นางหนู บุญยิ้ม ถึงแก่กรรมแล้ว
๓. ด.ญ.แว่นแก้ว บุญยิ้ม ถึงแก่กรรมแล้ว
๔. พระเวทิวุฒิกกร (ชัชวาลย์ ชุตินฺธโร บุญยิ้ม)

พ.ศ. ๒๔๗๘ บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดพระธาตุพนม โดยพระครูคำ วัดพระธาตุพนม เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้เข้าเรียนอักษรธรรมและขอมในสำนักวัดพระธาตุพนม พ.ศ. ๒๔๘๐ เรียนนักธรรมชั้นตรีในสำนักวัดพระธาตุพนม โดยพระอาจารย์บัวลี พระสมุห์ทองพันธ์ และพระใบฎีกาทองกลาง เป็นอาจารย์สอน พระมหาแก้ว กนฺโตภาโส ป.ธ.๖ (เจ้าคุณพระธรรมราชาญัตริ์ เจ้าคณะจังหวัดนครพนม เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม) เป็นผู้อำนวยการ ได้รับการฝึกหัดอบรมหลักวิชาการต่าง ๆ จากท่านอาจารย์พระมหาแก้ว กนฺโตภาโส ป.ธ.๖ เป็นพิเศษ เช่น หลักวิชาการเขียนอักษรธรรม และอักษรขอม หลักวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ หลักวิชาวรรณคดี กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ หลักวิชาปาฐกถา หลักวิชาการทำบัญชีและหนังสือราชการ ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการสังคม เรียนบาลีไวยากรณ์

พ.ศ. ๒๔๘๒ ย้ายจากสำนักวัดพระธาตุพนม ไปอยู่วัดโพธิ์ชัย อำเภอมือทอง จังหวัดหนองคาย อยู่กับท่านอาจารย์อ่า เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย อยู่ในอุปการะของท่านพระอาจารย์จุม ชินปโต (ท่านเจ้าคุณ พระพนมเจตยานุรักษ์ รองเจ้าคณะจังหวัดนครพนม)

อุปสมบท

อุปสมบท วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ พัทธสีมาวัดโพธิ์ชัย อำเภอมือทอง จังหวัดหนองคาย โดยมีพระครูวินัยธรสุน เจ้าคณะอำเภอมือทอง วัดศรีสะเกษ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการประสิทธิ์ เจ้าคณะตำบลโพธิ์ชัย วัดศรีบุญเรือง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ (พระครูประสิทธิธรรมคุณเจ้าคณะ ตำบลในเมือง เขต ๒) พระอธิการสมพงษ์ วัดศรีบุญเรือง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับสมณฉายาว่า “ชุตินฺธโร”

สมณศักดิ์

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ในราชทินนามที่ “พระครูโพธิ์ชัยวุฒิกกร”

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ พระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ “พระเวทิวุฒิกกร”

มรณภาพ

ท่านเจ้าคุณพระเวทิวุฒิกโร ได้มรณภาพลงด้วยโรคหัวใจวายเฉียบพลัน ในวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เวลา ๑๐.๒๐ น. ที่ห้องเบอร์ ๔ ตึกสงฆ์ โรงพยาบาลหนองคาย สิริรวมอายุ ๕๒ ปี ๓๒ พรรษา และได้พระราชทานเพลิงศพ วันอาทิตย์ ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ณ เมรุชั่วคราววัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระธรรมปริยัติมุนี (นวน เขมจารี ป.ธ.๖)

พ.ศ. ๒๕๑๕ - พ.ศ. ๒๕๓๓

สถานะเดิม

ชื่อ นวน นามสกุล คำก้อน เกิด วันศุกร์ ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๑ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะเมีย ณ บ้านเลขที่ ๑๑ บ้านโคกสว่าง ตำบลตอนนางหงษ์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม บิดาชื่อ นายสด คำก้อน มารดาชื่อ นางกองศรี คำก้อน

มีญาติพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน ดังนี้

๑. แม่ชีคำอวน จันทรรนท
๒. เกิดมาได้ ๖ เดือน ถึงแก่กรรม
๓. พระเดชพระคุณพระธรรมปริยัติมุนี (นวน เขมจารี ป.ธ.๖)
๔. นายจอมมณี คำก้อน
๕. คุณแม่อรดี วงศ์สาขา

บรรพชา

บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๐ อายุ ๒๐ ปี ณ วัดศรีมงคล ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดย เจ้าอธิการอวน โชติปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท วันพฤหัสบดี ที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ ได้อุปสมบทที่วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยมีพระธรรมราชานุวัตร (แก้ว กนฺโตภาโส ป.ธ.๖) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร และเจ้าคณะจังหวัดนครพนม ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระพนมเจติยานุรักษ์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับสมณฉายาว่า “เขมจารี”

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๘๘ เปรียญธรรม ๖ ประโยค

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ “พระปริชาญาณมุนี ธรรมวาที สังฆปาโมกข์”

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ “พระราชปริชาญาณมุนี”

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ “พระเทพปริยัติมุนี”

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ในราชทินนามที่ “พระธรรมปริยัติมุนี ศีลาจารวิมล โสภณกิจจานุกิจ นิวิฐธรรมสุนทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี”

มรณภาพ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปริยัติมุนี ได้ถึงแก่มรณภาพลง เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๐๕.๐๐ น. ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว ณ กุฏิเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมมรรพมหาวิหาร ตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สิริรวมอายุได้ ๘๕ ปี ๖๓ พรรษา และได้พระราชทานเพลิงศพ ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ เมรุวัดพระธาตุพนม ในการนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จไปในการพระราชทานเพลิงศพ ซึ่งนับเป็นเกียรติประวัติอันสูงสุดของพระเดชพระคุณท่าน ตลอดถึงคณะสงฆ์และพสกนิกรชาวจังหวัดนครพนม และหนองคายทุกหมู่เหล่า

พระธรรมมงคลรังสี (คำบ่อ อรุโณ)

พ.ศ. ๒๕๓๓ - พ.ศ. ๒๕๖๓

สถานะเดิม

ชื่อ คำบ่อ นามสกุล พัสพงษ์ เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ตรงกับวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ณ บ้านไชยา หมู่ที่ ๓ ตำบลสระใคร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย บิดา นายมูม พัสพงษ์ มารดา นางบุญจันทร์ พัสพงษ์ มีพี่น้องร่วมกัน ๕ คน ดังนี้

๑. นายคำปุ่น พัสพงษ์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๒. พระธรรมมงคลรังษี (คำบ่อ อรุโณ)
๓. นางคำบาน ศาสร์รัตน์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๔. นายแสง พัสพงษ์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)

บรรพชา

พ.ศ. ๒๔๘๒ บรรพชาเป็นสามเณร ที่อุโบสถวัดศรีคุณเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีพระครูวินัยธรลุนเจ้าอาวาสวัดศรีสะเกษ เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท

พ.ศ. ๒๔๘๖ อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่อุโบสถวัดศรีบัวบาน บ้านบกหวาน ตำบลนาฮี (ปัจจุบัน ตำบลค่ายบกหวาน) อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีพระครูวรเขตคุณากร วัดพระประดิษฐ์ บ้านนาฮี (ปัจจุบันตำบลค่ายบกหวาน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระปุ่น ปญญาโวโร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระโสม กิตติวัฒนโธ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

สมณศักดิ์

- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ชั้นโท ในราชทินนาม ที่ “พระครูสุวรรณบรรณกิจ”
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ชั้นเอก ในราชทินนามเดิม
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะอำเภอ ชั้นพิเศษ ในราชทินนามเดิม
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนาม ที่ “พระสุวรรณธีรอาจารย์
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนาม ที่ “พระราชาธีรอาจารย์
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนาม ที่ “พระเทพมงคลรังษี”
- ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ในราชทินนาม ที่ “พระธรรมมงคลรังษี โมลีสีลาจารย์วิสุทธิ พุทธิธรรมมาลังการ สุวิธานศาสนกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี”

พระเทพวชิรคุณ (พิศิษฐ์ สุวีโร ป.ธ.๔) พ.ศ. ๒๕๖๕ - ปัจจุบัน

สถานะเดิม

ชื่อ พิศิษฐ์ นามสกุล ธรรมโรจน์ เกิดวันศุกร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ ตรงกับแรม ๑ ค่ำ เดือน ๓ ปี ระกา บิดา นายทวี นามสกุล ธรรมโรจน์ มารดา นางสาว นามสกุล ธรรมโรจน์ บ้านเลขที่ ๘๒ บ้านภักดีเจริญ ตำบลห้วยไร่ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

บรรพชา

วันพฤหัสบดี แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑ ปี ชวด วันที่ ๔ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ณ วัดพันชิวา ตำบลห้วยไร่ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ นามพระอุปัชฌาย์ เจ้าอธิการเขียน สุกวโร วัดพันชิวา ตำบลห้วยไร่ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

อุปสมบท

วันศุกร์แรม ๓ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเส็ง วันที่ ๔ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ณ วัดพันชิวา ตำบลห้วยไร่ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ นามพระอุปัชฌาย์ พระครูสุนทรธรรมรักษ์ วัดดอนหวาย ตำบลบุง อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ นามพระกรรมวาจาจารย์เจ้าอธิการคำ ฉายา สนฺตติโต วัดบูรพา ตำบลไค้ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ นามพระอนุสาวนาจารย์ เจ้าอธิการคำสอน ฉายา ชุตินฺธโร วัดหนองตาไถ่ ตำบลห้วยไร่ อำเภอมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้รับสมณฉายาว่า “สุวีโร”

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๕๑๐	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านภักดีเจริญ ตำบลห้วยไร่ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
พ.ศ. ๒๕๑๘	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัดศรีบุญเรือง อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
พ.ศ. ๒๕๑๙	สอบได้นักธรรมชั้นเอก ในสำนักเรียน คณะจังหวัดมุกดาหาร
พ.ศ. ๒๕๒๓	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา วัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๒๗	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษ (พก.ศ.) จากกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๒๘	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) จากกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. ๒๕๔๒	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ศษ.บ.) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๕	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ค.ม.) บริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๔๖	สอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยคในสำนักเรียนคณะ จังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๕๕	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก (พธ.ด.) พระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. ๒๕๖๑	รองศาสตราจารย์ สาขาพระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การศึกษาพิเศษ

๑. ได้สำเร็จการบัญชีชั้นสูง จากโรงเรียนวชิระพิมพ์ตีตการบัญชี อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
๒. ผ่านการอบรมคอมพิวเตอร์ ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
๓. พิมพ์ดีดไทย - อังกฤษ และอ่าน - เขียนอักษรธรรมโบราณได้
๔. ผ่านการอบรมการประกันคุณภาพทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความชำนาญการ

ในด้านนวัตกรรม และควบคุมการก่อสร้าง

ตำแหน่งหน้าที่ทางการปกครองคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕	เป็นหัวหน้าคณะศาลาพระเวทีย์ และกรรมการบริหารวัดโพธิ์ชัย
พ.ศ. ๒๕๒๖ - ปัจจุบัน	เป็นเจ้าของคณะโรงเรียนพระปริยัติธรรมอุปถัมภ์
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๙	เป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๕	เป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย

- พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

งานด้านการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดศรีมงคลใต้ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
- พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดศรีสะเกษ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
- พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๕๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักศาสนศึกษา วัดโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕ เป็นกรรมการควบคุมห้องสอบธรรมสนามหลวง หน่วยสอบวัดโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๐ เป็นประธานนำประโยคธรรมสนามหลวง ไปเปิดสอบในหน่วยสอบต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๓๑ - ปัจจุบัน เป็นกรรมการสอบบาลีสนามหลวง หน่วยสอบวัดโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๓๑ - ปัจจุบัน เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวงชั้นตรี ที่วัดมิ่งขวัญนิมิต อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ปัจจุบัน เป็นกรรมการผู้ทรงวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบาลีสอาดศึกษา วัดศรีสะเกษ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๔ เป็นกรรมการผู้ทรงวุฒิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๓ เป็นกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ศูนย์วัดศรีสะเกษ จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นอาจารย์สอนประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย

งานด้านการเผยแผ่

- พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากคุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศาสนา
- พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในฐานะผู้บำเพ็ญประโยชน์ สาขากการส่งเสริมกิจการ คณะสงฆ์
- พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับรางวัลพุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณ จากคณะกรรมการวิชาการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
- พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับโล่เกียรติคุณ “ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา” งานฉลอง ๖๕ ปี คณะพุทธศาสตร์
- พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับรางวัลศิษย์เก่าดีเด่นเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับเสมาโศกผู้นำศีลธรรมจากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

สมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูฐานานุกรม ในพระราชปริชาญาณมุนี (นวน เขมอารี ป.ธ.๖) เป็นที่ “พระครูสังฆรักษ์”
- พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูฐานานุกรม ในพระราชปริชาญาณมุนี (นวน เขมอารี ป.ธ.๖) เป็นที่ “พระครูปลัด”
- ๕ ธันวาคม ๒๕๓๒ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง ชั้นโท (ผจล.ชท.) ในราชทินนาม ที่ “พระครูสุวิราภรณ์”
- ๕ ธันวาคม ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง ชั้นเอก (ผจล.ชอ.) ในราชทินนามเดิม
- ๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง ชั้นพิเศษ (ผจล.ชท.) ในราชทินนามเดิม
- ๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญในราชทินนาม ที่ “พระโสภณวิหารการ”
- ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราชในราชทินนาม ที่ “พระราชรัตนาลงกรณ์”
- ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพในราชทินนาม ที่ “พระเทพวชิรคุณ อุดลธรรมสถานมงคล สุวิมลศาสนกิจจาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี”

พหุวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ เช่น แม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีคุณค่าและความสำคัญที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอีสาน

ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดหนองคายที่ตั้งอยู่บนลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลางชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีอาณาเขตติดกับนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และใกล้เคียงกับประเทศเวียดนามและประเทศจีน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์มาต่อเนื่องตั้งแต่อดีต ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมผ่านวิถีชีวิตของผู้คน อันปรากฏให้เห็นเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมดังเช่นจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน

จังหวัดหนองคายประกอบไปด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ลาวอีสาน ย้อ พวน กูไท กะเลิง โข่ ส่วย และแสก จึงส่งผลให้เกิดความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี ความเชื่อ อาหาร รวมไปถึงสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่

วัฒนธรรมลาว - ไทย

ลาวคือกลุ่มวัฒนธรรมใหญ่ในจังหวัดหนองคาย ที่มีความโดดเด่นทั้งทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว ประเพณี และวัฒนธรรมอาหาร ดังนี้

ฮีตสิบสองคองสิบสี่

ฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือจารีตประเพณีสิบสองเดือน มาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานกับการนับถือซึ่งความเชื่อดั้งเดิมไว้อย่างกลมกลืน ได้แก่

บุญเดือนเจียง หรือเดือนอ้าย บุญเข้ากรรม พระภิกษุเข้ากรรมเพื่อออกจากอาบัติและกลายเป็นผู้บริสุทธิ์

บุญเดือนยี่ บุญคูณลาน มักทำกันที่ลานนวดข้าว เพื่อขอบคุณพระแม่โพสพและขอมาที่เหยียบย่ำตลอดจนเพื่อสวัสดิมงคล

บุญเดือนสาม บุญข้าวจี๋ อดีตเป็นกิจกรรมร่วมของชุมชนหลายหมู่บ้านจะดักบาตรด้วยข้าวเหนียวหนึ่งสูกปั้นเป็นก้อน ใส่หน้าอ้อย และนำมาปิ้งจนสุก

บุญเดือนสี่ บุญพระเวส คืองานเทศน์มหาชาติ แต่ละหมู่บ้านเป็นเจ้าภาพแต่ละกัณฑ์ หรือ ๒ กัณฑ์จนครบและมีแห่กัณฑ์หลอนด้วย

บุญเดือนห้า บุญสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัว ฟังเทศน์ และสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

บุญเดือนหก บุญบั้งไฟ มีการจุดบั้งไฟบูชาพญาแถนเพื่อขอฝน

บุญเดือนเจ็ด บุญชำระ บุญชาวตออาร์กซ์และหลักเมือง เชื่อว่าเมื่อถึงเดือนเจ็ด ต้องทำบุญชำระจิตใจ
บุญเดือนสิบสอง บุญทอดกฐิน มีประเพณีเล่นแข่งเรือ

ประเพณีสมโภชพระเจ้าองค์ตื้อ

เรียกว่าบุญเดือนสี่ หรือ บุญเวส (อ่าน ผะ - เวส) กำหนดเอาวันเพ็ญเดือนสี่ คือ ตั้งแต่วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๔ จนถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๔ โดยจะมีการเวียนเทียนรอบพระวิหารหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อในคืนวันขึ้น ๑๔ ค่ำ และในตอนเช้าวันแรม ๑ ค่ำ มีการจุดบั้งไฟบูชาพระเจ้าองค์ตื้อในงานสมโภชพระเจ้าองค์ตื้อ ซึ่งงานสมโภชพระเจ้าองค์ตื้อมีมหรสปลตลอด ๔ วัน ๔ คืน ชาวอีสานลูกหลานลุ่มแม่น้ำโขงที่ไปทำงานต่างถิ่นจะชักชวนกันร่วมงานสมโภชพระเจ้าองค์ตื้อ เพราะงานบุญเดือน ๔ ในท้องถิ่นของแต่ละหมู่บ้าน มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ทั้งยังหมายถึงงานสมโภชใหญ่หลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อด้วย วัดศรีชมภูองค์ตื้อจึงแน่นขนัดไปด้วยผู้คนที่มาร่วมงาน

ในบริเวณวัดจะมีการฟังเทศน์มหาชาติ ตามประเพณีมาตั้งแต่โบราณสืบต่อกันมาว่ามูลเหตุการทำบุญเวส ฟังเทศน์มหาชาตินี้มีกล่าวไว้ในพระคัมภีร์มาลัยหมื่นและมาลัยแสนว่า

...ถ้าผู้ใดปรารถนาที่จะได้พบ พระศรีอริยเมตไตย หรือเข้าถึงศาสนาของพระพุทธองค์แล้ว จงอย่าฆ่าตีบิดามารดาสมณพราหมณาจารย์ อาย่ายุ้งให้พระสงฆ์แตกสามัคคีกัน ให้อุตสาหะฟังพระธรรมเทศนาเรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียวกันเป็นต้น...

ในงานบุญเวสนี้จะมีรายละเอียดการจัดงานมากมายคือเมื่อผู้แต่ผู้แก่มาร่วมชุมนุมกันที่วัดจัดทำเครื่องประกอบพิธีต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนในตอนเช้าหรืออาจจะเตรียมกันให้เสร็จก่อนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เช่น จัดเตรียมห่อพระอุปคุตไว้ด้านที่ติดกับศาลาฟังธรรมเทศนา ปักธงเวสทั้งสี่มุมของศาลา แขนงผ้าเวสรอบศาลา รวมทั้งจัดหามะพร้าว กล้วย อ้อย โองน้ำ (สำหรับทำสระโบกขรณีจำลองเช่นสมัยพุทธกาล) ต้นไม้จัดรวมกันในศาลาจำลองภาพป่าหิมพานต์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงจัดเครื่องบูชาคาถาพัน เช่น ดอกไม้ ข้าวพันก้อน ธงทิ้วประดับขบวนแห่พระอุปคุต เป็นต้น ในวันที่จัดเตรียมเครื่องพิธีให้พร้อมนี้ เรียกว่า วันก่อนรวม

พอถึงวันรวมก็จะจัดขบวนแห่พระเวสสันดรมาจากชายป่าริมหนองน้ำด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ตกกลางคืนชาวบ้านก็จะมารวมกันที่วัด ชมมหรสปและเตรียมตัวแห่ข้าวพันก้อนในช่วงตึกของวันใหม่ จากนั้นจะเริ่มเทศน์มหาชาติ ในระหว่างนี้ชาวบ้านที่มีศรัทธามหาฟังเทศน์ก็จะถวายเงินปัจจัยข้าวของแก่ทางวัด เรียกว่า ติดกณฑ์เทศน์ไปเรื่อย ๆ จนพระเทศน์จบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ ฝ่ายชาวบ้านที่อยู่นอกวัดก็จะจัดขบวนพ้อนรำไปตามถนนชุมชนรับบริจาคเงินมาถวายวัด เรียกว่า แห่กณฑ์หลอน ประเพณีนี้สืบเนื่องถึงความใหญ่โตและถือปฏิบัติไม่ได้ขาดแล้ว วัดศรีชมภูองค์ตื้อถือเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวลุ่มแม่น้ำโขงทุกหมู่เหล่า ถ้าแขกบ้านแขกเมืองมาเยี่ยมหากก็จะบอกร่ำลากันพร้อมทั้งส้าทว่า “อย่าลืมเที่ยว บุญเดือนสี่ได้อ”

งานสมโภชพระเจ้าองค์ตื้อ จัดในเดือน ๔ หรือพร้อมบุญเวสนี้ ในสมัยอาณาจักรล้านช้างพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสูงสุด พระเจ้าองค์ตื้อถูกสร้างหล่อในสมัยแผ่นดินพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ทั้งกำหนดเป็นพระราชพิธีที่กษัตริย์เวียงจันทน์ต้องเสด็จมานมัสการพระเจ้าองค์ตื้อทุกเดือน ๔ แต่งขบวนช้างม้าราบมาสักการะจากวัดท่าคกเรือ

จนถึงวัดพระเจ้าองค์ตื้อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ระยะประมาณสิบกิโลเมตร ถนนนี้จึงชื่อว่า จรดลสวรรค์ สิบมาจนถึงทุกวันนี้

ประเพณีสมโภชหลวงพ่พระใส

กำหนดตรงกับวันสงกรานต์ คือ ช่วง ๑๓-๑๕ เมษายน ของทุกปี ในวันที่ ๑๓ เมษายน ทางวัดโพธิ์ชัย ซึ่งได้จัดหาราชรถมาไว้พร้อมจึงอัญเชิญหลวงพ่พระใสลงจากพระอุโบสถประดิษฐานบนราชรถแห่แห่นไปรอบจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมืองและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สรงน้ำอบน้ำหอมเพื่อขอพรจากหลวงพ่อย่างใกล้ชิด ในขบวนแห่หลวงพ่พระใสนี้ทางจังหวัดร่วมกับคุ้มโพธิ์ชัยได้จัดทำอย่างสวยงาม ก่อนอัญเชิญหลวงพ่ไปจากพระอุโบสถต้องทำพิธีขอมาด้วยเครื่องสักการะอันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณกาลเพื่อความสำเร็จลุล่วงตลอดงานสมโภชหลวงพ่ เมื่อกลับมาถึงวัดโพธิ์ชัยแล้วก็จะอัญเชิญหลวงพ่ประดิษฐานบนหอสรงเพื่อให้ประชาชนได้สักการะบูชาและรดสรงกันตามโอกาส

งานสมโภชหลวงพ่พระใสนี้ทางวัดจัดให้มีการเทศน์มหาชาติ โดยจัดในวันที่ ๑๔ เมษายน หรือวันที่สองของสงกรานต์ ตามธรรมเนียมการเทศน์มหาชาติของชาวอีสานนิยมเทศน์ให้จบภายในวันเดียวทั้ง ๑๓ กัณฑ์ ซึ่งงานนี้ชาวบ้านได้ร่วมกันถวายกัณฑ์เทศน์หรือกัณฑ์หลอนแก่ทางวัดและในวันที่ ๓ เมื่อเสร็จจากการเทศน์มหาชาติจะมีการเวียนเทียนสมโภชหลวงพ่พระใส เมื่อถึงวันที่ ๔ ประชาชนคุ้มวัดโพธิ์ชัยและชาวบ้านในเขตเทศบาลเมืองจัดหาอาหารและเครื่องไทยทานพร้อมด้วยพานบายศรีมารวมกันที่วัดโพธิ์ชัย พระเณรในวัดก็ลงมาประชุมพร้อมกันและทำพิธีบายศรีโดยยกพานบายศรีเข้าไปตั้งกลางวงพระสงฆ์ให้ชาวบ้านสมทานศีล ๕ เสร็จแล้วให้พราหมณ์ (หมอสูดขวัญ) กล่าวคำบายศรีพระเณรเป็นภาษาอีสาน ทำการผูกข้อต่อแขนด้วยกันแล้วจึงถวายภัตตาหารพระเณรสุดท้ายคือมารวมกันทำการขอมาหลวงพ่พระใสแล้วจึงอัญเชิญขึ้นไปประดิษฐานไว้บนพระแท่นภายในพระอุโบสถเป็นอันเสร็จพิธีสมโภชหลวงพ่พระใสเพียงเท่านี้

ประเพณีบุญบังไฟ

จัดขึ้นเดือนหก (เดือนพฤษภาคม) เรียกว่า บุญเดือนหก เป็นจารีตประเพณีที่ชาวอีสานยึดถือปฏิบัติ สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันเพื่อบูชาพระยาแถน (เทวดา) ผู้ซึ่งบันดาลให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ในการทำบุญบังไฟตามแต่ละท้องที่อาจยึดปฏิบัติแตกต่างกันบ้าง คือ บางท้องที่จัดในเดือน ๖ บางที่จัดในเดือน ๗ เป็นต้น ซึ่งการทำบุญบังไฟจะทำไม่เกินช่วงเดือน ๖ ถึง เดือน ๗ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน ในบางกรณีการทำบุญบังไฟเพื่อเป็นพุทธบูชาด้วยอีกความหมายหนึ่ง

เฉพาะเขตเทศบาลเมืองหนองคายได้ร่วมกันทำบุญบังไฟเพื่อบูชาหลวงพ่พระใส ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระอุโบสถวัดโพธิ์ชัยเป็นประจำทุกปี โดยกำหนดวันเพ็ญเดือน ๗ เป็นงานเรียกกันว่า งานบุญเดือน ๗ หรือ บุญเบิกแถนบูชาไฟ เมื่อใกล้ถึงวันงานอย่างน้อยครึ่งเดือน ในสมัยก่อนเจ้าเมืองหรือเทศาภิบาล จะชักชวนให้ประชาชนจัดเตรียมงานโดยพร้อมเพรียงกัน ซึ่งปฏิบัติต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้านัดประชุมข้าราชการทุกแผนก กำหนดให้แผนกหนึ่ง ๆ ทำบังไฟ ซึ่งจำนวนและขนาดขึ้นอยู่กับกำลังของแผนกนั้น ๆ โดยจะมีชาวบ้านตาม

คุ้มต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองเข้าร่วมการทำบุญบั้งไฟด้วยและจัดให้มีการแข่งขันกันโดยมีคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นเป็นผู้ให้คะแนนซึ่งกำหนดรางวัลการประกวดบั้งไฟ แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. การตกแต่งบั้งไฟ ๒. การจัดขบวนแห่ ๓. บั้งไฟขึ้นสูง ดังนั้นในแต่ละปีขบวนแห่บั้งไฟของราชการแต่ละแผนกร่วมกับชุมชนคุ้มต่าง ๆ ในเขตเทศบาลจัดอย่างใหญ่โต ขบวนแห่ประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ประกอบด้วย ขบวนรำฟ้อน หมอลำ หมอแคน ประโคมร่วมกับขบวนแห่อย่างสนุกสนาน สำหรับกลุ่มที่ขาดไม่ได้ คือ ขบวนตัวตลกที่แต่งตัวกันอย่างพิลึกพิลั่นเป็นกลุ่มที่อยู่ท้ายขบวนแห่บั้งไฟของแต่ละขบวน ผู้เข้าร่วมเน้นไปที่ผู้ชายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าผู้หญิงแต่งหน้าทาปากให้ดูตลก ร้องรำ เจิ้งบั้งไฟอย่างสนุกสนาน

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๗ ทางวัดโพธิ์ชัยมีการสวดมนต์ในตอนเย็น ฟังเทศน์ ผู้เฒ่าผู้แก่ในคุ้มวัดโพธิ์ชัยจะทำการบนบานศาลกล่าวพระธาตุเพื่อขอความสุขโดยมีเครื่องเซ่นต่าง ๆ ตามความนิยม ส่วนขบวนแห่บั้งไฟเมื่อได้เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. เริ่มเคลื่อนขบวนออกจากบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดมายังวัดโพธิ์ชัย แล้วเวียนรอบพระอุโบสถ ๓ รอบ ตอนเย็นก็จะมีการเวียนเทียนสมโภชหลวงพ่อบุญไซ และตลอดคืนมีมหรสพจนถึงเช้า (ในอดีตบั้งไฟจะนำไปเก็บไว้ที่ศาลาโรงธรรม แต่ปัจจุบันก็จะนำไปเก็บไว้ที่คุ้มหมู่บ้านของตน)

ในวันรุ่งขึ้น คือ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ตอนเช้ามีการถวายอาหารแด่พระภิกษุสามเณรและเริ่มทำการจุดบั้งไฟตั้งแต่ ๐๗.๐๐ น. เป็นต้นไป จนกว่าบั้งไฟจะหมด ก่อนจุดก็จะมีการแห่เวียนรอบพระอุโบสถ ๓ รอบ และนำไปถวายพระธาตุอีกครั้ง (ภาษาถิ่นว่า เว่นบั้งไฟ) จากนั้นจึงได้นำไปจุด ถ้ามีการแข่งความสูงของบั้งไฟก็นับว่าบั้งไฟขึ้นสูงก็วินาทีถ้าของใครขึ้นนานกว่าก็แสดงว่าสูงกว่า

งานบุญบั้งไฟนับเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านช้างลุ่มแม่น้ำโขงที่สืบทอดกันมายาวนาน กล่าวถึงตั้งแต่ยุคสร้างบ้านแปงเมือง เช่น ในตำนานอุรังคธาตุปรากฏว่า มีการทำบั้งไฟถวายเป็นพุทธบูชาเช่นกัน แสดงให้เห็นว่านอกจากเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสาน ยังเป็นกิจกรรมในพระพุทธศาสนาที่ชาวอีสานร่วมกันทำ

บั้งไฟพญานาค

ที่มา : <https://travel.kapook.com/view274041.html>

เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย ตามความเชื่อเรื่องพญานาคของอารยธรรมลุ่มน้ำโขง บั้งไฟพญานาคเป็นปรากฏการณ์เกิดลูกไฟที่พุ่งขึ้นมาจากลำแม่น้ำโขง ขึ้นไปสู่อากาศเป็นสีชมพูแดง ไม่มีควัน กลิ่น และเสียง พุ่งขึ้นสูงประมาณ ๒๐ - ๓๐ เมตร และหายไปในอากาศ มีขนาดเท่าหัวแม่มือจนถึงผลส้ม จำนวนไม่แน่นอน จะเกิดขึ้นตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. ในเขตท้องที่อำเภอโพนพิสัย อำเภอรัตนวาปี เกิดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งตรงกับวันออกพรรษา แต่ถ้าปีใดมีเดือนแปด ๒ หน ก็จะทำให้เกิดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งตรงกับวันออกพรรษา ของประเทศลาว ในแต่ละปีจะมีประชาชนมาเฝ้าชมจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ คน

ที่มา : <https://www.zcooby.com/2561-bung-fire-payanak-live/>

เชื่อกันว่าพญานาคซึ่งอาศัยอยู่ในแม่น้ำโขงจุดบั้งไฟขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาซึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพุทธมารดาบุญสุวรรณค์ชั้นดาวดึงส์และเสด็จลงมายังโลกมนุษย์ในวันออกพรรษาของทุกปี

ส่วนนักวิทยาศาสตร์ เชื่อว่าน่าจะเกิดจากกลุ่มก๊าซที่มีมวลพุ่งขึ้นมาจากน้ำมีขนาดเบากว่าอากาศไม่มีสี ไม่มีกลิ่นและจุดติดไฟได้เองในอากาศ และปรากฏการณ์เหล่านี้จะเกิดจากอินทรีวิวัตถุ เช่น มูลสัตว์ ชากพืช ชากสัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตที่ตายทับถมกัน ปะทุเป็นกลุ่มก๊าซและพุ่งขึ้นมาเหนือผิวน้ำและติดไฟได้เอง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้คือ ก๊าซมีเทนและไนโตรเจน

ประเพณีไหลเรือไฟ

ที่มา : <https://curtislovelmusic.com/best>

จัดขึ้นช่วงออกพรรษาของทุกปี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ถึงวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๑๑ เพื่อบูชาพระแม่คงคา คล้ายกับประเพณีลอยกระทงของภาคกลาง มีการร่วมกันจัดทำเรือไฟในแต่ละชุมชนในเขตลุ่มแม่น้ำโขง โดยพื้นที่ที่ถือปฏิบัติมาอย่างจริงจังก็คืออำเภอโพนพิสัย ซึ่งทำเรือไฟขนาดใหญ่ออกแบบโครงเรือไฟเป็นรูปต่าง ๆ บ้างก็ทำเป็นรูปพญานาค ในอดีตใช้เทียน ตะเกียงน้ำมัน หรือไต้ เป็นแสงไฟตกแต่ง ซึ่งในชุมชนดั้งเดิมบางแห่งยังยึดถือการใช้วัสดุพื้นบ้านอยู่ แต่ในชุมชนใหญ่ ๆ เช่นอำเภอโพนพิสัย ได้พัฒนามาใช้หลอดไฟฟ้าชนิดกลมแทน

การปล่อยเรือไฟ เมื่อถึงเวลาจะปล่อยเรือไฟในตอนค่ำ ไฟจะถูกจุดขึ้นแล้วปล่อยให้เรือลอยช้า ๆ ไปตามกระแสน้ำ ซึ่งกำหนดระยะเวลาทางไว้ประมาณหนึ่งจนกระทั่งไฟดับหมดลำเรือ หรือเห็นสมควรแก่เวลาก็จะมีผู้ทำหน้าที่นำเรือเข้าฝั่ง

ประเพณีการไหลเรือไฟสำหรับชาวบ้านทั่วไปจะจัดทำในกระทงเล็ก ๆ ใส่หมาก พลุ ยาสูบ ดอกไม้รูป เทียน ลอยลงในแม่น้ำโขงเพื่อขอขมาพระแม่คงคาและบูชารอยพระพุทธบาทในแม่น้ำโขง

วัฒนธรรมญวน

ความเชื่อของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดหนองคายที่มีต่อประเพณีไทยซึ่งชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดหนองคายได้นำเอาวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของตนเองเข้ามาด้วยทั้งด้านวิถีชีวิต ด้านอาหาร ด้านมิติความเชื่อ ชาวเวียดนามนอกจากจะนับถือพุทธศาสนาแล้วยังมีการนับถือผีควบคู่ไปด้วย โดยผีบ้านหรือเจ้าที่เป็นผีบรรพบุรุษในครอบครัวหรือสายสกุลของตนซึ่งชาวเวียดนามจะให้ความสำคัญต่อการบูชาบรรพบุรุษมาก ต่อมาได้ซึมซับเอาวัฒนธรรมประเพณีของชาวจังหวัดหนองคาย และได้รับการปลูกฝังในด้านวัฒนธรรมประเพณีไทย จึงทำให้คนไทยเชื้อสายเวียดนามได้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างละมุนละม่อม วิถีชีวิตชาวเวียดนามเมื่ออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดหนองคายได้ผสมผสานวัฒนธรรมในหลาย ๆ ด้านเข้ากับชุมชนชาวหนองคายจะเห็นได้ว่า ภายในบ้านของชาวเวียดนามจะมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษและในขณะเดียวกันคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดหนองคาย ก็ได้ซึมซับเอาวัฒนธรรมประเพณีของไทยมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต โดยถือปฏิบัติควบคู่ไปกับขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวเวียดนามด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มคนญวนอพยพมาในสมัยสงครามอินโดจีน พร้อม ๆ กับเจ้าเมืองจันทบุรีมาอยู่ที่อำเภอท่าบ่อ ตามประวัติศาสตร์เดิมมีกลุ่มคนที่เป็นชาติพันธุ์ต่าง ๆ อพยพมาที่จังหวัดหนองคายมากกว่านี้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถหาหลักฐานหรือสิ่งบอกเหตุว่าเป็นชนกลุ่มนั้น ๆ หรือไม่เนื่องจากมีการกลมกลืนกันเป็นไทอีสานเกือบหมดแล้วและมีบางส่วนที่เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากจังหวัดอื่น ๆ มาตั้งถิ่นฐานในอำเภอรัตนวาปี และอำเภอโพธิ์ชัยซึ่งเรียกว่า ไทครัว เพราะในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ จะมาจากหลากหลายจังหวัดและไม่สามารถสืบสานชาติพันธุ์ได้และปัจจุบันก็กลมกลืนกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่เดิมเกือบหมดแล้ว

อัตลักษณ์คนไทยเชื้อสายเวียดนาม

ชาวเวียดนามเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศไทย ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายญวนแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ญวนเก่า และญวนใหม่ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มญวนเก่าได้อพยพจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิมมายังสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและปัจจุบันได้ผสมกลมกลืนไปกับคนไทยหมดแล้ว ส่วนญวนใหม่คือคนที่อพยพเข้ามาในไทยใน พ.ศ. ๒๔๘๘ (เริ่มการประกาศราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง) และใน พ.ศ. ๒๔๘๙ (ปีที่คอมมิวนิสต์ครอง) และชาวญวนใหม่เหล่านี้ได้ทยอยเข้ามาในไทยจนถึง พ.ศ. ๒๔๙๙ สาเหตุสำคัญที่ชาวเวียดนามอพยพเข้าสู่ดินแดนไทยเพื่อลี้ภัยทางการเมืองและลี้ภัยทางศาสนาเนื่องจากไทยเป็นเพื่อนบ้านที่มีเสถียรภาพ อุดมสมบูรณ์ และพวกเขาสามารถอาศัยได้อย่างสงบสุข

ศาสนาและความเชื่อ ชาวเวียดนามมีลักษณะคล้ายกับชนชาติจีน คือ นับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน รวมถึงยังมีตำนานเกี่ยวกับประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ โดยเชื่อว่าอำนาจทางธรรมชาติ มีผลกระทบต่อชะตากรรมของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม กระทั่งเมื่อผสมผสานเข้ากับความเชื่อของชาวเวียดนามจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิญญาณไสยศาสตร์ และปรัชญาของศาสนา ซึ่งชาวเวียดนามเชื่อว่าวิญญาณมีอยู่ทุกหนทุกแห่งและมีอิทธิพลต่อทุกสิ่ง

ดังนั้น ชาวเวียดนามจึงต้องมีการประกอบพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ เพื่อวิญญาณจะได้คลบนตาลให้ได้รับการคุ้มครอง และได้รับแต่สิ่งที่ดี

วิถีชีวิตชาวเวียดนามเมื่ออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดหนองคาย ได้นำเอาวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของตนเองเข้ามา โดยเฉพาะกับมิตีความเชื่อ กล่าวคือชาวเวียดนามนอกจากจะนับถือศาสนาแล้วยังมีการนับถือผีควบคู่ไปด้วย โดยมีทั้งผีบ้านและเจ้าที่เป็นที่เคารพของทุกคน ซึ่งผีบ้านของชาวเวียดนามจะเป็นผีบรรพบุรุษในครอบครัว หรือสายสกุลของตน ดังนั้นภายในบ้านของชาวเวียดนามจึงมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษ ชาวเวียดนามจะให้ความสำคัญต่อการบูชาบรรพบุรุษมาก

นอกจากนี้ชาวเวียดนามยังนับถือเจ้าที่ซึ่งชาวเวียดนามเรียกว่า “อง โต้” หรือ “อง เตร้ย” (Ong Troi) โดยมีลักษณะคล้ายแกนหรือผีฟ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย - ลาว และมีลักษณะคล้ายเทียนหรือฟ้าของจีน อง โต้ จะเป็นผีบรรพบุรุษของชาวเวียดนามที่สถิตอยู่บนสรวงสวรรค์ เป็นผู้ควบคุมชะตากรรมของมนุษย์และรับผิดชอบต่ออำนาจที่มองไม่เห็นทั้งหมด โดยความเชื่อเกี่ยวกับ อง โต้ ได้มีบทบาทในมิติต่าง ๆ ต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย คือบทบาทด้านความเชื่อ ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจึงมีความเชื่อในสิ่งที่ไม่เห็นตัว โดยมีพื้นฐานมาจากศาสนาเต๋า ศาสนาพุทธมหายานและศาสนาขงจื้อ ผสมผสานตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับจิตใจและสิ่งแวดล้อม ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย มีความเชื่อเกี่ยวกับ อง โต้ ว่าเทพเจ้าของ อง โต้ ของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามล้วนเป็นเทพเจ้าที่มีคุณธรรม ที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเชื่อว่าสถิตอยู่บนสวรรค์เพื่อคอยสอดส่องดูแลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามตลอดจนคอยช่วยเหลือปกป้องภัยพิบัตินานาประการไม่ให้เกิดขึ้นแก่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามและการนับถือผีเป็นวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสังคมและจิตใจ เหตุนี้ อง โต้ จึงเป็นผีบรรพบุรุษที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามให้ความนับถือ เพราะเชื่อว่า ดวงวิญญาณของผีบรรพบุรุษสามารถติดต่อกับชาวไทยเชื้อสายเวียดนามได้โดยผ่านการติดต่อสื่อสารกับร่างทรง ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณขององ โต้ มีความสำคัญและมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่สังคมาธิบดีครอบครัวจนกระทั่งถึงสังคมาธิบดีใหญ่ ซึ่งในการประกอบพิธีอัญเชิญเทพเจ้าเพื่อประทับร่างทรงและรับเครื่องเซ่นไหว้ รวมทั้งประกอบพิธีผีไม่มีญาติมารับเครื่องเซ่นไหว้ จะใช้เวทมนต์คาถาที่เป็นภาษาเวียดนามที่เขียนด้วยตัวอักษรกร็อก หือ (Quoc Ngu)

ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ได้อพยพย้ายถิ่นมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศไทยหลายครั้งตามช่วงเวลาแรงจูงใจหรือสาเหตุที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ช่วงก่อนสมัยอยุธยา ช่วงสมัยอยุธยากลางศตวรรษที่ ๑๗ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกดขี่ทางศาสนาเป็นชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก ช่วงสมัยกรุงธนบุรี กลางศตวรรษที่ ๑๘ ช่วงต้นและกลางสมัยรัตนโกสินทร์หรือปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ โดยกลุ่มชาวเวียดนามที่เข้ามาก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรียกว่ากลุ่มญวนเก่า และเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรียกว่ากลุ่มญวนใหม่หรือญวนอพยพ เป็นช่วงความขัดแย้งรุนแรงระหว่างชาวเวียดนามกับชาวฝรั่งเศส ประกอบด้วยสามรุ่นด้วยกัน คือรุ่นที่ ๑ รุ่นบิดามารดา ซึ่งมีได้เกิดบนแผ่นดินไทยแต่ข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาในประเทศไทย รุ่นที่ ๒ หรือรุ่นลูก ซึ่งมีได้เกิดบนแผ่นดินไทยแต่ข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาในประเทศไทยและรุ่นที่ ๓ หรือรุ่นหลาน หมายถึง รุ่นหลานของบิดามารดาในด้านกฎหมายชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ ๑ เป็นรุ่นที่ได้รับ “สถานะผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย” หรือ “สถานะ

คนต่างด้าว ส่วนรุ่นที่ ๒ และรุ่นที่ ๓ เป็นกลุ่มที่จะได้สัญชาติไทยหากยื่นคำร้องขอ “ญวน” จึงเป็นชื่อเรียกชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การคงอยู่ของชุมชนหรือหมู่บ้านหรือค่ายของชาวเวียดนาม ได้ปรากฏขึ้นเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยพึ่งพระบารมีร่วมกับชุมชนจากชาติอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่รอบนอกกรุงศรีอยุธยา

คนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดหนองคายเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ได้ซึมซับวัฒนธรรมประเพณีของไทย ซึ่งยึดเป็นแนวปฏิบัติที่มีความสำคัญในด้านวิถีชีวิตและการดำรงชีวิต โดยได้ปฏิบัติควบคู่ไปกับขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาวเวียดนามซึ่งบรรพบุรุษได้นำเข้ามาด้วย

๑. วัฒนธรรมดั้งเดิมใกล้เคียงกัน คนไทยเชื้อสายเวียดนามมีความเชื่อว่าอำนาจทางธรรมชาติมีผลกระทบต่อชะตากรรมของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม กระทั่งเมื่อผสมผสานเข้ากับความเชื่อของชาวเวียดนาม จึงมีความเกี่ยวข้องกับวิญญาณ ไสยศาสตร์ และปรัชญาของศาสนา วัฒนธรรมที่ไทยและเวียดนามเองมีคล้ายกัน อย่างหนึ่งคือการนับถือบรรพบุรุษที่หั่งล่วงลับไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ โดยจะมีการตั้งวันสำคัญขึ้นเพื่อเป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับก็ดีหรือผู้อาวุโสที่ยังอยู่ก็ดี ในเวียดนามจะเรียกวันนี้ว่า วันเตต หรือวันตรุษเวียดนาม แต่ในประเทศไทยคือวันสงกรานต์หรือวันตรุษไทยนั่นเอง

๒. พิธีกรรมดั้งเดิมใกล้เคียงกัน ชาวไทยเชื้อสายชาวเวียดนามมีความเชื่อและพิธีกรรมในด้านประเพณีในด้านพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแม้ว่าประเทศเวียดนามจะถูกปกครองโดยจีนและรับเอาวัฒนธรรมประเพณีจีนมาก่อนข้างมาก แต่เมื่อมีประชาชนเวียดนามเข้ามาอาศัยในประเทศไทยและลงหลักปักฐานเป็นเวลานาน จึงเกิดการเผยแพร่วัฒนธรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ร่วมด้วยตามกาลเวลา พิธีกรรมที่เห็นได้ชัดของไทยและเวียดนามมีเหมือนกัน แม้ว่าการทำพิธีกรรมจะต่างกันแต่การสื่อความหมายไปในทางเดียวกันคือ รำลึกและเคารพบูชาบรรพบุรุษ เป็นต้น หรือพิธีกรรมการแต่งงานที่หลังงานหมั้นก็ถึงงานแต่ง ซึ่งโดยรวมแล้วประเพณีการแต่งงานของชาวเวียดนามดูเหมือนจะมีขั้นตอนไม่มากเท่ากับประเพณีการแต่งงานของคนไทยที่มีทั้งพิธีการกันประตูกั้นประตูทอง นับสินสอด เชิญขันหมาก ไหว้ผู้ใหญ่ พิธีเจริญพระพุทธมนต์ พิธีหลั่งน้ำพระพุทธมนต์และปราสาทพร ตลอดจนการจัดงานเลี้ยงแต่งงาน เป็นต้น ส่วนสำหรับพิธีแต่งงานของชาวเวียดนามนั้นก่อนขบวนการของฝ่ายชายมารับเจ้าสาวก็จะมีผู้ใหญ่ถือขันหมากเล็ก ๆ ที่มีหมากพลูร้อยขึ้นซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการใช้ชีวิตเนื้อคู่มานานแสนนานเพื่อขอรับเจ้าสาวก่อน ๑๕ นาที ส่วนในขบวนเจ้าบ่าวนั้นจะนำหน้าด้วยผู้อาวุโสในครอบครัว ก่อนรับเจ้าสาวไปจะต้องทำพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษแล้วถือขันหมากร้อยขึ้นเชิญญาติมิตรทั้งสองฝ่าย สำหรับฤกษ์ยามของขบวนรับส่งเจ้าสาวก็ต้องเป็นไปในกรอบเวลาที่กำหนดและเมื่อถึงเรือนหอของฝ่ายเจ้าบ่าวก็มีพิธีการเช่นไหว้บรรพบุรุษด้วยเช่นกัน

๓. สิ่งแวดล้อมดั้งเดิมใกล้เคียงกัน คนไทยเชื้อสายเวียดนามมีบทบาทในด้านสังคมของจังหวัดหนองคายเป็นอย่างมาก โดยการร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองเนื่องจากไทยและเวียดนามจากในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้นเปรียบเสมือนเมืองพี่เมืองน้องที่ทำการค้ากันมาช้านาน โดยในจังหวัดหนองคายนั้นมีสมาคมการค้าระหว่างไทย เวียดนาม อยู่ด้วย นอกจากนี้ปัจจัยแวดล้อมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ แล้ว การเอาภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาพัฒนาชุมชนก็เป็นอีกเอกลักษณ์หนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่ไทยและเวียดนามมีเหมือนกัน เช่น งานจักสานงานทอต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มหรือเครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

๔. ค่านิยมดั้งเดิมใกล้เคียงกัน คนไทยเชื้อสายเวียดนามได้นำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งทางด้านวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต อาหาร มิติด้านความเชื่อเข้ามาในจังหวัดหนองคายและเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองอีกด้วยเนื่องจากจังหวัดหนองคายมีชาวเวียดนามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นเวลานานจนถือได้ว่าเป็นเมืองเวียดนามขนาดเล็กเลยก็ว่าได้ และชาวหนองคายได้รับอิทธิพลในด้านต่าง ๆ จากชาวเวียดนามมาก่อนข้างมาก เช่น อิทธิพลทางการค้าและเศรษฐกิจ จะเห็นได้จากนายทุนรายใหญ่หรือนายทุนดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามแทบทั้งหมด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมของชาวเวียดนามที่มีผลต่อประเพณีของไทยนั้นอาจจะมาจากการที่ชาวเวียดนามมักจะมีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น ทำอาหาร ดูแลญาติผู้ใหญ่ การออกข้างนอกเป็นหมู่คณะ หรือการรวมญาติ จะเห็นได้จากแทบทุกเทศกาลในจังหวัดหนองคาย มักจะเป็นการรวมญาติของชาวเวียดนามอยู่เสมอ

๕. นับถือศาสนาเดียวกัน คนไทยเชื้อสายเวียดนามนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน แม้จะต่างนิกายแต่ก็นับถือพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน โดยเชื่อว่าอำนาจทางธรรมชาตินี้มีผลกระทบต่อชะตากรรมของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม กระทั่งเมื่อผสมผสานเข้ากับความเชื่อของชาวเวียดนามจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิญญาณไสยศาสตร์และปรัชญาทางศาสนา ซึ่งคนไทยเชื้อสายเวียดนามเชื่อว่าวิญญาณมีอยู่ทุกหนทุกแห่งและมีอิทธิพลต่อทุก ๆ สิ่ง เช่น การสงฆ์น้ำอัฐิบรรพบุรุษ และการสงฆ์น้ำพระพุทธรูปประจำบ้านเนื่องในวันสงกรานต์ เป็นต้น

สถานที่ท่องเที่ยวและร้านอาหารน่าสนใจ

ศาลหลักเมืองจังหวัดหนองคาย

ที่มา : <https://www.gplace.com/191132>

ก่อสร้างขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของบรรดาเหล่าข้าราชการ พ่อค้า คหบดี ประชาชนชาวหนองคาย เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นอนุสรณ์แห่งความสามัคคี เริ่มทำพิธีพืชมัสสำหรับเสาหลักเมือง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ตรงกับวันแรม ๑๑ ค่ำ ๘ ปีมะเส็ง ฤกษ์เวลา ๐๙.๓๙ น. และเริ่มก่อสร้างอาคารศาลหลักเมืองประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ โดยพระไตรโลกาจารย์ วัดศรีเมือง เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะโรง ฤกษ์เวลา ๐๙.๑๙ น. แล้วเสร็จบริบูรณ์ มีพระราชทานสมโภชน์ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะโรง โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามกุฎราชกุมาร (พระยศในขณะนั้น) เสด็จเป็นองค์ประธาน

วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง

ที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/967000030631>

ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๖๐ เดิมชื่อวัดผิผิว ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดโพธิ์ชัย เพราะมีต้นโพธิ์ที่มีขนาดใหญ่มากและเป็นต้นโพธิ์มหามงคล ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้รับการยกฐานะจากวัดราษฎร์ เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรีชนิดสามัญ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ปูชนียวัตถุสำคัญ ได้แก่ หลวงพ่อพระใส พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบปางมารวิชัย หล่อด้วยทองสีสุก สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๐๙๓ - ๒๑๑๕ สมัยเชียงแสน

วัดสิริมหากัจจายน์

ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ เดิมเป็นวัดร้างชื่อวัดโพนค้อ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ เจ้าคณะสงฆ์ทั้ง ๒ นิกาย ตั้งนามวัดใหม่ว่า วัดสิริมหากัจจายน์ ชาวบ้านเรียกว่า วัดธาตุ วัดแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับพระธาตุหล้าหนอง หรือพระธาตุหนองคาย หรือพระธาตุกลางน้ำ ซึ่งเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่อำเภอเมืองหนองคาย ปัจจุบันผู้ศรัทธาต้องนั่งเรือไปสักการะองค์พระธาตุซึ่งอยู่กลางแม่น้ำโขง

วัดลำดวน

ที่มา : https://wrks.mcu.ac.th/?page_id=252

ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ สาเหตุที่ชื่อ วัดลำดวน เนื่องจากมีต้นลำดวนขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ในวัด จุดเด่นของบริเวณนี้ คือ รูปปั้นพญานาคคู่ขนาดใหญ่ ตั้งเด่นเป็นสง่าริมโขง เป็นแลนด์มาร์คสำคัญของจังหวัดหนองคาย และหลวงพ่อบุญคุ้ม พระพุทธรูปขนาดใหญ่หันหน้าไปฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัดหายโศก

ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๓๗๓ วัดนี้มีความน่าสนใจ คือ โบสถ์มหาอุด เพราะมีประตูเข้า - ออกทางเดียว คนโบราณใช้ในพิธีปลุกเสกเครื่องรางของขลังให้แก่ันกรบก่อนออกศึก ปัจจุบันมีศาลเจ้าแม่สองนางให้ผู้ศรัทธาได้สักการะ

ที่มา : <https://shorturl.asia/eLrwv>

วัดพระธาตุบุ

ที่มา : <https://shorturl.asia/49EZe>

ตั้งอยู่ตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๓๔๐ หรือเรียกอีกชื่อว่า วัดพระธาตุโพนจิกเวียงงัว สร้างในสมัยพระเจ้าโพธิสารราชแห่งอาณาจักรล้านช้าง จุดเด่นอยู่ที่องค์เจดีย์องค์ระฆังสูง เป็นหนึ่งในพระธาตุที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระเขี้ยวฝาง ๓ องค์

วัดเทพพลประดิษฐาราม

ที่มา : <https://shorturl.asia/R2UuZ>

ตั้งอยู่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย วัดนี้เป็นที่ตั้งของพระธาตุเจดีย์คู่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า พระธาตุเจดีย์นกยูงทองคำ หรือเจดีย์แฝด สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๔ เป็นพระธาตุเจดีย์โบราณ มีลักษณะก่ออิฐ ๒ องค์ อยู่กลางลานด้านข้างวิหารหนึ่งองค์ และอยู่ด้านหลังอุโบสถหนึ่งองค์ เป็นศิลปะล้านช้างที่ได้รับอิทธิพลมาจากล้านนา

วัดสาวสุวรรณาราม บ้านเวียงคุก

ที่มา : <https://thailandtourismdirectory.go.th/attraction/22192>

ตั้งอยู่ตำบลเวียงคุก อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในชุมชนโบราณที่เรียกว่า เวียงคุก ริมน้ำโขง ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย เป็นเมืองหน้าด่านสำคัญของนครเวียงจันทน์มาตั้งแต่อดีต ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ ผนังของวิหารวัดสร้างทับลงบนวิหารเก่า ซึ่งยังเหลือร่องรอยของเสาศิลาแลงแปดเหลี่ยมขนาดใหญ่ที่เคยรองรับหลังคา เครื่องบนของวิหาร

วัดพระธาตุบังพวน

ตั้งอยู่ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๐ เป็นแห่งเดียวในโลกที่หลงเหลือโบราณสถานอันเป็นสัตตมหาสถาน จากอดีตครบ ๗ สิ่ง คือการจำลองสถานที่อันเกี่ยวกับพระพุทธองค์หลังจากตรัสรู้แล้วจำนวน ๗ แห่ง ภายในวัดมีสระมุจลินท์ ซึ่งเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในการประกอบพระราชพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์

วัดศรีชมภูองค์ตื้อ

ตั้งอยู่ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ตามศิลาจารึกระบุว่า สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๕ พร้อมกับหลวงพ่ोज้างองค์ตื้อ พระไชยเชษฐา ผู้ครองนครเวียงจันทน์เป็นผู้สร้าง เดิมชื่อว่า วัดโกสิย แต่ชาวบ้านเรียกว่า วัดองค์ตื้อ พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์พระประธาน นามว่า พระเจ้าองค์ตื้อ ประดิษฐานอยู่ในวิหารให้พุทธศาสนิกชนได้กราบสักการะ

วัดอรัญญบรรพต

ที่มา : <https://shorturl.asia/NGZRJ>

ตั้งอยู่ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เดิมชาวบ้านเรียกว่า วัดป่าผาชัน เพราะสถานที่ตั้งวัดเป็นแนวหินริมโขง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดอรัญญบรรพต มีพระสุธรรมเจดีย์บรรจูประบรมสารีริกธาตุเป็นสถาปัตยกรรมที่รวบรวมไว้ซึ่งความงดงามของศิลปะ และวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลังได้สักการะ

แหล่งประวัติศาสตร์เมืองพานพร้าว

ที่มา : https://awareness-hometown.blogspot.com/2014/01/blog-post_5145.html

ตั้งอยู่ตำบลพานพร้าว อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย แหล่งประวัติศาสตร์เมืองพานพร้าว มีความสำคัญเป็นเมืองเดียวกับเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามโดยมีแม่น้ำโขงผ่ากลางเมืองออกแตก มีคูน้ำคันดินล้อมรอบทั้งสองฝั่ง มีอายุอยู่ในสมัยทวารวดีตอนปลาย (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๖) พัฒนาเป็นชุมชนเมืองศูนย์กลางในภูมิภาค จนกระทั่งมีความสำคัญสูงสุด ทั้งด้านการเมือง การปกครอง การค้า และศาสนา จึงปรากฏสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่หลายแห่งในเมืองพานพร้าว คือ พระธาตุขาว พระธาตุดำ วดนางเขียวค่อม วดชุมพล และวัดพระแก้ว

วัดหินหมากเป้ง

ที่มา : <https://shorturl.asia/X8oFT>

ตั้งอยู่ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ชาวบ้านเรียกว่า หินหมากเป้ง เป็นชื่อหินสามก้อนที่ตั้งเรียงกันอยู่ริมแม่น้ำโขง มีลักษณะคล้ายลูกตุ้มเครื่องชั่งทองคำสมัยเก่า ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี มาจำพรรษาและดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จึงได้สร้างเสนาสนะเพิ่มเติม และพัฒนา วัดให้เจริญจนถึงปัจจุบัน

วัดถ้ำศรีมงคล

ที่มา : <https://shorturl.asia/DvC2T> และ <https://shorturl.asia/Vl0BJ>

ตั้งอยู่ตำบลผาตั้ง อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย วัดถ้ำศรีมงคล หรือถ้ำดินเพียง ค้นพบโดยบังเอิญ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นสถานที่ที่มีตำนานเรื่องเล่าพญานาค ด้านหน้าถ้ำประดิษฐานศาลพ่อปู่อินทรีนาคราช แม่ย่าเกตุนาคราช ภายในถ้ำมีลักษณะเป็นโพรงลอดผ่านเข้าไปได้ มีจุดที่เชื่อมต่อกับลำน้ำโขง ชาวบ้านเชื่อว่า ถ้ำแห่งนี้เคยเป็นเส้นทางที่พญานาคใช้เดินทางไปสู่เมืองบาดาล จึงเรียกกันว่า ถ้ำพญานาค

รอยพระพุทธรบาท วัดพระพุทธรบาทนาหงส์

ที่มา : <https://nongkhai.m-culture.go.th/th/antique/185348/>

รอยพระพุทธรบาท วัดพระพุทธรบาทนาหงส์ ตามตำนานเล่าว่า สมัยก่อนป่าดงสีชมพูแห่งนี้เป็นป่าดงดิบหนาทึบไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่และสรรพสัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ มีพญาสัตว์สองตน คือ พญาหงส์กับพญาสิงห์อาศัยอยู่ด้วยกัน โดยพญาหงส์อาศัยหากินอยู่ที่หนองหงส์และลำห้วยหงส์ ส่วนพญาสิงห์อาศัยหากินอยู่ที่หนองสิงห์และลำห้วยสิงห์ สัตว์ทั้งสองเป็นเพื่อนรักกันและไปมาหาสู่กันอยู่เป็นนิตย์ ในครั้งนั้นพระพุทธรเจ้าเสด็จจาริกผ่านมาทรงประทับนั่งพักบนแผ่นดินแดนในบริเวณนี้ พญาสัตว์ทั้งสองเห็นพระพุทธรเจ้ามีกิริยาสงบ น่าเลื่อมใส จึงเข้าไปนมัสการพระองค์จึงแสดงธรรมแก่พญาสัตว์ทั้งสอง ยังมีเทวดาและสรรพสัตว์หลายชนิดร่วมรับฟังด้วย ต่างตั้งใจฟังด้วยอาการ

สงบ เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงธรรมจบลง พญาหงส์กับพญาสิงห์ได้อารธนาให้พระองค์เหยียบประทับรอยพระบาทไว้บนแผ่นศิลาแห่งนี้ โดยพญาสิงห์ได้ทำการสักการะอยู่ที่พื้นดิน ส่วนพญาหงส์ได้บินขึ้นสักการะบนท้องฟ้า และบินทำประทักษิณเวียนสามรอบ พระพุทธเจ้าทรงทอดพระเนตรตามพญาหงส์ทรงหมุนพระบาทตามเกิดรอยมีลักษณะเป็นหลุมลึกประมาณ ๑.๕๐ เมตร จึงได้นำว่า รอยพระพุทธรบาทนาหงส์ นาสิงห์ เพื่อเป็นที่กราบไหว้สักการะของเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั่วไป ต่อมา พ.ศ. ๒๔๐๙ นายเคน แก้ววิเศษ นายพรานบ้านหนองแก้ว ตำบลรัตนวาปี อำเภอโพนพิสัย (ปัจจุบันเป็นอำเภอรัตนวาปี) จังหวัดหนองคาย เป็นผู้บรอยพระพุทธรบาทคนแรก ลักษณะเป็นหลุมหิน ๔ - ๕ หลุม หลุมใหญ่มีรูปธรรมจักร รูปบาตร และเครื่องบริขารต่าง ๆ มีพานวางหนังสือคัมภีร์โบราณและรูปสัตว์หลายชนิด มีพญาหงส์ พญาสิงห์ เป็นต้น มีรอยนิ้วเท้าอยู่ทางทิศเหนือ จึงทราบว่าเป็นรอยพระพุทธรบาทเบื้องขวา

สะพานมิตรภาพไทย - ลาว

สะพานข้ามแม่น้ำโขง ก่อสร้างขึ้นโดยเป็นโครงการร่วมมือระหว่างรัฐบาล ๓ ประเทศ คือ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแม่น้ำที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีความยาวประมาณ ๔,๐๐๐ กิโลเมตร ซึ่งไหลผ่านประเทศจีนตอนใต้ พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยจะเป็นสะพานที่ข้ามแม่น้ำโขงแห่งแรกที่เชื่อมต่อ ๒ ประเทศ สถานที่ก่อสร้างตั้งอยู่

ระหว่างจังหวัดหนองคาย ประเทศไทย และท่านาแล้ง ใกล้กับนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ทำการสำรวจพื้นที่โดยละเอียด และศึกษาความเหมาะสมของโครงการ โดยกำหนดก่อสร้างและสำเร็จขึ้นเรียบร้อยใน พ.ศ. ๒๕๓๓

ลักษณะการออกแบบสะพานมี ๒ ช่องทางจราจร และได้ออกแบบไว้สำหรับเส้นทางรถไฟบริเวณ ช่วงแนวกลางของสะพานด้วย ในแม่น้ำจะมีตอม่ออีกด้านละ ๑ ตอม่อ สำหรับช่องทางลาดชันของสะพานแต่ละฝั่ง ในการพิจารณาทางด้านสถาปัตยกรรมจะคำนึงถึงความต่อเนื่องและราบเรียบของทางลาดชัน ขึ้น - ลง ของสะพาน ทั้งสองฝั่ง ทางลาดชันขึ้นลงทั้งสองฝั่งจะไปบรรจบกับถนนที่มีอยู่เดิม โดยมีตอม่อคอสสะพานจำนวน ๑๕ ระดับ มีการออกแบบเพื่อป้องกันการเสาะของน้ำจะมีเฉพาะฝั่งลาว และบริเวณคอสสะพานจะได้รับการออกแบบให้มีการปลูกต้นไม้และหญ้า เพื่อเพิ่มทัศนียภาพของสะพานด้วย

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

สร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมทหารหาญของชาติ ซึ่งเสียสละเป็นชาติพลีในการปราบ “ฮ่อ” ในสมัยพระปทุมเทวาภิบาล (เคน) เป็นเจ้าเมืองหนองคาย ใน พ.ศ. ๒๔๒๐ พวกฮ่อรวมกำลังกันยกทัพตีเมืองต่าง ๆ และยึดเวียงจันทน์เป็นกองบัญชาการ ในขณะนั้นพระปทุมเทวาภิบาล (เคน) ไม่อยู่ไปต้อนรับพระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ที่เมืองอุบลราชธานี จึงให้ท้าวจันทร์ศรีสุราชรักษาเมืองแทน เมื่อทราบข่าวว่าพวกฮ่อยึดเมืองเวียงจันทน์ไว้ได้ ท้าวจันทร์ศรีสุราชกับคณะกรรมการเมืองกลับวางแผนหนี ทำให้ราษฎรหมดที่พึ่งและพากันอพยพออกจากเมืองเป็นจำนวนมาก จึงมีพระบรมราชโองการจากกรุงเทพฯ ให้พระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ซึ่งได้รับมอบหมายให้มาเร่งรัดเงินส่วยราชการที่เมืองอุบลราชธานี ยกทัพเข้าเมืองหนองคายเพื่อปราบฮ่อ เมื่อยกทัพไปถึงหนองคายจึงได้สั่งให้จับท้าวจันทร์ศรีสุราชและพระยาพิสัยสรเดช (หนู) เจ้าเมืองโพธิ์สัยที่ทิ้งเมืองหนีไปเช่นกัน ประหารชีวิตเสียทั้งสองคน จากนั้นพระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ได้เกณฑ์กำลังเพิ่มอีกหลายหัวเมือง เช่น นครพนม อุบลราชธานี เขมราฐ แล้วยกทัพเข้าตีฮ่อที่เมืองเวียงจันทน์จนพวกฮ่อแตกหนีไป

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๒๗ พวกฮ่อได้รวมกำลังหวนกลับมาสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวเมืองในเขตหัวเมืองลาวอีกครั้งหนึ่ง จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มหาดไทยเมืองนครราชสีมา ยกกำลังออกไปปราบพวกฮ่อเกิดความกลัวเกรงจึงแตกหนีไปอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๒๘ ฮ่อรวมกำลังตั้งมั่นที่เมืองเชียงขวางและทุ่งเชียงคำอีกครั้ง ทางกรุงเทพฯ เห็นว่าฮ่อยังเป็นภัยอยู่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระยาราชวรานุกุลกับพระยาศรีสุริยราชวรานุกุลตรัยยกกองทัพขึ้นไปปราบ ทพไทยยกกำลังเข้าล้อมฮ่ออยู่ถึง ๗ วัน พระยาราชวรานุกุลถูกปืนเข้าศึกและไม่สามารถเดินได้ ต่อมาฮ่อได้ขอเข้าเจรจาสงบศึกโดยมอบของในค่ายให้ครึ่งหนึ่งซึ่งไทยต้องการให้ฮ่อมอบอาวุธให้ทั้งหมด แต่ฮ่อไม่ยินยอม และเพื่อให้การปราบฮ่อเสร็จสิ้นโดยเร็ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมคุมกองทัพขึ้นไปสมทบ เมื่อเหตุการณ์เรียบร้อยแล้ว ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม จึงโปรดให้สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อขึ้น ซึ่งปัจจุบันปรากฏอยู่ที่หลังสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เพื่อบรรจุอัฐิทหารหาญจากกรมกองต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. กรมทหารอาสาพิเศษ
๒. กรมแปดเหล่า
๓. กรมฝรั่งแมนปิ่น
๔. กรมทหารมาลา
๕. กรมสัสดี
๖. กรมเรือตัน
๗. กรมทหารมหาดเล็ก
๘. กรมการหัวเมือง

ด้านข้างอนุสาวรีย์ทั้ง ๔ ด้าน มีอักษรจารึกไว้ถึง ๔ ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาลาว ยกย่องและเชิดชูเกียรติเหล่าทหารหาญที่พลีชีพเพื่อชาติ

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๙๒ ทางจังหวัดหนองคายได้รับงบประมาณให้สร้างเสริมตกแต่งอนุสาวรีย์ให้งามสง่าสมกับเป็นอนุสาวรีย์ โดยทางจังหวัดได้ย้ายมาสร้างใหม่ ณ สามแยกทางเข้าเมืองหนองคาย หน้าศาลากลางจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน

ร้านอาหารน่าสนใจ

ร้านเวียงจันทน์

ที่มา : <https://www.facebook.com/people/ร้านอาหารเวียงจันทน์-จหนองคาย/100063735841611/>

ที่ตั้ง: ตำบลเวียงคุก อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ร้านเวียงจันทน์ เป็นร้านอาหารริมน้ำชื่อดังเก่าแก่อยู่ริมแม่น้ำโขง บรรยากาศดี สามารถมองเห็นฝั่งลาว อาหารขึ้นชื่อ คือ เมนูจากปลา และใช้วัตถุดิบมีคุณภาพ

ร้านเอกปลาเผา

ที่มา : <https://www.facebook.com/oloplu>

ที่ตั้ง: ตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ร้านอาหารบรรยากาศดีริมแม่น้ำโขง มีเมนูอาหารให้เลือกหลากหลาย รสชาติอร่อยจัดจ้านถูกปากทุกจาน โดยเฉพาะปลาแม่น้ำในราคามิตรภาพ

ร้านชายโขง

ที่มา : <https://www.facebook.com/chaykhongrestaurent/photos>

ที่ตั้ง: ตำบลมีชัย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ร้านเก่าแก่ในจังหวัดหนองคายที่เปิดมาแล้วกว่า ๓๒ ปี ทางร้านจะเน้นเป็นอาหารพื้นเมือง รสชาติอาหารพื้นบ้านแบบชาวหนองคาย อยู่ริมแม่น้ำโขง สามารถชมวิวมแม่น้ำโขงได้ ๓๖๐ องศา บรรยากาศโล่งสบาย ด้วยระเบียบติดแม่น้ำ

ร้านราชาไส้กรอก

ที่มา : <https://www.facebook.com/photo/?fbid=785838104924054&set=pcb.785839994923865>

ที่ตั้ง: ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

จำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป เช่น ไส้กรอกอีสาน กุนเชียง หมูยอ แหนมหมู ขาหมูยัดไส้ และแหนม

ซีโครง

ร้านแดงแทนมเนือง

ที่มา : <https://readthecloud.co/daeng-namnuang/>

ที่ตั้ง: ถนนริมโขง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ร้านอาหารเวียดนามร้านดังของจังหวัดหนองคาย ชมบรรยากาศริมแม่น้ำโขง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง บริเวณ

ถนนริมโขง

ร้านอาหาร กาแฟเวียดนาม Cà Phê Việt

ที่มา : <https://food.trueid.net/detail/nDgar27JyMeE>

ที่ตั้ง: ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ร้านอาหาร กาแฟเวียดนาม Cà Phê Việt อิมอร่อยกับอาหารเวียดนามใจกลางเมืองหนองคาย สัมผัสบรรยากาศริมแม่น้ำโขง ลิ้มลองกาแฟเวียดนามแบบต้นตำรับ

ร้านธนกรแหนมเนือง หนองคาย

ที่มา : <https://food.trueid.net/detail/nDgar27JyMeE>

ที่ตั้ง: ซอยจิตตะปัญญา ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
ธนกรแหนมเนือง หนองคาย อีกหนึ่งร้านอาหารเวียดนามร้านดังของจังหวัดหนองคาย ตัวร้านตั้งอยู่
ริมถนนใหญ่ ทางไปอำเภอโพนพิสัย เมนูอาหารของที่นี่มีหลากหลายทั้งไทยและเวียดนาม

Tamnak Hué: ตำหนักเว้ ร้านอาหารเวียดนามหนองคาย

ที่มา : <https://www.facebook.com/tamnakhue/>

ที่ตั้ง: ๒๕๗/๑ ถนนบันเทิงจิต ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
ร้านอาหารและกาแฟเวียดนาม ร้านอาหารเวียดนามร้านใหม่ในจังหวัดหนองคาย

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2567). *วัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย*. สืบค้น 8 มิถุนายน 2567, จาก <https://thai.tourismthailand.org/Attraction/วัดโพธิ์ชัย>
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2543). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดหนองคาย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- โตม ไกรปกรณ์. (2567). *มณฑลเทศาภิบาล*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2567, จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พงศกร_พจนานุกรม_และ_กรมอุทยานแห่งชาติ_สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2563). *คติความเชื่อของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดหนองคายต่อประเพณีไทย*. *วารสารศึกษิตาลัย*, 1 (3), 15 - 28. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/SJ/issue/view/17072>
- ศิลปวัฒนธรรม. (2565). *พระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 5 ในสงครามปราบฮ่อคืออะไร?*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_80733
- สุวิทย์ ชีรสาคัด. (2549). *“ศึกเจ้าอนุวงศ์” สงครามปลดแอกชาติลาว*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_115537
- สำนักงานเชิงพาณิชย์จังหวัดหนองคาย. (2564). *บรรยายสรุปจังหวัดหนองคาย*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2567, จาก <https://nongkhai.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055>
- สำนักงานธนารักษ์พื้นที่หนองคาย. (2567). *เกี่ยวกับจังหวัด*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2567, จาก <https://nongkhai.treasury.go.th/th/about/>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย. (2567). *วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2567, จาก <https://nki.onab.go.th/th/content/category/detail/id/110/iid/646>
- สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2567). *ประวัติความเป็นมาวัดโพธิ์ชัย*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2567, จาก <https://cac.kku.ac.th/esanart/19%20Province/>

พระใส หรือ หลวงพ่อพระใส ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถวัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช ๒๕๖๗

ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

